

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Економічний факультет
Кафедра міжнародної економіки

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОГО «ЗЕЛЕНОГО» КРЕДИТУВАННЯ НА
ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ**

Студентки II курсу заочної форми
навчання спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»
Христюк Юлії Миколаївни

Науковий керівник:
канд. екон. наук, доцент
Шевченко Володимир Юліанович

Засвідчую, що в цій дипломній роботі
немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань

Студентка _____

Роботу допущено до захисту перед Екзаменаційною комісією рішенням кафедри міжнародної економіки від «26» квітня 2023 р., протокол № 2

Виконувач обов'язків завідувача кафедри міжнародної економіки д-р екон. наук,
проф. **Вірченко Володимир Віталійович**

Київ 2023 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра містить 106 сторінок, 14 таблиць, 28 рисунків, список літератури з 116 найменувань, 8 додатків.

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL GREEN FINANCING ON UKRAINIAN MARKET

Об'єктом дослідження ринок міжнародного «зеленого» кредитування в умовах нестабільності та волатильності.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні рекомендації щодо «зеленого» кредитування, як пріоритетного напрямку сталого розвитку вітчизняної економіки.

Мета написання кваліфікаційної роботи полягає в узагальненні теоретичних засад аналізу ринку міжнародного «зеленого» кредитування та розробленні практичних рекомендацій щодо зростання «зеленого» кредитного портфелю банків в Україні з іноземним капіталом.

За результатами дослідження було сконструйовано авторську категорію «міжнародне «зелене» кредитування», ідентифіковано роль «зеленого» кредитування в концепції сталого розвитку, визначено фактори, що впливають на успішність здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні, досліджено законодавчо-правове середовище у сфері «зеленого» кредитування в Україні, виявлено світові тенденції на ринку «зеленого» кредитування, ідентифіковано основні переваги і недоліки ринку «зеленого» фінансування в Україні, здійснено діагностику стану готовності українських банків з іноземним капіталом «зелене» кредитування в Україні, розроблено практичні поради щодо зростання частки «зелених» кредитів у кредитному портфелі банків з іноземним капіталом, оцінено економічну ефективність запропонованих рекомендацій.

Одержані результати можуть бути використані банками задля нарощування частки «зеленого» кредитного портфелю.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2022-2023.

Рік захисту роботи: 2023.

ABSTRACT

The master's thesis contains 106 pages, 14 tables, 28 figures, a list of references with 116 items, and 8 appendices. The topic of the research is the prospects for the development of international ‘green lending’ on the Ukrainian market, focusing on the theoretical foundations and practical recommendations for green lending as a priority direction for sustainable development of the economy.

The object of the study is the market of international ‘green lending’ in conditions of instability and volatility.

A purpose of the work is to summarize the theoretical principles of analyzing the international ‘green lending’ market and to develop practical recommendations for increasing the share of green loans in the credit portfolios of banks with foreign capital in Ukraine.

As a result of the research, the category of ‘international green lending’ was constructed, identified the role of ‘green lending’ in the concept of sustainable development, determined the factors affecting the success of international ‘green lending’ in Ukraine, explored the legislative environment in the field of green lending in Ukraine, identified global trends in the market of ‘green lending’, identified the main advantages and disadvantages of the market of ‘green lending’ in Ukraine, analyzed the readiness of Ukrainian banks with foreign capital for ‘green lending’ in Ukraine, developed practical recommendations for increasing the share of ‘green’ loans in the credit portfolios of banks with foreign capital, and assessed economic efficiency of the proposed recommendations.

The results obtained can be used by domestic banks to increase the share of ‘green’ loans in their credit portfolios.

The year of completion of the thesis: 2022-2023.

The year of presentation of the thesis: 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО «ЗЕЛЕНОГО» КРЕДИТУВАННЯ.....	6
1.1 Економічна природа та сутність поняття «зелене» кредитування	6
1.2 Роль «зеленого» кредитування в концепції сталого розвитку	13
1.2 Фактори успішності здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні.....	19
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ «ЗЕЛЕНОГО» КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	26
2.1 Регулятивні умови у сфері міжнародного «зеленого» кредитування в Україні	26
2.2 Тенденції розвитку ринку міжнародного «зеленого» кредитування в Україні	32
2.3 Оцінка впливу бізнес-середовища на розвиток міжнародного «зеленого» кредитування в Україні.....	47
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ ЗРОСТАННЯ ОБСЯГУ МІЖНАРОДНИХ «ЗЕЛЕНИХ» КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ	60
3.1 Діагностика стану готовності банків з іноземним капіталом розвивати «зелене» кредитування в Україні	60
3.2 Розробка практичних рекомендації щодо зростання частки «зеленого» кредитного портфелю	69
3.3 Визначення економічної ефективності міжнародного «зеленого» кредитування банками в Україні.....	73
Висновки до розділу 3	77
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена зростанням важливості сталого розвитку і, відповідно, необхідністю розробки стратегії «зеленого» зростання й української економіки. Можливості нашої планети досить обмежені, що свідчить про необхідність переосмислення та модернізацію поширених нині способів індустріалізації на такі, що сприяли б збереженню екологічно-кліматичних умов збалансованості у природному середовищі планети.

Варто зазначити, що у зв'язку з початком повномасштабної війни між росією та Україною пріоритетність фінансування значно змінилася у порівнянні з довоєнним часом, однак нам буде необхідно залучати іноземні інвестиції задля відновлення економіки, і міжнародне «зелене» кредитування – не виключення, а, навпаки, може стати пріоритетним напрямком.

Дослідженню поняття «зелене» фінансування присвячено **праці таких іноземних та вітчизняних вчених**, як, зокрема, Андрєєва Н.М. [11], Буравльов Є.П. [12], Васильчук І.П. [13], Веклич О.В. [14], Гацька Л.П. [15;16], Добровольська О. [17], Карлін М. [24;25], Клименко, К., Савостьяненко М. [26], Князева Т. [27], Кожухова Т.В. [28;29], Лозова Г.М., Кучер Л., Кучер А. [32], Чеберяко О. В. [33], Новак І. [37], Олійник Д.І. [38], Пімоненко Т.В. [39], Прутська О. [43], Сагайдак Ю., Харченко Т. [45], Сущенко О.М. [47;48], Решетник Н., Шульріна Н., Симончук В. [49], Фролов А. [56], Чала В.С. [57], Чеберяко О.В., Медведкова Н.С. [58], Bahorka M. [66], Bulkot O.[68], Gilchrist D. Yu J. Zhong R . [77], Giraudet L-G. [78], Höhne N., Khosla S., Fekete H., Gilbert A. [58], Kazlauskiene, A. Draksaite, L. Melnyk [94], Kenton W. [95], Hełdak M., Kucher L., Raszka B. [96], Nerişanu R. A., Cristescu M. P., Stoyanova M. [99], Schwarze R. [106], Pahlevanzade A., Pahlevanzade A.[112].

Практично відсутність статистичних даних, нвукових статей щодо перспектив розвитку міжнародного «зеленого» фінансування в Україні лише підтверджує недостатню дослідженість досить обширної теми. Основною статистичною базою стали щорічні звіти від Багатосторонніх банків розвитку,

Дослідницький інститут органічного сільського господарства (FiBL), звітності іноземних банків.

Об'єктом дослідження ринок міжнародного «зеленого» кредитування в умовах нестабільності та волатильності.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні рекомендації щодо «зеленого» кредитування, як пріоритетного напрямку сталого розвитку вітчизняної економіки.

Мета написання кваліфікаційної роботи полягає в узагальненні теоретичних засад аналізу ринку міжнародного «зеленого» кредитування та розробленні практичних рекомендацій щодо зростання «зеленого» кредитного портфелю банків в Україні з іноземним капіталом.

Для досягнення поставленої мети в процесі роботи планується виконати наступні **завдання**:

- сконструювати авторську категорію «міжнародне «зелене» кредитування»;
- ідентифікувати роль «зеленого» кредитування в концепції сталого розвитку;
- визначити фактори, що впливають на успішність здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні;
- дослідити законодавчо-правове середовище у сфері «зеленого» кредитування в Україні;
- виявити світові тенденції на ринку «зеленого» кредитування;
- ідентифікувати основні переваги і недоліки ринку «зеленого» фінансування в Україні;
- здійснити діагностику стану готовності українських банків з іноземним капіталом «зелене» кредитування в Україні;
- розробити практичні поради щодо зростання частки «зелених» кредитів у кредитному портфелі банків з іноземним капіталом;
- оцінити економічну ефективність запропонованих рекомендацій.

Під час проведення дослідження були використані різноманітні **методи**

пізнання, включаючи загальнонаукові та спеціалізовані, що спільно дозволили реалізувати комплексний підхід до вирішення поставлених завдань: якісного аналізу та синтезу – для дослідження змістк наявного понятійного апарату та формування авторської категорії; економікостатистичні – для аналізу тенденцій та динаміки розвитку міжнародного «зеленого» кредитування; експертних оцінок – для визначення привабливості українського ринку для міжнародного «зеленого» кредитування. У дослідженні використовуються системний та логічний аналіз, формалізація, системно-структурний метод дослідження тощо

Новизна одержаних результатів полягає в розробці авторського визначення базової категорії, виявленні специфіки міжнародного «зеленого» кредитування та розробленні практичних рекомендацій щодо нарощення «зеленого» кредитного портфелю.

Розроблені наукові положення та рекомендації мають **практичне значення**, так як одержані результати можуть бути використані у процесі розробки стратегії розвитку економіки в рамках концепції сталого розвитку за допомогою «зеленого» кредитування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО «ЗЕЛЕНОГО» КРЕДИТУВАННЯ

1.1 Економічна природа та сутність поняття «зелене» кредитування

Можливості нашої планети досить обмежені, що свідчить про потребу у пошуку нових способів виробництва і подальшого економічного зростання загалом зі збереженням навколишнього середовища.

Сучасна екологічна ситуація є складною, з рядом викликів, які загрожують здоров'ю та добробуту планети та її мешканців. Деякі з найбільш нагальних проблем включають глобальне потепління, вирубку лісів, втрату біорізноманіття. Ці проблеми взаємопов'язані та вимагають колективних дій окремих осіб, організацій та урядів у всьому світі для вирішення та пом'якшення їхнього впливу. Хоча в деяких сферах було досягнуто прогресу, попереду ще багато роботи, щоб забезпечити стабільне майбутнє для всіх.

Загалом, термін «зелене» фінансування» вперше був використаний у 1990-х роках, але набув популярності на початку 2000-х років із зростаючим визнанням необхідності сталих і екологічно чистих інвестицій. Програма ООН з навколишнього середовища (United Nations Environment Programme, UNEP) відіграла ключову роль у просуванні концепції зеленого фінансування, і в 2012 році вона започаткувала Фінансову ініціативу ЮНЕП, глобальне партнерство між ООН і фінансовим сектором для сприяння сталому фінансуванню. Відтоді концепція «зелених» фінансів продовжувала розвиватися та набирати обертів із зростаючим інтересом інвесторів, фінансових установ та політиків до сприяння інвестиціям, які є соціально відповідальними та екологічно стійкими [115].

Варто зазначити, що в даному випадку «зелені» - це не про колір, а про екологічне спрямування таких фінансових потоків. Відповідно, поняття «зелені фінанси» зазвичай беруть в лапки (за правилами українського правопису, якщо слово вживається у переносному значенні, його потрібно з обох сторін виділяти лапками). Однак ми звернули увагу, що більш нещодавніх роботах 2021-2022

рр. це поняття вживається уже без лапок, що свідчить про те, що воно увійшло в широкий вжиток.

Наступне, на чому ми хотіли б наголосити увагу, це те, що поняття «зелене фінансування» часто прирівнюється до поняття «зелене кредитування». Відповідно, незважаючи на те, що сьогодні категорія «зелене фінансування» використовується досить часто, чіткого та єдиного загальноприйнятого тлумачення досі немає.

Відповідно, ми пропонуємо дослідити підходи щодо тлумачення двох понять: «зелене фінансування» та «міжнародне кредитування», на основі чого сформулювати власну категорію «міжнародне зелене кредитування».

На наш погляд, термін «кредитування» є значно вузьчий за термін «фінансування», адже кредитування – це лише один з інструментів, який використовується для досягнення певних результатів; окрім кредитів для фінансування можуть бути задіяні й інші різноманітні інструменти, зокрема інвестиції, інструменти фондового ринку.

Замість ототожнення «зеленого фінансування» з «зеленим кредитуванням» більш доречним видається прирівнювання перше до «фінансових потоків», оскільки фінансові потоки супроводжують всі операції інвестиційного, кредитного характеру як у межах приватного, так і державного фінансування.

Ми вважаємо, що для докладнішого аналізу досліджуваної категорії необхідно використовувати методику, розроблену професоркою Старостіною А.О. Ця методика включає сім етапів, які ми маємо дотримуватися [50]:

1. Скласти перелік розумінь досліджуваних понять, які зустрічаються у вітчизняних та зарубіжних авторів.
2. Провести аналіз структури досліджуваного поняття, щоб визначити його сутність, зміст та результати.
3. Узагальнити підходи до розкриття сутності, змісту та результатів економічного явища.

4. Класифікувати підходи до тлумачення поняття, виявляючи спільні риси та особливості.
5. Здійснити критичний аналіз виявлених підходів до тлумачення.
6. Сформулювати власне визначення категорії.
7. Виявити шляхи використання власного визначення як основи для практичного застосування категорії.

Згідно з даною методикою, економічна категорія складається з трьох основних складових :

- найбільш суттєва сторона явища, яке досліджується;
- механізм розгортання сутності явища в рамках певного, чітко визначеного змісту;
- результат в економічній системі, до якого приводить реалізація конкретного явища.

Ці кроки допоможуть нам здійснити більш ґрунтовний аналіз досліджуваної категорії.

Для формування власного підходу щодо визначення «міжнародного зеленого кредитування» пропонуємо розглянути підходи щодо визначення понять «зелене фінансування» та «міжнародне кредитування» вітчизняних та зарубіжних авторів (Додаток В, Додаток Г) (ознайомитися з повним формулюванням розглянутих визначень можна в Додатку А та Додатку Б).

Проаналізувавши підходи щодо тлумачень поняття «зелене» кредитування у, варто виділити деякі недоліки наведених визначень. По-перше, більшість підходів базуються на визначенні результату таких вкладень (стимулювання низьковуглецевих технологій, екологізація економіки, покращення кліматичних умов тощо), упускаючи визначення змісту такого явища як «зелене фінансування». По-друге, при визначенні суті явища, автори застосовують різні підходи, зокрема, визначають «зелене фінансування» як кошти, інвестиції, економічні відносини або ж фінансові продукти і послуги.

В процесі дослідження, було виявлено, що в доступних літературних та інтернет-джерела, категорія «зелене фінансування» трактована недостатньо і потребує уточнення.

Щодо аналізу підходів до визначення поняття «міжнародне кредитування», то можна резюмувати, що, як правило, дана категорія визначається через об'єкт, який фінансується. Навпаки, в порівнянні з поняттям "зелене фінансування", ці категорії не враховують бажаний чи очікуваний результат. Оскільки вони належать до різних аспектів фінансових операцій і мають відмінні особливості.

Відповідно до зазначених особливостей було розроблено табл. 1.1, де підходи до визначення трьох складових згруповані за найбільш поширеними спільними ознаками: суть явища, його зміст та результат.

Таблиця 1.1

Класифікація існуючих підходів до визначення поняття «зелене фінансування»

№	Автор	Суть явища						Наявність змісту	Наявність результату
		інвестиції	продукти і послуги	кошти	міждисциплінарний синтез	економічні відносини	фінансові відносини		
1.	Хойне Н., Клосла С., Фекете А., Гілберт А. [82]	+						+	+
2.	PWC [75]		+					+	+
3.	ОЕСР [115]			+					+
4.	Гацька Л. [16]		+						+
5.	Чала В. [57]				+			+	+
6.	Решетник Н., Шульпіна Н., Симочук В. [49]					+		+	+
7.	Карлін М. [24]						+	+	+
8.	ЄС [93]							+	+
9.	Добровольська О. [17]					+		+	+
10.	ООН [81]		+						+

Джерело: розроблено автором відповідно до методики проф. Старостіної А.О. [50]

Отже, відповідно до табл. 1.1 найбільш поширеним визначення «зеленого фінансування» є через спектр фінансових продуктів і послуг, а також економічних відносин.

Класифікація існуючих підходів до визначення поняття «міжнародне
кредитування»

№	Автор	Суть явища				Наявність змісту	Наявність результату
		рух позикового капіталу	фінансова допомога	фінансові інструменти	передача коштів		
1.	Дудченко М., Рубцова М. [19], 2004 р.	+				+	
2.	МВФ [86]		+				+
3.	СБ [1]		+			+	
4.	Мозговий О.[34], 2020 р.	+				+	
5.	Міжнародна торгівельна палата [83]			+		+	
6.	ООН (ЮНЕП) [115]			+			+
7.	Блек Дж., Хашмізаде Н., Майлз Дж. Д. [67], 2009 р.	+				+	+
8.	МФК [85]				+	+	
9.	Доліновська О.[18], 2009 р.	+				+	

Джерело: розроблено автором відповідно до методики проф. Старостіної А.О. [50]

Отже, відповідно до табл. 1.2 найбільш поширеним визначенням суті «міжнародного кредитування» є рух позикового капіталу, також важливим аспектом є відсутність результату у більшості із розглянутих дефініцій.

Наступним кроком буде критична оцінка розглянутих підходів до визначення понять "зелене фінансування" та "міжнародне кредитування" з використанням 5-бальної шкали за такими критеріями (див. табл. 1.3):

- 1) наявність компонентів визначення: суті – 1 бал, суті і змісту або результату – 3 бали; всіх трьох - 5 балів;
- 2) поширеність визначення в науковій літературі: від 1 до 5 балів (суб'єктивна оцінка) ;
- 3) теоретична обґрунтованість визначення: від 1 до 5 балів (суб'єктивна оцінка);

4) доступність для практичного використання: від 1 до 5 балів (суб'єктивна оцінка).

Таблиця 1.3

Оцінка існуючих підходів до визначення «зеленого фінансування»

№	Автор	Оцінка (бали)				
		Наявність компонентів	Поширеність визначення	Теоретична обґрунтованість	Практична доступність	Сумарна оцінка
1.	Хойне Н., Клосла С., Фекете А., Гілберт А. [82]	5	3	3	3	14
2.	PWC [75]	5	5	3	4	17
3.	ОЕСР [115]	3	3	1	3	10
4.	Гацька Л. [16]	3	4	4	4	15
5.	Чала В. [57]	5	2	5	3	15
6.	Решетник Н., Шульпіна Н., Симочук В. [49]	5	3	3	3	14
7.	Карлін М. [24]	5	5	4	4	18
8.	ЄС [93]	3	3	3	3	12
9.	Добровольська О. [17]	5	3	5	3	16
10.	ООН [81]	3	3	3	4	13

Джерело: розроблено автором відповідно до методики проф. Старостіної А.О. [50]

Відповідно до критичної оцінки існуючих підходів до визначення «зеленого фінансування» у вітчизняній та зарубіжній літературі, на нашу думку, найбільш повним є дефініція, запропонована Карліним М– 18 б.. Відповідно, найменш повно сутність «зеленого фінансування» розкрита згідно з підходом ОЕСР (10 б.).

Відповідно до критичної оцінки існуючих підходів до визначення «міжнародного кредитування» у вітчизняній та зарубіжній літературі, на нашу думку, найбільш повним є дефініція, запропонована Мозговим О. – 16 б.. Відповідно, найменш повно сутність «зеленого фінансування» розкрита згідно з підходом ООН (10 б.).

Таблиця 1.4

Оцінка існуючих підходів до визначення «міжнародного кредитування»

№	Автор	Оцінка (бали)				
		Наявність компонентів	Поширеність визначення	Теоретична обґрунтованість	Практична доступність	Сумарна оцінка
1.	Дудченко М., Рубцова М. [19], 2004 р.	3	4	4	3	14
2.	МВФ [86]	3	1	3	3	10
3.	СБ [1]	3	2	3	3	11
4.	Мозговий О.[34], 2020 р.	3	4	5	4	16
5.	Міжнародна торгівельна палата [83]	3	3	3	3	12
6.	ООН (ЮНЕП) [115]	3	2	2	3	10
7.	Блек Дж., Хашмізаде Н., Майлз Дж. Д. [67], 2009 р.	3	3	3	4	13
8.	МФК [85]	3	4	3	4	14
9.	Доліновська О.[18], 2009 р.	3	4	4	4	15

Джерело: розроблено автором відповідно до методики проф. Старостіної А.О. [50]

На основі отриманих вище висновків була розроблена унікальна категорія, яка відображається у табл. 1.5 і включає структурні елементи, що були описані.

Таблиця 1.5

Структура авторської категорії «міжнародне зелене кредитування»

Категорія	Суть явища	Зміст явища	Результат явища
«Зелене» міжнародне кредитування	рух позикового капіталу	з урахуванням екологічних факторів на всіх етапах прийняття рішень, у сфері міжнародних економічних відносин, де кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти різних країн,	що сприяє сталому економічному розвитку як окремих суб'єктів, що є позичальниками, так і країни загалом.

Джерело: складено автором

Отже, ми пропонуємо наступне визначення категорії ««зелене» міжнародне кредитування» - це рух позикового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням екологічних факторів на всіх етапах прийняття рішень, де кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти

різних країн, що сприяє сталому економічному розвитку як окремих суб'єктів, що є позичальниками, так і країни загалом.

Як висновок, сформована авторська категорія має низку наступних переваг: включає в себе суть, зміст та результат явища; визначає «зелене» міжнародне кредитування рух позикового капіталу; визначає очікувану мету фінансування.

1.2 Роль «зеленого» кредитування в концепції сталого розвитку

Під час розробки фінансового механізму, який би поєднав ідеї сталого розвитку та «зеленої» економіки, важливо виділити їхні спільні риси й певні відмінності.

Отож, згідно з методикою ООН, сталий розвиток – це розвиток, що дозволяє задовольнити потреби сучасного покоління без шкоди для майбутніх поколінь [109]. Економіка вважається "зеленою", коли вона сприяє підвищенню добробуту людей і зміцненню соціальної справедливості, одночасно знижуючи ризики для довкілля і дефіцит екологічних ресурсів [115]. Концепція "зеленої економіки" не замінює концепцію сталого розвитку, але досягнення стійкості в значній мірі залежить від правильного розвитку економіки.

Головною спільною рисою обох концепцій є їх спрямованість на збереження природи та недопущення потепління клімату. Водночас у концепції «зеленої» економіки передбачено прискорений перехід до використання відновних джерел енергії, що може призвести до значного скорочення робочих місць у традиційних галузях економіки.

Загалом треба пам'ятати, що сама по собі «зелена» економіка не є, безумовно, соціально справедливою, сталою, а «зелені» робочі місця автоматично не створюють передумови для просування гідної праці та поліпшення стану навколишнього середовища [2].

Необхідність переорієнтації значних обсягів міжнародних фінансових потоків стала актуальною через визнану світовою спільнотою актуальність "зеленої" економіки, реалізацію Цілей сталого розвитку (ЦСР) до 2030 року, а також виконання вимог, встановлених Паризькою угодою. Приблизно з початку 1990-х років країни почали активно долучатися до процесу боротьби зі зміною клімату.

Ми пропонуємо коротко розглянути основні, на нашу думку, глобальні екологічні ініціативи, що, врешті-решт вплинули на формування Цілей сталого розвитку, яким до 2030 р. повинні слідувати усі країни-члени ООН (рис. 1.1).

2015 р.	193 країни прийняли “Порядок денний в галузі сталого розвитку до 2030 року”, який включає 17 глобальних Цілей сталого розвитку , які мають комплексний характер та забезпечують збалансованість трьох компонентів сталого розвитку: економічного, соціального та екологічного
2010 р.	На Канкунській конференції було прийнято рішення створити Зелений кліматичний фонд (Green Climate Fund) з метою надання фінансової допомоги найменш розвиненим та найбільш уразливим країнам для боротьби зі зміною клімату
2005 р.	Введено в дію Кіотський протокол (прийнято ще 11 грудня 1997 р.), що визначив зобов’язання розвинених країн щодо скорочення вуглецевих викидів
1992 р.	Саміт “Планета Земля” у Ріо-де-Жанейро, на якому було схвалено план дій зі сталого розвитку “Порядок денний на ХХІ століття”, Декларацію з навколишнього середовища та розвитку, Рамкову конвенцію ООН зі зміни клімату (РКЗК).

Рис. 1.1. Основні глобальні кліматичні ініціативи

Джерело: складено автором на основі [22]

Попри те, що досі немає універсального підходу до класифікації інструментів фінансування “зелених” проєктів, німецька дослідниця Н.Лінденберг розділяє такі інструменти на три категорії [94]:

- інструменти, через які здійснюється безпосереднє фінансування (*акції, кредитні лінії, кредити та гранти*);

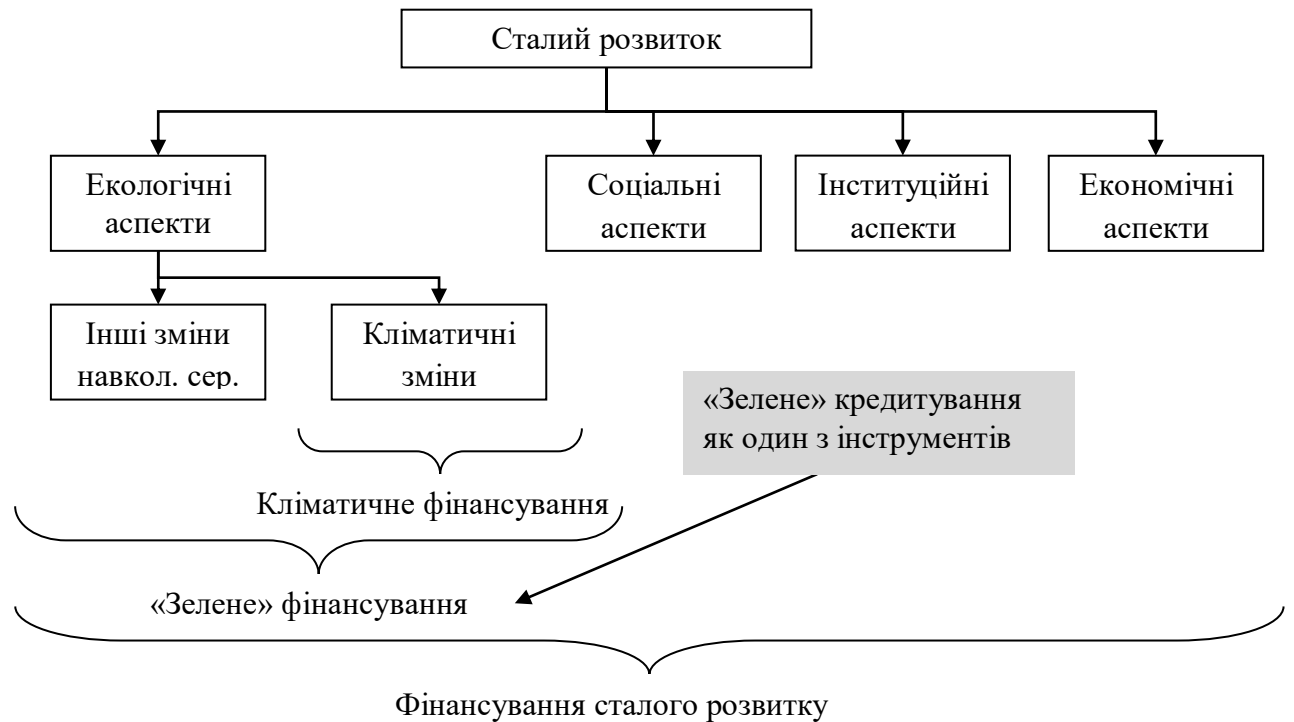
- інструменти, які не передбачають безпосереднього фінансування, а можуть передати знання або зменшити ризики (*гарантії та технічна допомога*);
- інструменти, які використовуються задля залучення додаткових приватних коштів, які передаються до “зелених” проектів через один із зазначених вище інструментів (*“зелені” облігації та структуровані фонди*).

Фінансовий механізм поєднання ідей сталого розвитку та «зеленої» економіки включає в себе цілу низку фінансових стимулів і штрафів (міжнародні екологічні інвестиції та інновації, вуглецевий податок, «зелений» тариф, «теплі» кредити, «зелені» облігації, кредити «зелених» банків тощо). Використання екологічних інвестицій для створення «зелених» робочих місць уже закріплено в низці міжнародних кліматичних документів. У Паризькій угоді, зокрема, наголошено на необхідності прискореного запровадження інновацій насамперед в енергетичному секторі для збереження клімату й розвитку відновлюваних джерел енергії (ВДЕ).

Згідно з підходом ЮНЕП, «зелене» фінансування враховує екологічні аспекти, виключаючи при цьому соціальні, інституційні та економічні. У той час як стале фінансування враховує всі перелічені аспекти. Відповідно, «зелені» фінанси є складовою сталих.

У межах нашого дослідження пропонуємо розглянути роль у сталому розвитку економіки саме такого інструменту, як «зелене кредитування».

Роль «зеленого» кредитування в концепції сталого розвитку полягає в тому, що цей вид фінансування сприяє зменшенню впливу на довкілля та сприяє підтримці проектів, які пропонують рішення для викликів, пов'язаних з зміною клімату та екологічними проблемами.

Рис. 1.2. Відмінності понять стале фінансування, «зелене» фінансування, кліматичне фінансування

Джерело: складено автором на основі [115]

«Зелене» кредитування може фінансувати проекти зі зменшення викидів вуглецю, збільшення використання відновлюваних джерел енергії, енергоефективності, а також впровадження інноваційних технологій, що допомагають зменшити відходи та забруднення навколишнього середовища.

Цей вид кредитування є важливим інструментом для підтримки підприємств, які працюють над зниженням свого впливу на довкілля та розвитком сталої бізнес-моделі.

Отже, зелене кредитування грає важливу роль в забезпеченні сталого розвитку, збереженні природних ресурсів та зменшенні впливу на довкілля.

ООН було розроблено Принципи відповідального банкінгу. Зазначені принципи подано на рис. 1.3.

<p>1. Принцип впливу і формулювання цілей</p>	<p>2. Принцип роботи з клієнтами</p>	<p>3. Принцип зацікавлених сторін</p>
<ul style="list-style-type: none"> зниження негативного впливу банківських операцій на довкілля на основі публікації банками стратегічних цілей своєї діяльності в екологічній і соціальній сферах та спрямування на їх досягнення управлінських зусиль; 	<ul style="list-style-type: none"> розбудова відносин з клієнтами у відповідності з цілями стійкого розвитку; 	<ul style="list-style-type: none"> активна взаємодія банків зі стейкхолдерами у процесі консультування і реалізації різноманітних форм співпраці;
<p>4. Принцип вирівнювання</p>	<p>5. Принцип управління і культури</p>	<p>6. Принцип прозорості і відповідальності</p>
<ul style="list-style-type: none"> забезпечення максимальної адаптації корпоративних бізнесстратегій банків до суспільних потреб і цілей у царині стійкого розвитку; 	<ul style="list-style-type: none"> розбудова ефективного внутрішньобанківського управління та формування культури відповідальної банківської справи; 	<ul style="list-style-type: none"> регулярне надання банками прозорої фінансової звітності з оцінкою власного внеску у досягнення цілей сталого розвитку.

Рис. 1.3. Принципи відповідального банкінгу ООН (*англ. – Principles For Responsible Banking*)

Джерело: складено автором на основі [65]

ООН створила Принципи відповідального банкінгу (ПВБ) для того, щоб залучити банки до співпраці у вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату, біодиверситет та соціальні нерівності. ПВБ були започатковані в 2018 році в рамках Глобального компакту ООН з метою привернення уваги до ролі банків у досягненні цілей сталого розвитку ООН [65].

Головна мета ПВБ полягає у тому, щоб банки прийняли на себе відповідальність за наслідки своїх дій та дій їх клієнтів, сприяли зміні моделей бізнесу на більш сталі та відповідальні, та забезпечували більш прозорий та відповідальний фінансовий сектор. Крім того, ПВБ сприяють створенню позитивного впливу на глобальну економіку та загальну добробут людей [65].

Приєднання до ПВБ є добровільним, але банки, які приєдналися до цих принципів, зобов'язуються досягати конкретних цілей та робити певні кроки щодо впровадження змін у своїх діях. Це включає розробку стратегій з врахуванням впливу на довкілля та соціальні питання, забезпечення прозорості та відкритості, підвищення стандартів ділової етики та забезпечення відповідного управління ризиками [65].

Отже, ПВБ є інструментом, який допомагає банкам вирішувати глобальні проблеми, підвищувати відповідальність та ефективність своїх дій, та сприяти досягненню цілей сталого розвитку.

На нашу думку, «зелене» кредитування може сприяти досягненню деяким із ЦСР наступним чином (рис. 1.4).

ЦСР	Приклад
6 ЧИСТА ВОДА ТА НАЛЕЖНІ САНІТАРНІ УМОВИ 	Кредитування придбання водоочисного обладнання, системи крапельного зрошення.
7 ДОСТУПНА ТА ЧИСТА ЕНЕРГІЯ 	Кредитування проектів або купівлі активів, пов'язаних з відновлюваними джерелами енергії (вітряна, сонячна, геотермальна, гідро енергетика)
9 ПРОМИСЛОВІСТЬ, ІННОВАЦІЇ ТА ІНФРАСТРУКТУРА 	Кредитування придбання інформаційнотелекомунікаційного обладнання (наприклад, для АПК України було би актуальним фінансування встановлення системи CROPIO для малого та середнього бізнесу, що дозволяє дистанційно контролювати культивацийні роботи, внесення добрив або ж засобів захисту рослин).
11 СТАЛИЙ РОЗВИТОК МІСТ ТА СПІЛЬНОТ 	Кредитування будівництва або ж купівлі енергоефективного житла, модернізація системи громадського транспорту (заміна старих зразків на нові, енергоощадливі)
13 ПОМ'ЯКШЕННЯ НАСЛІДКІВ ЗМІНИ КЛІМАТУ 	Всі попередні приклади опосередковано впливають на реалізацію цієї цілі;

Рис. 1.4. Приклади можливого застосування міжнародного «зеленого» кредитування для реалізації ЦСР

Джерело: складено автором самостійно

Цілі сталого розвитку - це 17 міжнародних цілей, прийнятих ООН, які спрямовані на досягнення сталого розвитку в економічній, соціальній та екологічній сферах. Зелене кредитування може допомогти досягти ЦСР, забезпечуючи фінансування для проектів, які сприяють сталому розвитку та зменшенню впливу на довкілля. Наприклад, проекти з енергоефективності та використання відновлювальних джерел енергії можуть зменшувати викиди парникових газів, або боротися зі зміною клімату.

При цьому варто зазначити, що фінансуючи, наприклад, придбання енергоощадливого громадського транспорту, ми сприяємо досягненню одразу кількох ЦСР (уданому випадку, це може бути ЦСР 9 та ЦСР 11).

1.2 Фактори успішності здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні

Отож, ми переконалися в тому, що єдиного підходу щодо визначення «зеленого» фінансування та міжнародного «зеленого» кредитування серед науковців немає. Відповідно, це дає змогу припустити, що решта теоретичних аспектів також досліджені досить слабо.

Ми пропонуємо дослідити фактори, що впливають на успішність здійснення міжнародного кредитування як такого, а потім, з урахуванням особливостей «зеленості» таких операцій запропонувати власну сукупність факторів проведення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні.

Міжнародний «зелений» кредит – це економічні відносини між суб'єктами різних держав (держави, юридичні особи, банки, небанківські фінансові установи), що охоплюють рух позичкового капіталу з метою сприяння сталому економічному розвитку як окремих суб'єктів, що є позичальниками, так і країни загалом (власне запропоноване визначення).

Міжнародний «зелений» кредит, як і звичайний, має наступні три важливі характеристики:

- *платність* – ціна використання грошей, наданих кредитором позичальнику;
- *строковість* – період доступності наданих кредитором позичальнику грошей;
- *повернення* – полягає в закритті позичальником зобов'язань перед кредитором.

Ми пропонуємо власну класифікацію факторів впливу на ризики при міжнародному «зеленому» кредитуванні, залежно від рівня економічної системи, на якому вони виникли (рис. 1.5). При чому, цей перелік не є вичерпним чи обмеженим, ми пропонуємо лише кілька основних таких факторів.

Рис. 1.5. Основні фактори впливу на ризики при міжнародному «зеленому» кредитуванні

Джерело: складено автором самостійно

На нашу думку, успішність здійснення міжнародного «зеленого» кредитування напряду залежить від ризиків, що виникають в процесі такої діяльності і способів їх мітигації.

Основний ризик в процесі кредитування (міжнародного або ж внутрішнього, «зеленого» або традиційного) – *ризик недоотримання банком можливих вигод* від основної діяльності внаслідок неналежного, несвоєчасного та неповного виконання позичальниками своїх зобов'язань перед кредитором.

Причинами неповернення позичкового капіталу може бути цілий ряд чинників, що вплинули на конкретного суб'єкта міжнародного «зеленого» кредитування в подинці або ж з іншими чинниками.

Згідно з підходом, запропонованим Шевченко В. Ю., основними зовнішніми факторами доступу компаній до довгострокового фінансування є [61]:

- 1) ступінь лібералізації доступу до міжнародних фінансових ринків (ведення корпоративних рахунків за кордоном, режим доступу до ринків кредитів і боргового фінансування), кон'юнктура міжнародних ринків;
- 2) порівняльні вартісні та регуляторні умови виходу на різні сегменти національних та міжнародних фінансових ринків;
- 3) інституційне та політичне середовище, відповідні регуляторні умови щодо залучення фінансування та законодавчого забезпечення;
- 4) наявність ринкової інфраструктури ефективного залучення фінансування (посередників, які надають інформаційну, консультаційну підтримку, здійснюють платіжні операції, хеджування ризиків тощо та ін.

Проаналізувавши роботи вітчизняних та іноземних науковців, було запропоновано наступну сукупність факторів успішності міжнародного «зеленого» кредитування в Україні (рис. 1.6). Вважаємо за доцільне поділити їх на загальні, які притаманні для традиційного міжнародного кредитування та специфічні, що впливають на успішність саме «зеленого» кредитування.

Фактори успішності здійснення міжнародного «зеленого» кредитування	
	
Загальні фактори	Специфічні фактори
<ul style="list-style-type: none"> - створення ефективних механізмів фінансування; - надання стимулів для інвесторів; - фінансова стійкість; - конкурентоспроможність; - підтримка держави; - економічний потенціал; - фінансова стійкість кредитора та позичальника; 	<ul style="list-style-type: none"> - прийняття ефективного законодавства про «зелені» інвестиції; - створення «зеленої» інфраструктури; - розвиток «зелених» технологій; - розвиток екологічної свідомості; - підготовка «зелених» проектів»

Рис. 1.6. Сукупність факторів успішності здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні

Джерело: складено автором самостійно

Міжнародне зелене кредитування може стати успішним в Україні, якщо будуть виконані наступні фактори успіху:

1. *Прийняття ефективного законодавства про «зелені» інвестиції.* Україна повинна прийняти законодавство, що створює зручні та прозорі правові умови для інвесторів, які прагнуть інвестувати в зелені проекти.
2. *Створення «зеленої» інфраструктури.* Україна повинна створити зелену інфраструктуру, яка буде сприяти розвитку зелених проектів в країні. Це можуть бути, наприклад, зелені енергетичні центри, мережі зарядних станцій для електромобілів, а також системи управління відходами.
3. *Розвиток «зелених» технологій.* Україна повинна активно розвивати зелені технології, які допоможуть знизити викиди в атмосферу, поліпшити екологічну ситуацію та зменшити залежність від імпорту енергоресурсів.
4. *Створення ефективних механізмів фінансування.* Україна повинна розробити ефективні механізми фінансування зелених проектів, які дозволять залучати інвестиції та забезпечувати їх повернення.

5. *Надання стимулів для інвесторів.* Україна повинна надавати стимули для інвесторів, які бажають інвестувати в зелені проекти, наприклад, зменшення податків, спрощення процедур отримання дозволів та інше.
6. *Розвиток екологічної свідомості.* Українське населення повинно мати високий рівень екологічної свідомості, щоб збільшити попит на зелені продукти.
7. *Політична стабільність.* Наявність стабільного політичного середовища є ключовим фактором успішності міжнародного кредитування в Україні. Інвестори шукають країни зі стабільними урядами та ефективними правовими системами.
8. *Економічна стабільність.* Україна повинна мати стабільну економіку, з низьким рівнем інфляції та стабільним курсом національної валюти, щоб забезпечити інвесторів відповідними умовами.
9. *Фінансова стійкість.* Україна повинна мати стійку фінансову систему, з надійними банками та іншими фінансовими установами, що сприяє підвищенню рівня довіри з боку інвесторів.
10. *Конкурентоспроможність:* Україна повинна бути конкурентоспроможною на міжнародному ринку, щоб привернути інвесторів та банки.
11. *Підготовка проектів.* Для того, щоб залучити інвестиції на розвиток зелених технологій, потрібно мати якісні та перспективні проекти. Такі проекти повинні бути добре обґрунтовані з точки зору економічної доцільності, екологічної ефективності та соціальної відповідальності.
12. *Економічний потенціал.* Україна має значний потенціал для розвитку зелених технологій, але для того, щоб залучити інвестиції, потрібно мати стабільну економіку та досить високий рівень інвестиційної привабливості.
13. *Підтримка держави.* Для здійснення зеленого кредитування в Україні не обхідна підтримка держави у вигляді стимулюючих заходів, таких як зниження податкових ставок, відшкодування частини витрат на проекти, створення державних програм фінансування тощо.

14. *Фінансова стійкість кредитора та позичальника.* Одним із найважливіших факторів є стабільність та достатність фінансових показників як кредитора, так і позичальника.

Отже, успіх здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні залежить від багатьох факторів. На нашу думку, успішність здійснення міжнародного «зеленого» кредитування напряму залежить від ризиків, що виникають в процесі такої діяльності і способів їх мітигації.

Основний ризик в процесі кредитування – неповернення капіталу позичальником кредиторів. Передусім на це впливає фінансова стійкість і стабільність суб'єктів процесу міжнародного «зеленого» кредитування (кредитора та позичальника).

Однак, оскільки на це впливають фактори на багатьох рівнях (макрорівень, макрорівень, мегарівень), ні кредитор, ні позичальник не можуть повною мірою їх контролювати.

Запропоновані фактори успішності здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні вважаємо досить універсальними, адже вони можуть бути засновані для кредитування проектів у різних секторах економіки, тим самим підвищити ймовірність повернення «зеленого» кредиту.

Висновки до розділу 1

В першому розділі було розглянуто теоретичні аспекти міжнародного «зеленого» кредитування:

- досліджено підходи щодо визначення понять «зелене фінансування» та «міжнародне кредитування»;
- сконструйовано власну категорію «зелене міжнародне кредитування», сформована авторська категорія має низку наступних переваг: включає в себе суть, зміст та результат явища; визначає «зелене» міжнародне кредитування рух позикового капіталу; визначає очікувану мету фінансування;
- досліджено економічну сутність «зеленого» кредитування за допомогою визначення його ролі в концепції сталого розвитку, зокрема, на нашу думку, «зелене» кредитування досить універсальний інструмент «зеленого» фінансування, за допомогою якого можна сприяти досягненню будь-яких ЦСР, адже це сприяє зменшенню впливу на довкілля та сприяє підтримці проектів, які пропонують рішення для викликів, пов'язаних з зміною клімату та екологічними проблемами;
- визначено фактори, що впливають на успішність здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні;
- запропоновано класифікація таких чинників залежно від рівня економічної системи, на якому вони виникли, при чому, на нашу думку, успішність здійснення міжнародного «зеленого» кредитування напряду залежить від ризиків, що виникають в процесі такої діяльності і способів їх мітигації.

РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ «ЗЕЛЕНОГО» КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1 Регулятивні умови у сфері міжнародного «зеленого» кредитування в Україні

Перед тим, як досліджувати тенденції розвитку міжнародного «зеленого» кредитування, надавати рекомендації реальним операторам ринку, варто з'ясувати рівень розвитку регулятивних умов, важливо підкреслити, які саме органи влади відповідають за весь процес створення «зеленої» фінансової політики як такої.

Таблиця 2.1

Функції державних інститутів у сфері «зеленого» кредитування

№	Інститут	Функції
1.	Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України	Координація та управління розробленням національної екологічної політики
2.	Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України	Впровадження і координація політики сталого розвитку по областях
3.	Міністерство економіки України	Сприяє розвитку зеленого кредитування шляхом створення сприятливих умов для банків та інших фінансових установ; пропагує ініціативи, що сприяють збереженню навколишнього середовища, такі як розвиток екологічного туризму та використання відновлюваних джерел енергії.
4.	Міністерство закордонних справ України	Розвиток міжнародних відносин з метою інтеграції України в європейську систему сталого економічного зростання
5.	Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України	Адаптація національного законодавства до міжнародного у сфері енергоефективності і відновлюваних джерел енергетики; надає підтримку проектам зеленого кредитування, включаючи технічну та фінансову підтримку.
6.	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики	Розробка та імплементація політики регулювання зеленого тарифу для відновлюваних джерел енергетики
7.	НБУ	Встановлює регуляторні вимоги для банків щодо «зеленого» кредитування та забезпечує нагляд за діяльністю банків у цій сфері. НБУ розробив стандарти «зеленого» кредитування, які включають в себе вимоги до екологічної перевірки проектів, що фінансуються

Джерело: складено автором на основі [106]

Державні інститути грають важливу роль у розвитку зеленого кредитування в Україні. Основні ролі, які вони відіграють, включають наступні:

1. *Створення правового та регуляторного середовища*: Державні інститути встановлюють правила та вимоги, які регулюють діяльність банків та інших фінансових установ у сфері зеленого кредитування.
2. *Фінансування проектів*: Державні інститути надають фінансову підтримку проектам зеленого кредитування, що зменшує ризики для комерційних банків та інших фінансових установ.
3. *Пропаганда*: Державні інститути пропагують зелене кредитування серед населення та підприємств, що сприяє зростанню інтересу до цього виду фінансування та збільшує попит на зелені кредити.
4. *Навчання та підтримка*: Державні інститути надають навчальні та консультаційні послуги зеленим кредитам для банків та інших фінансових установ.

Отже, ключова роль державних інститутів у сфері "зеленого" кредитування в Україні полягає у створенні сприятливих умов для розвитку зелених проектів та підтримці екологічної політики країни.

Враховуючи те, що вже було досягнуто щодо вдосконалення механізмів «зеленого» фінансування, важливо виділити схему зеленого тарифу, мета якого – спрямувати внутрішні фінансові активи у відновлювані джерела енергії. Оскільки зелений тариф є пільговим в Україні, кількість виробників, активних на ринку відновлюваної енергії збільшився з одного-двох до 200+, і це число постійно зростає [36].

Ми пропонуємо розглянути основні законодавчі акти України, що регламентують міжнародне «зелене» кредитування, та функції, що вони виконують, аби знайти можливі прогалини і переваги у законодавстві, адже часто можна почути, що однією з перешкод розвитку «зеленого» кредитування та фінансування в цілому є недосконала законодавча база.

Основні законодавчі акти України, що регламентують міжнародне
«зелене» кредитування

№	Закон	Функції
1.	Закон України "Про відновлювану енергетику" [2]	розвиток відновлюваної енергетики в Україні, зокрема шляхом залучення інвестицій та фінансування відновлюваних джерел енергії, встановлює правові засади «зеленого» кредитування та «зелених» інвестицій, а також визначає механізми сприяння їх розвитку в Україні
2.	Закон України "Про енергоефективність будівель" [6]	встановлює правову базу для розвитку енергоефективної забудови в Україні та встановлює вимоги до енергоефективності будівель, визначає механізми фінансування енергоефективних проектів, включаючи «зелене» кредитування
3.	Податковий кодекс України [1]	містить положення про податкові пільги та знижки для підприємств, які реалізують проекти з енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії; ці пільги та знижки можуть стати додатковою стимуляцією для розвитку «зелених» інвестицій та «зеленого» кредитування.
4.	Національний план дій з енергоефективності на 2020-2029 роки [7]	визначає стратегію розвитку енергоефективності в Україні та визначає заходи щодо збільшення використання відновлюваних джерел енергії; план також включає заходи щодо стимулювання зеленого кредитування та зелених інвестицій
5.	Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» [5]	закон, який встановлює загальні правила на отримання дозвільних документів суб'єктом господарювання, наприклад, ліцензії на право використання водойм, вирубку деревини, добування корисних копалин; важливий для підприємства у плані організаційних моментів: строки ліцензій, проміжки часу, які втрачаються на отримання таких дозволів і так далі
6.	Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» [8]	згідно з цим законом, було створено Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля, до якого всі суб'єкти господарювання, що мають визначений цим законом вплив, зобов'язані надсилати відповідні звіти
7.	Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [9]	визначає основні напрямки розвитку екологічного захисту, включаючи розвиток економічних відносин між підприємствами у напрямку "зелених" фінансів, залучення міжнародних організацій для екологізації виробництва, та запровадження нових правил у виробництві, спрямованих на захист природи

Джерело: складено автором на основі [106]

Окрім цих законодавчих актів, існують також різні нормативні акти, рекомендації та програми, які підтримують «зелене» кредитування та «зелені»

інвестиції в Україні, такі як Державна програма енергоефективності та Державна програма розвитку відновлюваної енергетики в Україні на 2020-2024 рік. Загалом законодавча база у сфері «зеленого» кредитування в Україні може бути охарактеризована як така, що знаходиться в процесі формації у відповідності з зарубіжним, а саме європейським законодавством.

Наступним кроком в процесі оцінки регулятивних умов у сфері міжнародного «зеленого» кредитування в Україні може стати порівняння національної законодавчої бази та бази ЄС, яка часто стає зразком для вдосконалення української.

ЄС є лідером у просуванні «зеленого» фінансування з кількома законодавчими ініціативами, спрямованими на заохочення фінансових установ інвестувати в екологічно стійкі проекти. Україна також вжила заходів для сприяння «зеленому» фінансуванню, але її нормативна база все ще розвивається.

Фактично, законодавство ЄС щодо «зеленого» фінансування базується на трьох основних законах [77; 93]:

- *Таксономічний регламент ЄС (The EU Taxonomy Regulation)*: цей регламент встановлює систему класифікації екологічно стійких видів економічної діяльності, допомагаючи інвесторам визначати та інвестувати в екологічно стійкі проекти.
- *Постанова про розкриття інформації про фінансування сталого розвитку (The Sustainable Finance Disclosure Regulation)*: постанова вимагає від фінансових установ розкривати інформацію про екологічну стійкість їхніх інвестицій і продуктів.
- *Стандарт ЄС «Зелені облигації» (The EU Green Bond Standard)*: це добровільний стандарт, який визначає критерії для «зелених» облигацій і забезпечує інвесторам гарантії того, що кошти від облигацій використовуються для фінансування екологічно стійких проектів.

Загалом ЄС має більш комплексне законодавство щодо зеленого кредитування порівняно з Україною, що відображає більший досвід та

лідерство ЄС у просуванні зеленого фінансування. Однак Україна вживає заходів для сприяння зеленому фінансуванню та досягла прогресу в розробці нормативно-правової бази у цій сфері.

Оскільки Україна все ще перебуває на ранніх стадіях розробки нормативно-правової бази для «зеленого» кредитування, ми вважаємо за доцільне виокремити основні переваги і недоліки українського регулювання у сфері «зеленого» кредитування (рис. 2.1).

+	-
<ul style="list-style-type: none"> - зростаюче сприяння «зеленому» фінансуванню; - пошук взаємного інтересу з боку між - концентрація не лише на екологічних, а й економічних аспектах народних інвесторів; 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність юридичного визначення «зеленого кредитування»; - обмежена доступність зелених фінансових продуктів; - обмежена доступність даних і стандартів звітності; - відсутність стимулів для «зелених» інвестицій; - слабкі механізми примусового виконання.

Рис. 2.1. Переваги та недоліки української законодавчо-нормативної бази у сфері «зеленого» кредитування

Джерело: складено автором самостійно

Отже, до основних переваг, на нашу думку, слід віднести:

- *Зростаюче сприяння «зеленому» фінансуванню:* завдяки останнім законодавчим змінам, таким як Закон про енергоефективність будівель і Закон про поводження з відходами, уряд підтвердив, що усвідомлює важливість екологічної стійкості та вживає заходів для її просування.
- *Пошук взаємного інтересу з боку міжнародних інвесторів:* у міру зростання глобального інтересу до сталого фінансування зростає інтерес міжнародних інвесторів до фінансування екологічно стійких проектів в Україні. Це може допомогти залучити вкрай необхідний капітал для підтримки «зелених» проектів і бізнесу в країні.

- *Концентрація не лише на екологічних, а й економічних аспектах:* «зелене» кредитування має потенціал для створення нових можливостей для працевлаштування в Україні, зокрема в таких сферах, як відновлювана енергетика, енергоефективність та управління відходами. Це може допомогти підтримати економічне зростання, а також сприяти екологічній стійкості.

Деякі з ключових прогалин включають:

- *Відсутність юридичного визначення «зеленого кредитування»:* наразі в Україні немає конкретного юридичного визначення того, що таке «зелене кредитування». Через це фінансовим установам важко визначити, які проекти чи підприємства відповідають вимогам екологічного фінансування, а інвесторам – визначити можливості екологічного інвестування.
- *Обмежена доступність зелених фінансових продуктів:* в Україні доступно дуже мало фінансових продуктів, які спеціально розроблені для зеленого фінансування. Це обмежує варіанти, доступні для підприємств і окремих осіб, які прагнуть фінансувати екологічно стійкі проекти.
- *Обмежена доступність даних і стандартів звітності:* в Україні бракує стандартизованих вимог до звітності та даних про вплив проектів на навколишнє середовище. Це ускладнює інвесторам оцінку стійкості потенційних інвестицій, а фінансовим установам — точну оцінку ризику, пов'язаного з зеленим кредитуванням.
- *Відсутність стимулів для «зелених» інвестицій:* наразі в Україні не передбачено податкових пільг чи інших фінансових пільг для заохочення інвестицій в екологічно стійкі проекти (окрім «зеленого» тарифу, який, однак з часом вирівнюється зі звичайним тарифом). Це може зробити більш складним для підприємств і фізичних осіб виправдання додаткових витрат, пов'язаних із зеленим фінансуванням.

- *Слабкі механізми примусового виконання:* механізми примусового виконання правил «зеленого» кредитування в Україні ще не повністю розроблені, а штрафи за їх недотримання ще чітко не визначені. Це може обмежити ефективність нормативно-правової бази щодо просування екологічно стійких практик кредитування.

Отже, у той час як ЄС досяг значних успіхів у сприянні «зеленому» кредитуванню через різні нормативні регламенти, Україна все ще перебуває на ранніх стадіях розробки такого законодавства.

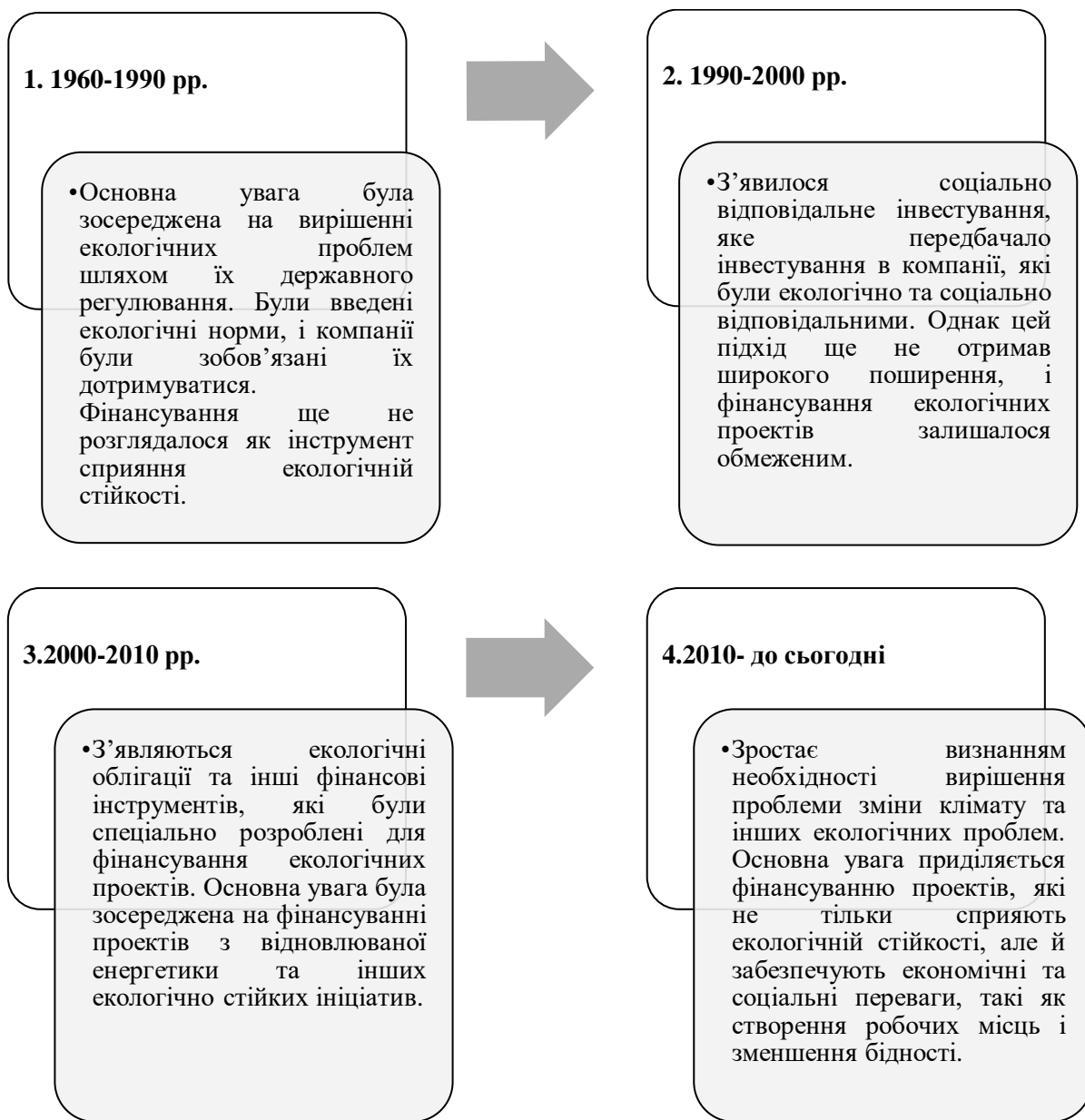
Усунення цих прогалин в українському законодавстві щодо «зеленого» кредитування матиме вирішальне значення для просування сталого фінансування в країні та сприяння розвитку екологічно стійких проектів і підприємств.

Загалом, незважаючи на те, що в Україні ще потрібно зробити роботу для зміцнення нормативно-правової бази для зеленого кредитування, країна має значні можливості для залучення сталого фінансування для вирішення екологічних проблем і підтримки економічного розвитку.

2.2 Тенденції розвитку ринку міжнародного «зеленого» кредитування в Україні

Ринок міжнародного «зеленого» кредитування - сукупність транскордонних економічних відносин, які здійснюють функцію акумуляції та розподілу національних і міжнародних фін ресурсів, які забезпечують сталий економічний розвиток як окремих суб'єктів, що є позичальниками, так і країни загалом. Попит на ринку формують юридичні і фізичні особи, уряди країн, що зацікавлені в «зелених» проектах, однак для реалізації яких не вистачає власного капіталу, а пропозицію – банки, фінансові корпорації а також уряди інших країн, які бажають надавати надлишковий власний капітал на умовах строковості, дохідності та повернення.

До того, як ринок міжнародного «зеленого» кредитування набув сучасних обрисів, він пройшов кілька еволюційних етапів. Ми б хотіли виокремити наступні етапи формування та розвитку концепції «зеленого» фінансування у світі (рис. 2.1).

Рис. 2.2. Етапи розвитку концепції міжнародного «зеленого» фінансування у світі

Джерело: складено автором на основі [88]

Сучасний етап розвитку характеризується зростаючим визнанням необхідності вирішення проблеми зміни клімату та інших екологічних проблем. Основна увага приділяється фінансуванню проектів, які не тільки сприяють

екологічній стійкості, але й забезпечують економічні та соціальні переваги, такі як створення робочих місць і зменшення бідності.

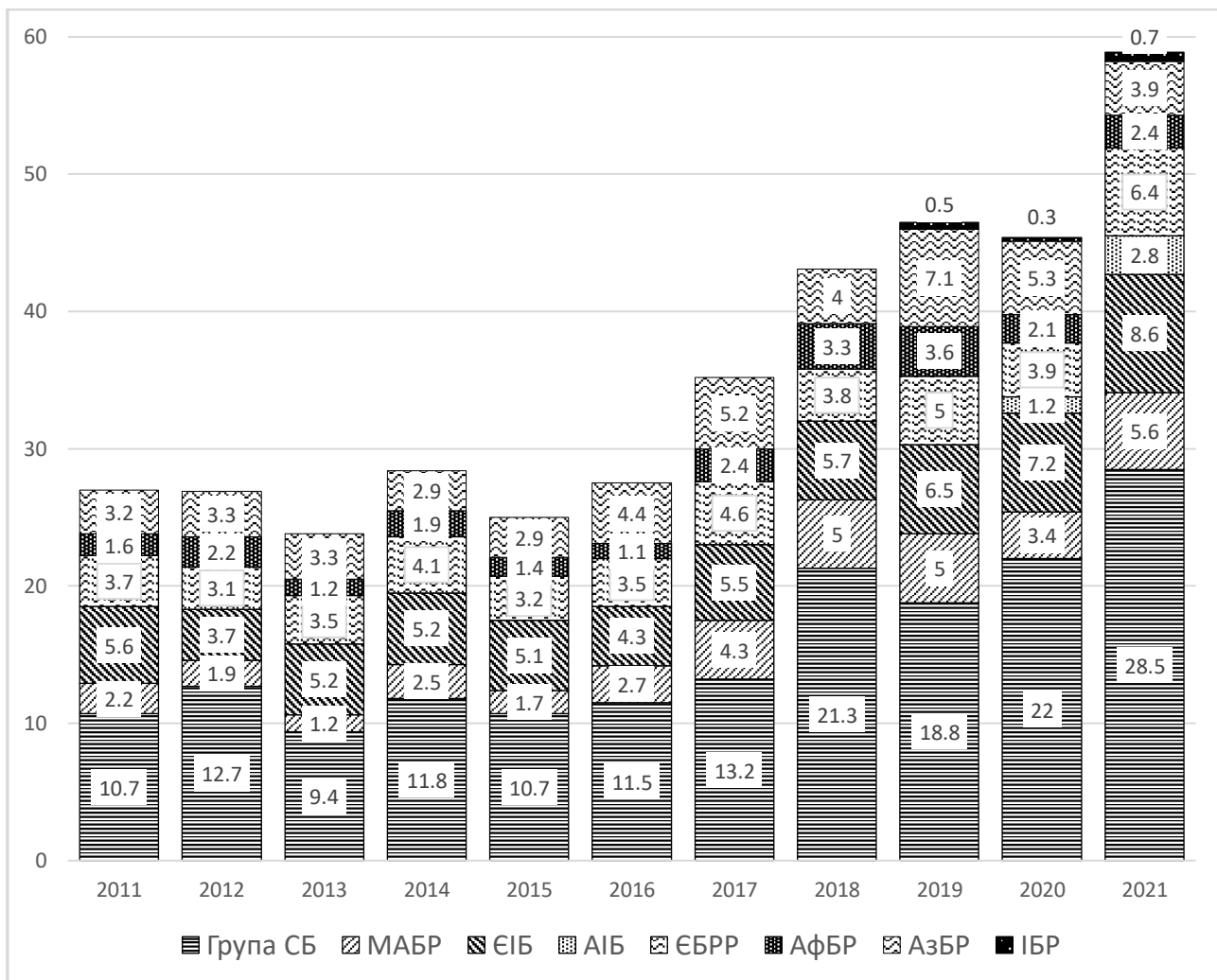
За даними спільної доповіді про кліматичне фінансування (крайній звіт було опубліковано в жовтні 2022 р., однак найактуальніші в ньому дані по закритому 2021 р.) з боку багатосторонніх банків розвитку (ББР) – Групи Світового Банку (СБ), Міжамериканського Банку Реконструкції і Розвитку (МАБР), Європейського Інвестиційного Банку (ЄІБ), Азійського Інвестиційного Банку (АІБ), Європейського Банку Реконструкції і Розвитку (ЄБРР), Африканського Банку Розвитку (АфБР), Азійського Банку Розвитку (АзБР), Ісламського Банку Розвитку (АБР) (рис. 7.1), загальний обсяг кліматичного фінансування країн, що розвиваються, найменш розвинених країн у період з 2011р. по 2021р. склав 387,5 млрд. дол. США, збільшившись у 2021р., порівняно з 2011р., у 2,1 разів (від 27 млрд. дол. США у 2011 р. до 58, 9 млрд дол. США у 2021 р. [92]).

Багатосторонні банки розвитку також на саміті ООН у 2019 р. оголосили свої цілі щодо зміни клімату до 2025. Очікувалося, що буде проінвестовано близько 50 млрд. дол. США в країни з низьким і середнім рівнем доходу (класифікація МВФ), а також щонайменше 65 млрд. дол. в усьому світі. У 2021 році МБР вже перевищили ці колективні очікування щодо кліматичного фінансування — як для економік із низьким, так і середнім рівнем доходу глобально [92] (рис. 2.3).

Варто зазначити, що рис. 2.3 репрезентує обсяги «зелених» фінансових зобов'язань багатосторонніх банків розвитку за період 2011-2018 рр. згідно з даними, відображеними в попередніх звітах. Відповідно, дані за 2019-2021 були скориговані, і відображають обсяги «зелених» фінансових зобов'язань також лише для малорозвинених та країн, що розвиваються.

Відповідно, у 2020 рр. спостерігалася негативна тенденція – незначне скорочення загальної кількості інвестицій (на 1,1 млрд. дол. США або на 2,3% у порівнянні з 2019 р.). Найімовірніше на це вплинула криза, пов'язана з COVID-2019. Однак група СБ спромоглася втримати сукупний обсяг інвестицій на

такому ж рівні.

Рис. 2.3. Сукупні обсяги «зелених» фінансових зобов'язань ББР у країнах із низьким та середнім рівнем доходу, 2011-2021 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором на основі [92]

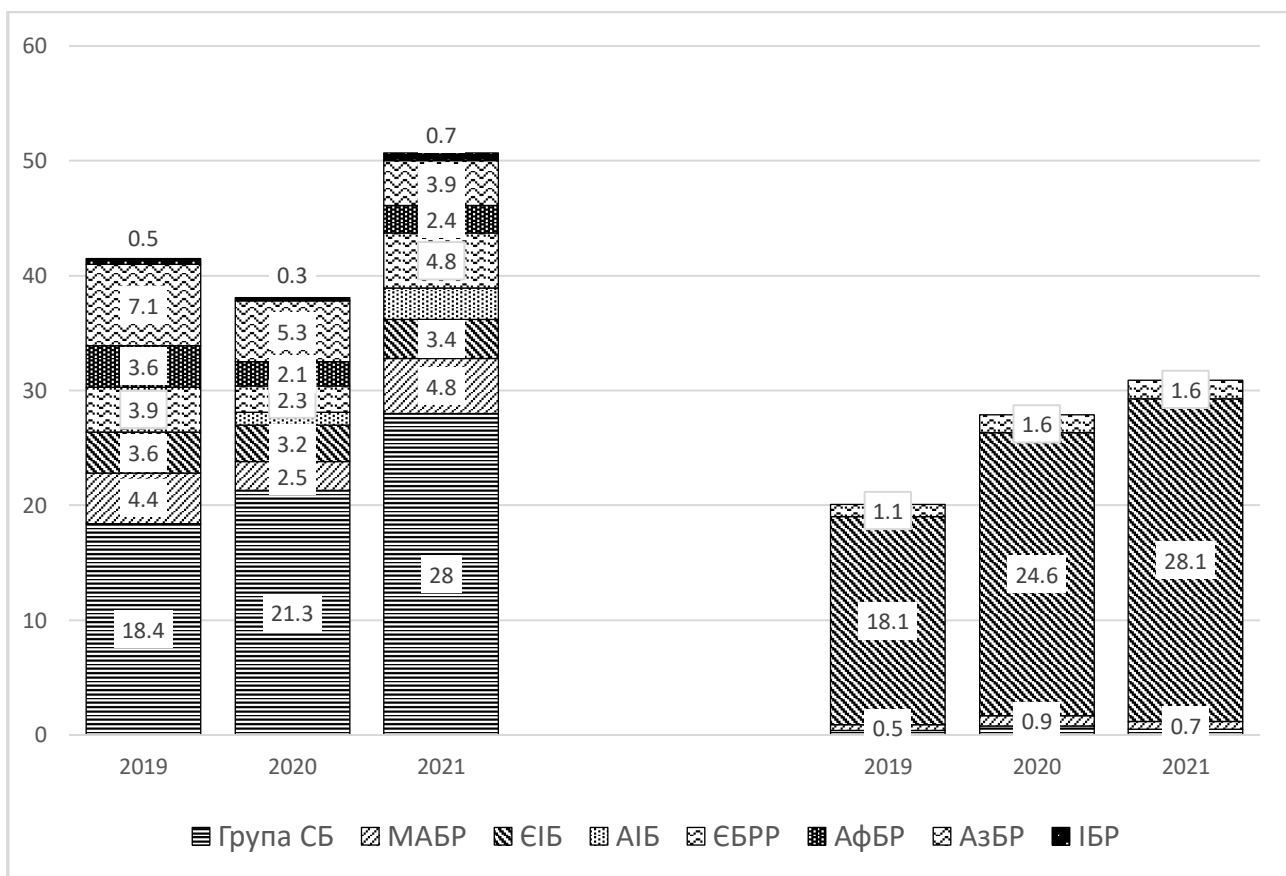
Варто відмітити, що основну роль у зеленому фінансуванні (зважаючи на загальну суму кредитів) відіграє Група Світового Банку. Частка кліматичних фінансових зобов'язань Групи СБ у загальному портфелі становить понад 40% у кожен з досліджуваних періодів, при чому у 2020 р. та 2021 р. – 48%.

Наступний за обсягами зеленого кредитування є ЄІБ, що не зважаючи на свою назву, здійснює операції по всьому світу. Його частка відповідно у 2019 р. – 14%, 2020 р. – 16%, 2021р. – 15%.

Порівняно нещодавно зеленим кредитуванням також почали займатися АІБ (з 2020 р.) та ІБР (з 2019 р.).

Враховуючи те що починаючи з 2019 р. у ББР змінили методику

розрахунку у своєму щорічному звіті (тепер там акумулюються дані не лише про країни з низьким та середнім рівнем доходу, а й з високим), вважаємо за доцільне розглянути період 2019-2021 рр. окремо (рис. 2.4).

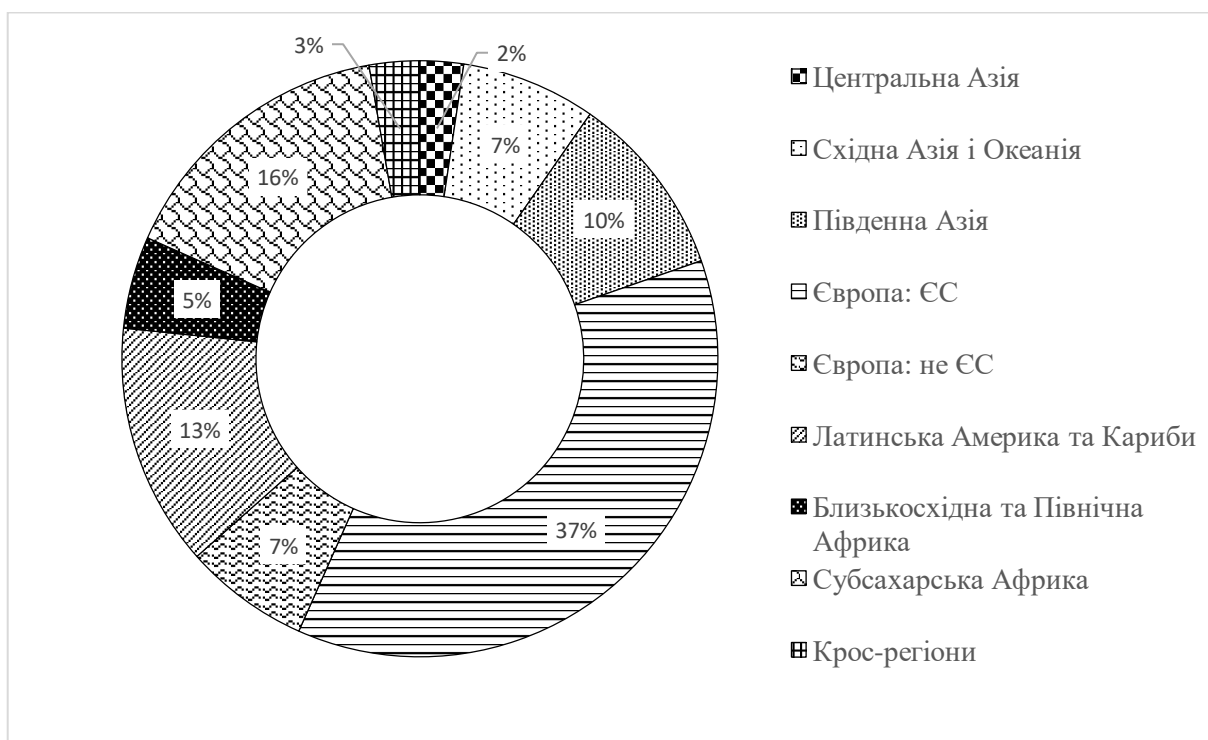
Рис. 2.4. Сукупні обсяги «зелених» фінансових зобов'язань ББР у країнах із низьким та середнім рівнем доходу (зліва) та країнах із високим рівнем доходу (справа), 2019-2021 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором на основі [92]

Можна зазначити наступне: сукупний обсяг «зелених» фінансових зобов'язань ББР у світі у 2019 р. становив 61,6 млрд. дол. США, у 2020 – 66 млрд. дол. США, 2021 р. 81,6 млрд. дол. США (+32,5% у порівнянні до 2019 р.). При чому СБ – основний кредитор у країнах із низьким та середнім рівнем доходу (44% від загальних зобов'язань у 2019 р., 56% - 2020р., 55% - 2021 р.). До того ж, не зважаючи на те, що сукупний обсяг «зелених» фінансових зобов'язань ББР у країнах низьким та середнім рівнем доходу у 2020 р. скоротився на 9% (з 41,5 млрд. дол. США до 38,1 млрд. дол. США), обсяги фінансування від СБ лише зросли.

Щодо країн з високим рівнем доходу, то тут основним кредитором виступає ЄІБ (90% від загальних зобов'язань у 2019 р., 88% - 2020р., 91% - 2021 р.). Також варто зазначити, що криза, пов'язана з COVID-19 не вплинула розвиток «зелених» проектів і «зеленого» кредитування відповідно таким чином, як це було в країнах із середнім та низьким рівнем доходу.

Щодо регіонального розподілу, то 37% загального обсягу «зелених» фінансових зобов'язань ББР 2021 р. припадало на країни ЄС. Це свідчить про те, що розвинені країни активніше розвивають «зелені» проекти, у той час як країнам, що розвиваються та найменш розвиненим країнам доводиться вирішувати більш нагальні проблеми. (рис. 2.5).

Рис. 2.5. «Зелені» фінансові зобов'язання ББР у розрізі регіонів, 2021 р.

Джерело: складено автором на основі [92]

Більш детальний регіональний розподіл репрезентовано у табл. 2.3, що також містить дані про обсяги «зелених» фінансових зобов'язань ББР 2021 р. в абсолютному значенні у розрізі регіонів та залежно від рівня доходу країни.

«Зелені» фінансові зобов'язання ББР у розрізі регіонів та країн за рівнем доходу, 2021 р.

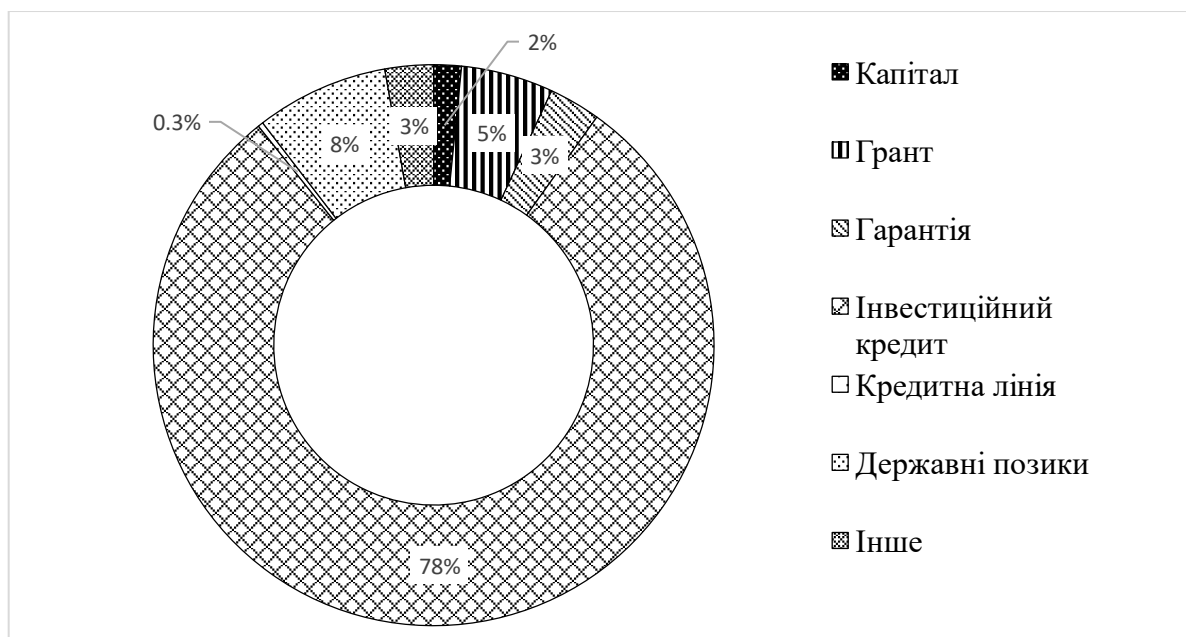
№	Регіон	Рівень доходу країни			
		Низький та середній		Високий	
		млн дол. США	частка, %	млн дол. США	частка, %
1.	Центральна Азія	1 929	4%	-	-
2.	Східна Азія і Океанія	5 960	12%	22	0,1%
3.	Південна Азія	8 159	16%	-	-
4.	Європа: ЄС	1 170	2%	29 061	94%
5.	Європа: не ЄС	5 272	10,4%	282	0,9%
6.	Латинська Америка та Кариби	9 820	19%	957	3,1%
7.	Близькосхідна та Північна Африка	4 071	8%	17	0,1%
8.	Субсахарська Африка	12 760	25%	3	0,0%
9.	Крос-регіони	1 524	3%	710	2%
Всього		50 666	100%	31 051	100%

Джерело: складено автором на основі [92]

На нашу думку, також доцільно буде розглянути «зелені» фінансові зобов'язань ББР у розрізі продуктів (рис. 2.6). ББР класифікують продукти наступним чином [91]:

- *капітал* – безпосередньо частка власності на підприємстві, яка представляє право власності на активи суб'єкта господарювання пропорційно кількості та класу належних їм акцій;
- *грант* - переказ, здійснений готівкою, товарами чи послугами, за який не вимагається повернення;
- *гарантія* – інструмент, який надають ББР для покриття комерційних і некомерційних ризиків (гарантії поширюються на відповідні проекти);
- *інвестиційний кредит* – позика, що потребує повернення, має графік погашення, що включає сплату як капіталу, так і відсотків, зазвичай використовується для фінансування основних засобів;

- *кредитна лінія* - позика, що потребує повернення, має графік погашення, що включає сплату відсотків, зазвичай використовується для фінансування оборотних засобів;
- *державні позики* – безпосереднє кредитування урядів для реалізації «зелених» проектів.

Рис. 2.6. «Зелені» фінансові зобов’язання ББР у розрізі продуктів, 2021 р.

Джерело: складено автором на основі [92]

Відповідно, основним інструментом «зелених» фінансових зобов’язань ББР є інвестиційні кредити (78%, див. рис. 2.6), адже зазвичай «зелені» проекти передбачають оновлення, придбання, конструювання основного фонду, а як нам відомо, довгострокові цілі потребують довгострокових продуктів фінансування. Значно рідше ББР фінансують потреби в обіговому капіталі (кредитні лінії). Варто зазначити, що існують також випадки, коли ББР надають гранти для реалізації проектів, що сприятимуть сталому розвитку, однак їх частка порівняно незначна (5% у 2021 р.).

Більш детальний аналіз «зелених» фінансових зобов’язань ББР у розрізі інструментів (продуктів) зображено у табл. 2.4, що також містить дані про обсяги «зелених» фінансових зобов’язань ББР 2021 р. в абсолютному значенні у розрізі регіонів та залежно від рівня доходу країни.

Відповідно, можна виділити наступне:

- такий інструмент як грант більш поширений для фінансування «зелених» проектів у країнах із низьким та середнім доходом (частка 8%, у той час як у країнах з високим доходом – 0,1% у 2021 р.)
- фінансування державних «зелених» проектів частіше відбувається у країнах із низьким та середнім доходом;
- інвестиційний кредит – найпоширеніший продукт в обох групах країн, однак його частка у країнах з високим доходом значно вища, ніж у країнах із низьким та середнім доходом (90% та 71% відповідно);
- фінансування дефіциту обігового капіталу частіше відбувається у країнах з високим доходом.

Таблиця 2.4

«Зелені» фінансові зобов’язання ББР у розрізі продуктів та країн за рівнем доходу, 2021 р.

№	Продукт	Рівень доходу країни			
		Низький та середній		Високий	
		млн дол. США	частка, %	млн дол. США	частка, %
1.	Капітал	830	2%	454	1%
2.	Грант	4 259	8%	27	0,1%
3.	Гарантія	1 651	3%	744	2%
4.	Інвестиційний кредит	36 039	71%	27 863	90%
5.	Кредитна лінія	171	0,3%	1 278	4,1%
6.	Державні позики	6 114	12%	40	0,1%
7.	Інше	1 602	3%	645	2%
Всього		50 666	100%	31 051	100%

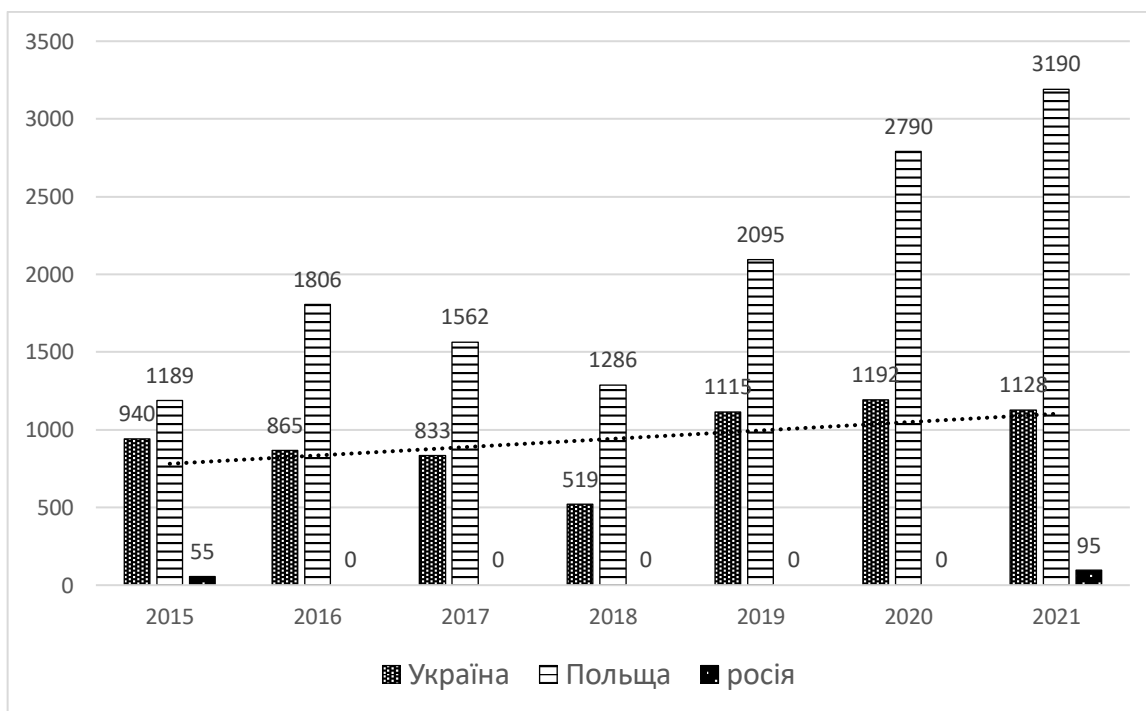
Джерело: складено автором на основі [92]

Україна отримала зелене фінансування за різними фінансовими інструментами від ББР протягом 2015-2021 рр. 6 592 млн. дол. США, у т.ч. у 2019-2021 рр. обсяги «зелених» кредитів становили приблизно стільки ж (на 8% більше), ніж протягом попередніх чотирьох років (рис. 2.7).

Ми пропонуємо розглянути порівняння обсягів зелених кредитів від ББР для України, Польщі та росії (рис. 2.7).

Варто відмітити, що у 2015 р. «розрив» між загальним обсягом зелених кредитів в Польщу та Україну був незначним – 249 млн. дол. США або ж 26%. Однак, за останні 6 років Польщі, на відміну від України, вдалося покращити інвестиційний клімат у країні і залучити додаткових 12 792 млн дол. США зелених інвестицій (кумулятивно за 2016-2021 рр.). На кінець 2021 р. такий же «розрив» становив 2 062 млн. дол. США або ж 183%.

Щодо наших східних сусідів, то росія практично не отримує зеленого фінансування з боку ББР. Причин цьому може бути багато: незацікавленість уряду у сталому розвитку бізнесу та зменшенні негативного впливу на навколишнє середовище, складне і непрозоре бізнес-середовище, «закритість» країни до західних інвестицій тощо.

Рис. 2.7. Сукупні обсяги «зелених» фінансових зобов'язань ББР розвитку в Україні, Польщі та росії, 2011-2021 рр., млн. дол. США

Джерело: складено автором на основі [92]

Нам не вдалося знайти детального розподілу фінансових зобов'язань багатосторонніх банків розвитку в Україні за секторами економіки. Однак ми пропонуємо визначити найбільш привабливу та перспективну сферу на основі аналізу розподілу таких інвестицій в європейських країнах, що не є членом ЄС, адже до таких відноситься й Україна, її частка в такому портфелі у 2021 р.

становила 22,5% (1 128 млн. дол. США з 5 010 млн. дол. США) (табл. 2.5).

Також вважаємо за доречне надати таку ж статистику за країнами-членами ЄС аби виокремити подібні і відмінні риси.

Отож, найпривабливішими і найпопулярнішими є інвестиції в енергетику, при чому це притаманне як для ЄС (48,54% інвестицій у 2021 р.), так і для решти європейських країн (37,76% інвестицій у 2021 р.).

Таблиця 2.5

Обсяги «зелених» фінансових зобов'язань ББР за секторами та регіонами, 2021 р.

Сектор	ЄС		Європейські країни, не ЄС	
	млн дол. США	частка, %	млн дол. США	частка, %
Енергетика	14 042	48,54%	1 892	37,76%
Металургія	18	0,06%	0	0,00%
Виробництво	165	0,57%	824	16,45%
Агровиробництво	109	0,38%	86	1,72%
Водопостачання	177	0,61%	31	0,62%
Переробка відходів	235	0,81%	189	3,77%
Транспорт	9 291	32,11%	1 413	28,20%
Будівництво	1 166	4,03%	389	7,76%
R&D	1 849	6,39%	72	1,44%
Крос-сектори	1 879	6,49%	114	2,28%
Всього	28 931	100%	5 010	100%

Джерело: складено автором на основі [92]

Приблизно однакову частку займає фінансування транспортної системи і є другою за привабливістю сферою економіки.

Однак, якщо розглянути ці ж показники в абсолютному, а не відсотковому значенні – стає зрозуміло, що ЄС набагато швидше і ефективніше модернізують виробничі фонди, розширюють мережу альтернативних джерел енергетики.

Варто також відмітити, що країни ЄС значно більше коштів залучають на R&D, а також виконують комплексні проекти (в табл. 2.3 це крос-сектори).

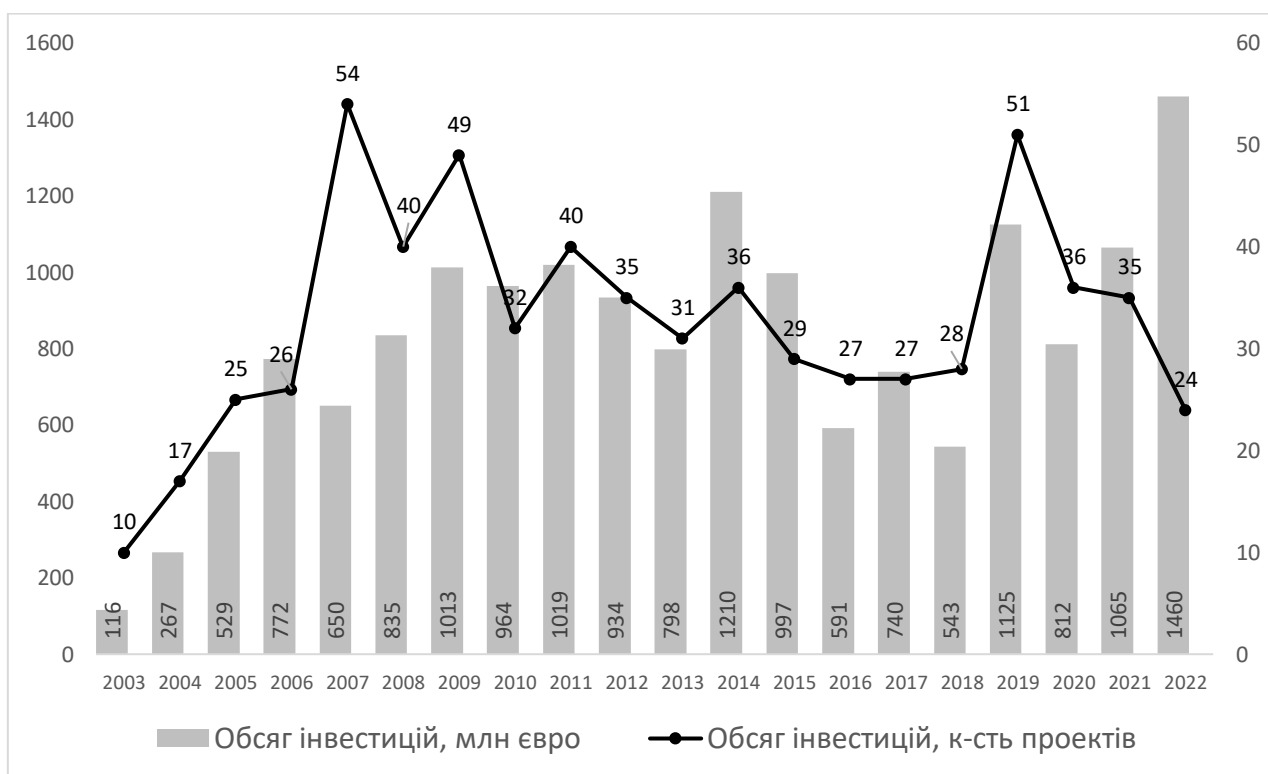
Щодо конкретних прикладів "зеленого" кредитування від ЄБРР для

України, цей інститут є найбільшим інституційним інвестором, який спрямовує свої проекти на створення відповідного інституційного середовища, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності економіки в цілому та окремих секторів. Ці проекти спрямовані на реалізацію принципів сталості, таких як енергоефективність, ефективне управління, інклюзивність та розвиток кваліфікованих кадрів [46].

Крім того, ЄБРР сприяє розвитку інфраструктури для сталого міського розвитку, включаючи проекти зі збереження ресурсів, покращення громадського транспорту та екологічного будівництва. Ці проекти спрямовані на покращення якості життя міського населення та зменшення впливу на довкілля.

В цілому, інвестиції ЄБРР в Україні сприяють сталому розвитку, економічному зростанню та екологічній модернізації країни.

Щорічна динаміка обсягів інвестицій ЄБРР в Україну та кількості здійснених проектів наведено на рис. 2.8.

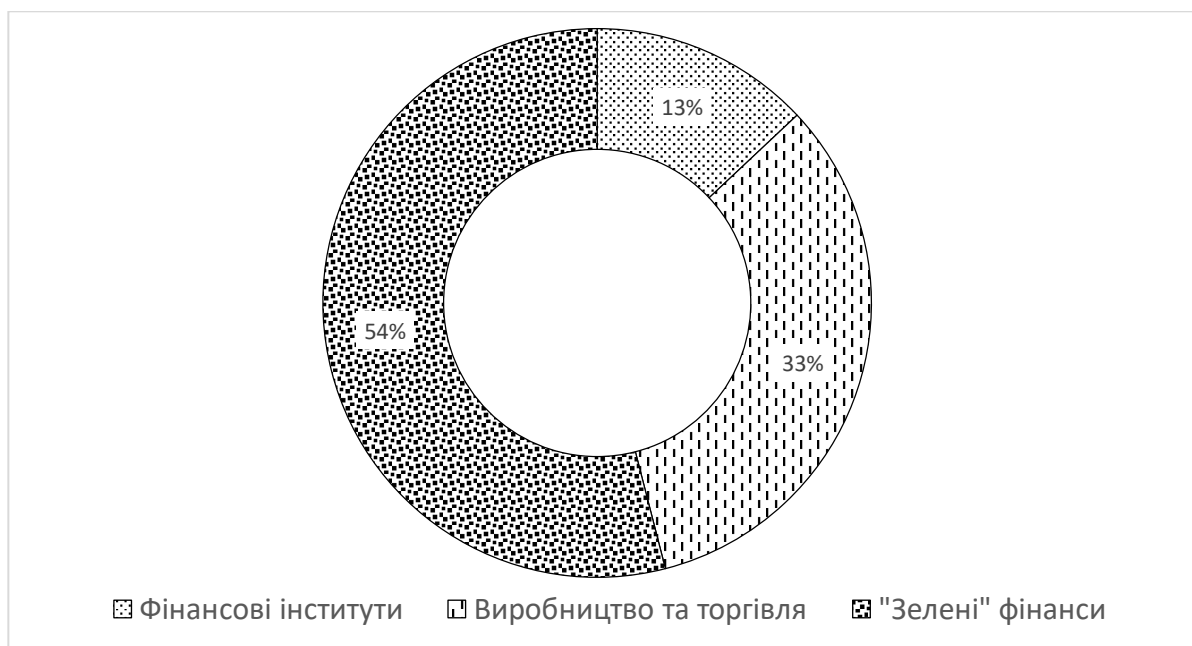
Рис. 2.8. Щорічні показники інвестицій ЄБРР в Україну, 2003 –2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [73]

Фактично, за останні 20 років обсяг щорічних інвестицій в українську

економіку зріс у 10 разів (зі 116 млн. євро у 2003 р. до 1 460 млн. євро у 2022 р.). 2014 рік був періодом, коли Україна зазнала складних макроекономічних і геополітичних викликів, включаючи військовий конфлікт на сході країни. У цій складній ситуації ЄБРР надав значну підтримку Україні, включаючи фінансування та консультативну допомогу. Підтримка ЄБРР була спрямована на реалізацію структурних і галузевих реформ, підтримку малого бізнесу та покращення економічного середовища в країні. Це включало фінансування проектів з енергоефективності, розвитку інфраструктури, фінансової підтримки для малих і середніх підприємств, а також надання консультацій з питань реформ [46; 72].

Структура кредитного портфелю ЄБРР зображена на рис. 2.9. Відповідно, «зелені» кредитні продукти займають 54%.

Рис. 2.9. Структура кредитного портфелю ЄБРР в Україні, 2022 р.

Джерело: складено автором на основі [73]

Щодо конкретних прикладів «зелених» кредитів, які Україна отримала у рамках співпраці з ББР (зокрема, ЄБРР), розглянути їх можна в Додатку Є.

Варто відмітити, що ми відобразили далеко не всі еко-проекти, а навели як приклад лише деякі з них, аби продемонструвати, що «зелене» фінансування може бути здійснене в багатьох секторах економіки, а не лише ВЕД, а також, що «зелені» інвестиції – це не лише про екологічне та соціальне, а про реальні

вкладення, що приносять прибутки.

Окрім того, потенційним напрямком розвитку міжнародного «зеленого» кредитування в Україні також може бути розвиток документарних продуктів. Ми вважаємо за доцільне розглянути приклад співпраці ЄБРР як міжнародного розвитку та J.P. Morgan як інвестиційного банку.

Так, наприклад, ми вже переконалися в тому, що ЄБРР ставить на меті сприяння сталого розвитку за допомогою «зеленого» фінансування, і кредитування, зокрема. Так як ЄБРР має представництво в Україні, то може виступати банком імпортера (припустимо, що українське підприємство імпортує сучасну сільськогосподарську техніку, що сприяє сталому веденню бізнесу, в John Deere). J.P. Morgan же може виступати банком експортера. Відповідно, досить часто іноземні постачальники, особливо в сучасних умовах, коли ризики здійснення операцій підвищені, можуть вимагати гарантії платежу зі сторони покупця. На практиці це виглядатиме наступним чином [90]:

- 1) J.P. Morgan отримує запит на підтвердження акредитиву для закупівлі потенційно «зеленої» сільськогосподарської техніки напряму від ЄБРР або від будь-якого іншого українського банку, що є приєднаний до Trade Facilitation Programme від ЄБРР;
- 2) ЄБРР, маючи великий досвід у сфері «зеленого» фінансування класифікує таку операцію як «зелену»;
- 3) J.P. Morgan може підтримати банк-емітент шляхом підтвердження акредитиву;
- 4) Клієнт J.P. Morgan, що є бенефіціаром даній експортній/імпортній операції може продати техніку українському імпортеру, сприяючи при цьому сталому розвитку.

Отже, можна виділити основні тенденції в процесі екологічного інвестування світі та Україні зокрема:

- явище деінвестування: зростання обізнаності інвесторів щодо цілей сталого розвитку призводить до вилучення капіталу із галузей, що не

відповідають вимогам сталості, та його переміщення в галузі зеленої економіки;

- розширення ринку боргових цінних паперів, за допомогою яких проводиться екологічне інвестування, новими видами облігацій (окрім зелених): блакитні облігації – спрямовані на фінансування сталого використання морських ресурсів; лісові облігації – фінансують стале лісове господарство, збереження лісів та лісонасадження;
- поява та розвиток «зеленого банкінгу» у світі: комерційні банки пропонують зелені продукти, а саме позики, депозити, фінансування інновацій тощо;
- зростання кількості банків та фінансових установ, які пропонують такі послуги. Крім того, Україна має декілька проектів з приватного сектору, які були успішно фінансовані за допомогою міжнародного «зеленого» кредитування;
- зростання інтересу міжнародних фінансових установ до українських проектів, спрямованих на боротьбу з кліматичними змінами та зменшення впливу на довкілля. Наприклад, Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) вже інвестували в деякі «зелені» проекти в Україні;
- дедалі більше компаній в Україні стають учасниками міжнародних ініціатив, спрямованих на зменшення викидів парникових газів та підвищення екологічної стійкості, що збільшує шанси на отримання "зеленого" фінансування.

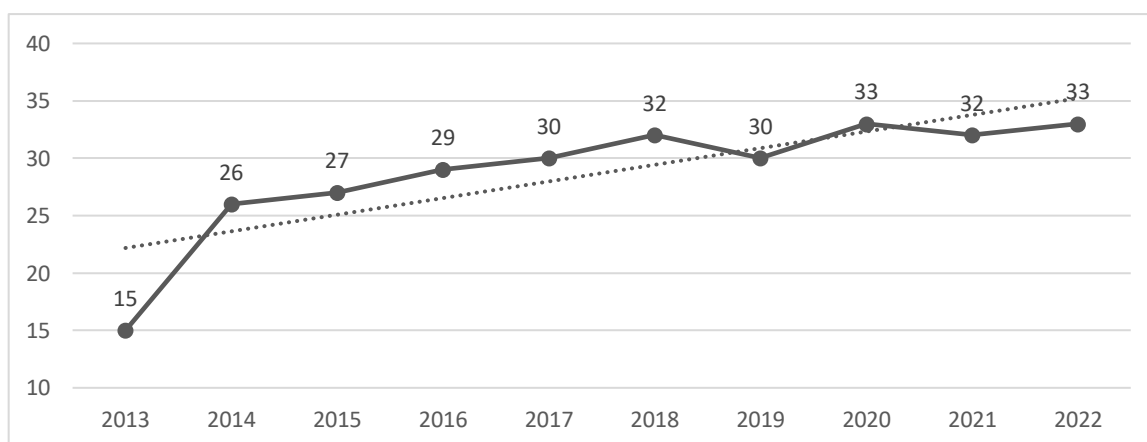
Перехід банківських установ від позиції невтручання до усвідомлення своєї ролі в сфері раціонального природокористування та соціальної відповідальності стало втіленням концепції сталого розвитку в банківську сферу та отримало назву «зеленого банкінгу» [14].

2.3 Оцінка впливу бізнес-середовища на розвиток міжнародного «зеленого» кредитування в Україні

Розвиток міжнародного «зеленого» кредитування в Україні значною мірою залежить від бізнес-середовища в країні. Основні фактори, що впливають на це - політична стабільність в країні та відсутність різких коливань в стані національної економіки. Загальновідомий факт, що інвестори визначають Україну, як державу з високим рівнем тіньової економіки та корупції, що відповідно впливає на зниження інвестиційної привабливості в країні, однак з 2014 р. по 2021 р. Україна покращувала свої показники у багатьох рейтингах, що свідчило про структурні зміни в політичній та економічній системі. Після початку повномасштабної російсько-української війни в лютому 2022 р. ми, як держава, значно зменшили свою привабливість для інвесторів і, водночас, підвищили ризик кредитування та інвестування.

Аби більш об'єктивно оцінити бізнес-середовища України, пропонуємо розглянути позиції держави у деяких міжнародних рейтингах.

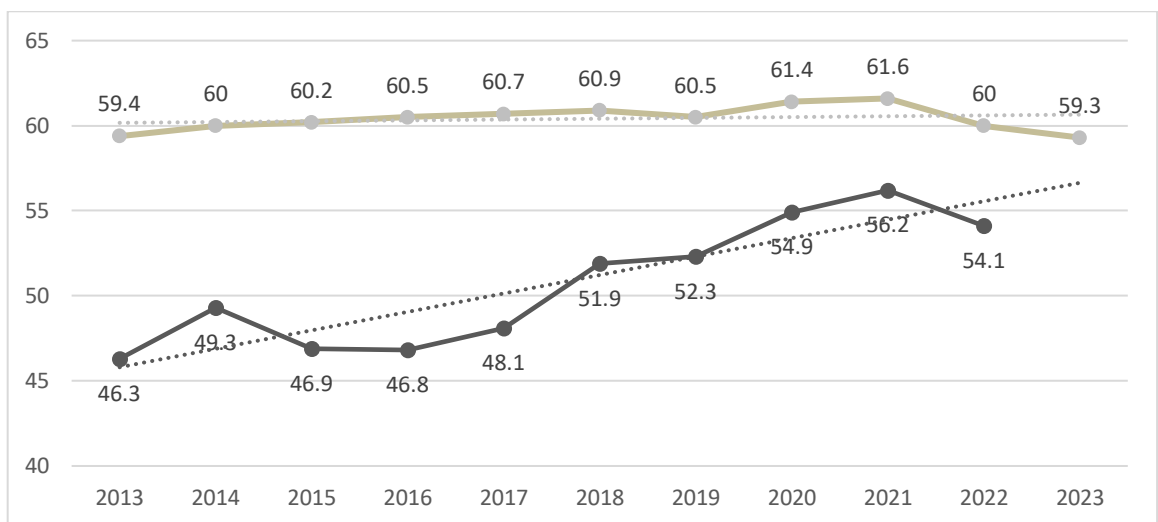
Отож, 33 бали зі 100 можливих отримала Україна в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index — CPI) за 2022 рік. Цей показник відображає певний прогрес, оскільки він збільшився на один бал порівняно з попереднім роком. Україна в даний момент займає 116 місце серед 180 країн, що є найвищим показником за останні рокию.

Рис. 2.10. Динаміка Індексу сприйняття корупції за період 2013-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [23]

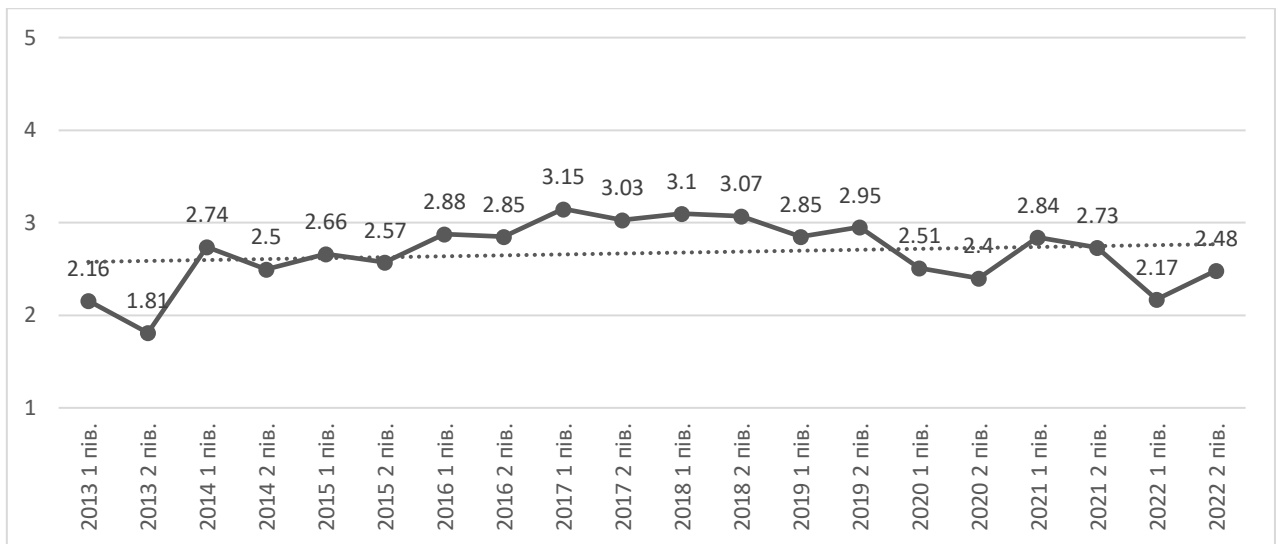
Щодо Індексу економічної свободи (Index of Economic Freedom), то після початку повномасштабної російсько-української війни в 2022 р., The Heritage Foundation тимчасово припинили його дослідження в Україні. Однак, можна відмітити, що і в попередні періоди, показники України були нижчі за середньосвітові (рис. 2.11). Відповідно, Україна характеризується як "переважно невільна" економіка і посідала 126 місце серед 180 представлених країн у 2021 р. Починаючи з 2017 р., українська економіка демонструвала певну стійкість і виявляла ознаки зміцнення. Проте, у 2019 р. спостерігалось сповільнення темпів зростання.

Рис. 2.11. Динаміка Індексу економічної свободи в Україні та світі за період 2013-2023 рр.

Джерело: складено автором на основі [83]

Європейська Бізнес Асоціація (ЄБА) завжди тримає руку на пульсі трендів та важливих змін. ЄБА розраховують 12 індексів аби сформувати аргументовану картину з найважливіших напрямків, досягнень та труднощів в роботі бізнесу. Ми пропонуємо ознайомитися з Інвестиційним індексом, що відображає стан інвестклімату країни (рис. 2.12).

Рис. 2.12. Динаміка Індексу інвестиційної привабливості за розрахунками Європейської бізнес асоціації, 2013-2022 р.

Джерело: складено автором на основі [20]

Відповідно за останні 10 років інвестиційна привабливість України оцінювалася в діапазоні 1,81-3,15 з 5 можливих. Будь-які економічні чи політичні кризові явища мали відображення у зниженні показника.

Також пропонуємо окрему увагу приділити позиціям України в міжнародних кредитних рейтингах (табл. 2.6). Всі рейтингові агентства досить однакові в своїх оцінці дл України: ймовірна реструктуризація зовнішнього боргу враховуючи масштаби економічного збитку від війни з росією та, як наслідок, значні країна й в подальшому потребуватиме значних вливань від закордонних партнерів [31].

Таблиця 2.6

Україна в міжнародних кредитних рейтингах

Рейтингове агентство	Поточний рейтинг	Прогноз	Дата присвоєння
Fitch Ratings	CC/CCC-	-	20 січня 2023
Standard & Poor's	CCC+/C	Стабільний	10 березня 2023
Moody's Investors Service	Сaa3	Негативний	20 травня 2022
Rating and Investment Information, Inc.	CCC	Перегляд з можливим зниженням	27 липня 2022

Джерело: складено автором на основі [31]

Однак, варто все ж зазначити, що Україна виявила свою амбітність у сфері боротьби зі зміною клімату,

ратифікувавши Паризьку кліматичну угоду однією з перших країн. Концепція "Зеленого енергетичного переходу України до 2050 року" є важливим кроком в напрямку створення кліматично нейтральної економіки. Здійснення цієї трансформації вимагатиме значних інвестицій, орієнтовно 5% ВВП щорічно. Для забезпечення такого фінансування необхідно залучити як державні ресурси, так і міжнародних інвесторів. Враховуючи розпочату російсько-українську війну в лютому 2022 року, інформація щодо фінансування може зазнати змін [30;79].

У межах написання кваліфікаційної роботи магістра було проведено анкетування. Метою дослідження є оцінка привабливості українського ринку для міжнародного «зеленого» кредитування.

Відповідно до мети дослідження були розроблені пошукові питання та гіпотези до них (Додаток Д) та анкета (Додаток Е).

У якості експертів були обрано 30 працівників компанії АТ “ПроКредит Банк”, що є лідером українського ринку у сфері кредитування представників малого та середнього бізнесу (МСБ). Для опитування було вибрано 10 працівників відділу кредитних аналітиків (Credit Risk Analyst), основною роботою яких є аналіз фінансових даних підприємств та прогнозування їхньої діяльності, а також 20 працівників відділу по роботі з агро- та бізнес- клієнтами (Business Client Advisor, Agro Business Client Advisor), що займають безпосередньо залученням клієнтів. Опитування проводилось офлайн зі співробітниками з м. Києва за допомогою паперового анкетування, так як працівники переважно завжди відвідують офіс, а також онлайн за допомогою засобів дистанційного зв’язку, зокрема через e-mail з працівниками в м. Дніпро та м. Одеса. Опитування через google-forms не було проведено, так як у зв’язку з заходами безпеки, перехід за посиланнями, не санкціонованими відділом ІТ заборонено.

Середній трудовий стаж респондентів становить 4.5 роки. При цьому, 14 з 30 респондентів працювали безпосередньо з видачею «зелених» кредитів або ж аналізом фінансового становища підприємств, що потребували «зелений»

кредит.

Шляхом обробки зібраних даних було визначено, що усі опитані респонденти вважають, що український ринок має значний потенціал у сфері міжнародного «зеленого» кредитування, проте лише 4 респонденти з 30 зазначають, що наявні економіко-правові умови є сприятливими для залучення міжнародних зелених кредитів. Це свідчить про те, що нинішня система, потребує серйозного доопрацювання та вдосконалення, щоб бути ефективною.

Варто зазначити, що всі респонденти погодилися з твердженням, що залучення міжнародних «зелених» кредитів створює нові можливості для розвитку економіки.

Щодо суб'єктивної оцінки привабливості бізнес-клімату в Україні для міжнародного «зеленого» кредитування, відповіді розділилися наступним чином:

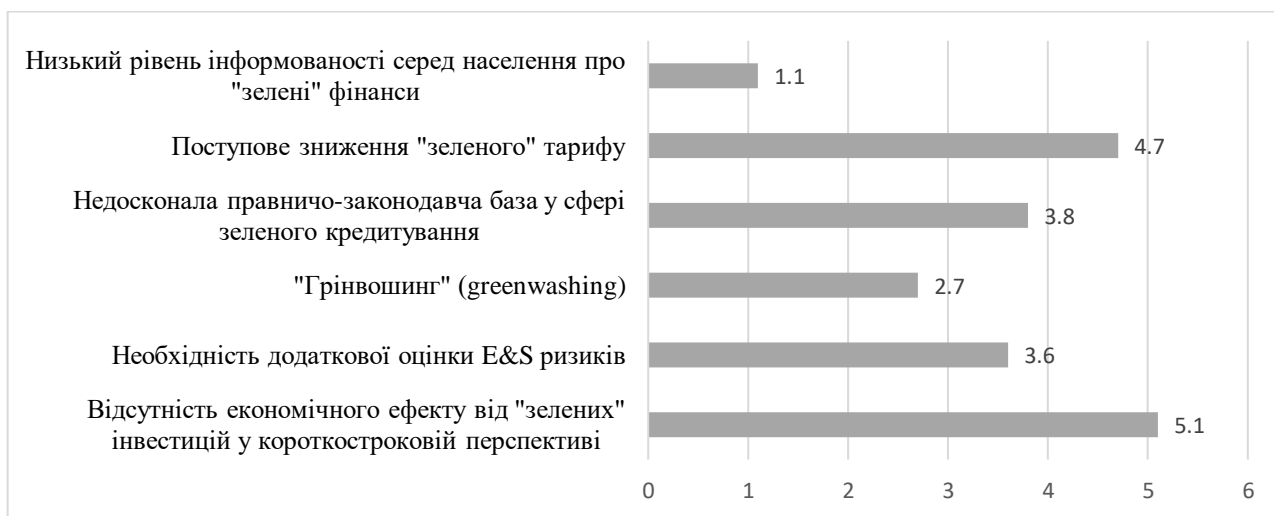
- сприятливий – 0 голосів;
- скоріш сприятливий – 3 голоси;
- нейтральний – 9 голосів;
- скоріш несприятливий – 14 голосів;
- несприятливий – 4 голоси.

Із позитивного – 24 респонденти з 30 вважають, що протягом 5 років інвестиційний клімат в Україні значно покращиться.

Для оцінки експертами ступеня впливу умов мають найбільш негативний вплив на розвиток «зеленого» кредитування в Україні була розроблена 6-бальна шкала, де потрібно було проранжувати фактори від найменш впливових до найбільш (рис. 2.13).

Так, за думкою експертів, найбільший негативний вплив на розвиток ринку «зеленого» кредитування в Україні має відсутність економічного ефекту (отримання прибутку від понесених інвестицій) в короткостроковій перспективі. На жаль, дійсно, більшість підприємців керуються метою отримання миттєвих доходів, не приділяючи увагу іншим важливим складовим, таким як створення соціального капіталу, мінімізація впливу діяльності

підприємства на навколишнє середовище. Отже, більшість експертів вважають, що дане обмеження мало найбільший вплив, що логічно, адже воно стосується будь-якого оператора ринку.

Рис. 2.13. Оцінка умов, що мають негативний вплив на розвиток «зеленого» кредитування в Україні

Джерело: побудовано за даними опитування

Друге місце поступове зниження «зеленого» тарифу із середнім балом 4.7. При цьому, мода, як і в попередньому запитанні становить 6 балів. Це свідчить про те, що існує популяція експертів, яка дуже низько оцінила дану позицію. Імовірно, це пов'язано з тим, що саме по собі вирівнювання тарифів на альтернативну та традиційну енергетику, позбавляє першу економічних переваг, а соціальні і екологічні аспекти є менш значимими для підприємців.

Недосконала правничо-законодавча база у сфері «зеленого» кредитування має бал 3.8, що дуже поруч необхідністю додаткової оцінки E&S ризиків 3.6. Що насправді, цікаво, адже першопочатково ми були переконані, що оцінка E&S ризиків найменшим чином впливатиме на «зелене» кредитування.

Найменш негативно на розвиток «зеленого» кредитування, на думку експертів, впливають «грінвошинг» (2.7 середній бал) та низький рівень інформованості населення щодо сутності і ефекту від зеленого фінансування (1.1 середній бал).

Також, експерти додатково відзначили ще такі фактори, що негативно

впливають на розвиток «зеленого» фінансування:

- високі ставки за кредитами;
- воєнний стан (практично всі «зелені» зміни потребують значних капітальних інвестицій, які в період невизначеності, короткострокового планування, високої імовірності ракетних обстрілів дуже мало хто готовий здійснювати).

Восьме запитання стосувалось сфер економіки, що є найбільш привабливими для здійснення «зелених» інвестицій (рис. 2.14).

Так, найбільш перспективними є інвестиції у джерела відновлюваної енергетики. Особливої актуальності це набуває в умовах енергетичної залежності від країни-агресора, частих обстрілах енергетичної інфраструктури. Окрім того, Україна має і природній потенціал для побудови СЕС, ВЕС тощо.

Однакову кількість балів отримали післявоєнна відбудова міст України та сільське господарство. Тут пропоную розглянути ці сфери більш детально.

Зокрема, сільське господарство – саме по собі привабливе для інвестицій в Україні, (не враховуючи тимчасові труднощі з реалізацією сільського господарської продукції через блокування портів, дефіцит мінеральних добрив). В АТ «ПроКредит Банк» аграрно-промисловий комплекс займає близько 50% від загального кредитного портфелю, відповідно, респонденти більше знайоми саме з цим напрямом. Прикладами «зеленого» кредитування агровиробників можуть бути: фінансування крапельного зрошення; оновлення аграрної техніки; закупівля екологічної матеріальної бази (насіння, добрива, засоби захисту рослин).

Післявоєнна відбудова міст в Україні може бути сприятливим моментом для залучення міжнародних інвесторів. Експерти вважають, що інвестори будуть зацікавлені проектами, які враховують принципи сталого розвитку та циркулярної економіки. Це означає, що проекти повинні бути спрямовані на створення екологічно чистого та енергоефективного середовища, використання вторинних ресурсів та мінімізацію відходів. Інвестиції в такі проекти не тільки

сприятимуть відновленню міст, але й сприяють сталому розвитку та підвищенню економічної конкурентоспроможності країни.

Рис 2.14. Оцінка експертами привабливості сфер економічної діяльності для «зеленого» кредитування

Джерело: побудовано автором за результатами анкетування

У питанні 9 респондентам було запропоновано самостійно назвати основні переваги «зеленого» кредитування в Україні. Зокрема, експерти відмічали наступне:

- підвищення інтересу до «зеленого» фінансування як серед фізичних та юридичних осіб, так і серед держави;
- запуск ринку "зелених облігацій";
- сприятливі природні та кліматичні умови;
- популяризація серед представників МСБ необхідності побудови власного потужного соціального, екологічно свідомого капіталу.

Загалом, отримані результати анкетування вважаємо репрезентативними та такими, що допомогли визначити основні переваги і недоліки бізнес-середовища в Україні, що впливають на розвиток міжнародного зеленого кредитування.

На основі опитування та аналітичних даних було проведено SWOT-аналіз ринку «зеленого» кредитування в Україні, щоб ідентифікувати його основні переваги та недоліки. Зокрема, незважаючи на те, що даний напрямок є надзвичайно перспективним, на теперішньому етапі на ринку існує ряд перешкод, що значно сповільнюють його розвиток (табл. 2.7).

SWOT-аналіз ринку «зеленого» кредитування в Україні

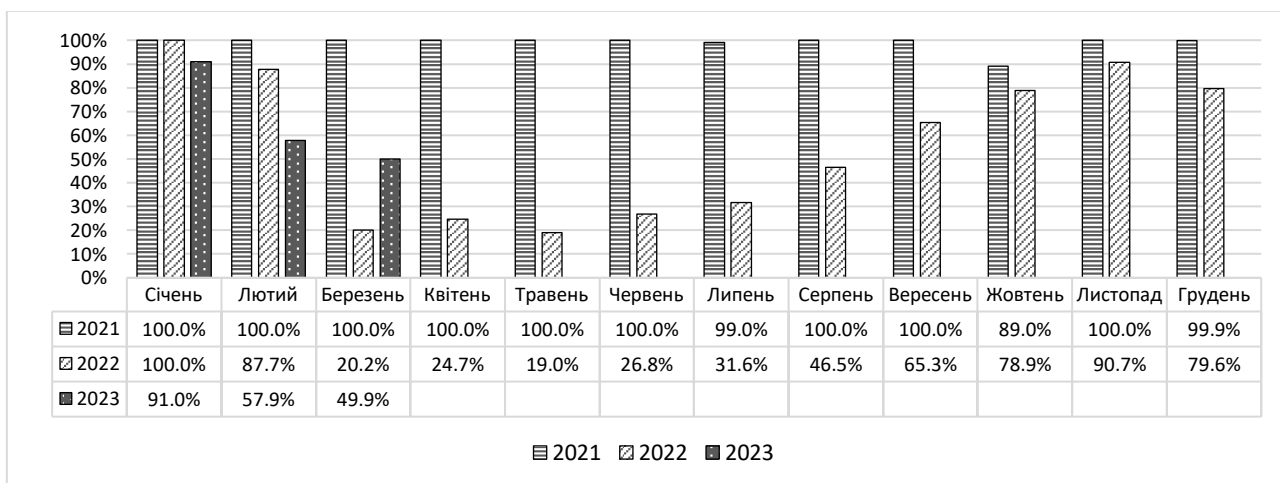
S	W
<ul style="list-style-type: none"> - соціально-екологічне спрямування; - підвищення інтересу до зеленого фінансування як серед фізичних та юридичних осіб, так і серед держави; 	<ul style="list-style-type: none"> - не має чітко вираженого економічного ефекту; - відсутність стратегії розвитку ринку зеленого кредитування; - низький рівень інформованості серед населення про "зелені" фінанси взагалі; - недосконалість законодавчої бази; - високі відсоткові ставки за кредитами; - затримки у сплаті зі сторони Гарантованого покупця.
O	T
<ul style="list-style-type: none"> - запуск ринку "зелених облігацій"; - непрямо впливає на зменшення залежності від природних енергоресурсів (нафта, газ); - популяризація електромобілів; - сприятливі природні та кліматичні умови; - збільшення продуктивності та якості виробництва за рахунок використання енергоефективних технологій (для конкретного підприємства); - створення нового джерела доходу за рахунок «зеленого тарифу» (для конкретного підприємства) 	<ul style="list-style-type: none"> - поступове зниження «зеленого тарифу»; - "грінвошинг" (greenwashing); - неможливість довгострокового планування зменшує привабливість інвестицій в основні засоби;

Джерело: складено автором самостійно

До основних слабких сторін слід віднести:

- в Україні немає чіткого бачення розвитку ринку, що призводить до хаотичності та відсутності цілісного розуміння того, що там відбувається;
- законодавча база перебуває на етапі становлення;
- переважно не призводять до виникнення прямого економічного ефекту, такі інвестиції можуть створити економічний ефект опосередковано через високий рівень отриманих екологічного та соціального ефектів, що є більшими, ніж від інвестицій в інші об'єкти господарської діяльності, однак, більшість підприємців цікавить отримання миттєвого, видимого та максимально високого прибутку;
- більшість населення не розуміє, що таке «зелене» фінансування, які його можливі користі і, відповідно, не зацікавлено в його розвитку;

- зелене кредитування саме по собі не передбачає пільгових ставок, відповідно базова ставка для позики – 25% (облікова ставка НБУ зафіксована на рівні 25% від 3 червня 2022, нагадаю, що попередня облікова ставка була на рівні 10%).
- затримки у розрахунків ДП «Гарнтований покупець» з виробниками альтернативної енергетики (рис. 2.15). Фактично, тепер виробники зіткнулися зі ще однією проблемою – окрім поступового зниження «зеленого» тарифу, Гарпок ще й затримує оплату, що призводить до розриву ліквідності конкретних підприємств та зниження привабливості інвестицій у ВЕД загалом.

Рис 2.15. Інформація про рівень розрахунків з виробниками за «зеленим» тарифом

Джерело: складено автором на основі [10]

Окрім того, існують також і загрози:

- планується поступове «урізання» зеленого тарифу як для фізичних, так і для юридичних осіб залежно від потужності станції альтернативного джерела енергетики, що робить їх менш привабливими [36];
- одна з найбільших небезпек – greenwashing – витрачання коштів, призначених на «зелені» цілі на інші (найчастіше спостерігається на ринку «зелених» облігацій) [4; 95];
- зелене кредитування передбачає заміну основного фонду, що передбачає довгострокові позики, відповідно, в умовах високої невизначеності в

майбутньому, ймовірності ракетного удару, рішення про довгострокове фінансування приймаються рідше.

Однак, з іншої сторони, можна відмітити і ряд переваг:

- ринок «зеленого» фінансування в Україні є надзвичайно привабливим для інвестицій в джерела альтернативної енергетики з огляду на кліматичні умови;
- загострення енергетичної проблеми підвищує інтерес до альтернативних джерел енергетики, розвиток яких вимагає значних інвестицій;
- населення все більше цікавиться електромобілями, і мова не лише про престижні Tesla, а й про більш бюджетні варіанти;
- з 1 липня 2021 року в Україні набув чинності Закон №738-IX, яким запроваджуються «зелені» облігації як окремий підвид цінних паперів та встановлюються правила для учасників відповідного ринку [2];
- «зелений тариф», незважаючи на його тенденцію до зниження, дає можливість підприємству отримати додатковий дохід [4; 95];
- оновлення основних засобів зазвичай на умовах зеленого кредитування призводить до підвищення їхньої ефективності і енергетичноїощадливості, що підвищує продуктивність виробництва.

Висновки до розділу 2

В другому розділі кваліфікаційної магістерської роботи нами було:

- визначено роль державних інститутів у сфері "зеленого" кредитування в Україні;
- розглянути основні законодавчі акти України, що регламентують міжнародне «зелене» кредитування, та функції, що вони виконують, на основі чого виявлено прогалини і переваги у законодавстві;
- здійснено порівняльний аналіз національної законодавчої бази та бази ЄС, яка часто стає зразком для вдосконалення української, що дає змогу стверджувати, що ЄС має більш комплексне законодавство щодо «зеленого» кредитування порівняно з Україною, що відображає більший досвід та лідерство ЄС у просуванні «зеленого» фінансування;
- обгрунтовано 4 етапи формування та розвитку концепції «зеленого» фінансування у світі;
- виявлено, що основними «зеленими» кредиторами в світі виступають багатосторонні банків розвитку, сукупний обсяг «зелених» фінансових зобов'язань ББР у світі у 2019 р. становив 61,6 млрд. дол. США, у 2020 – 66 млрд. дол. США, 2021 р. 81,6 млрд. дол. США (+32,5% у порівнянні до 2019 р.);
- визначено, що основним реципієнтом таких «зелених» позик є країни з високим рівнем доходу, зокрема, ЄС, що свідчить про те, що розвинені країни активніше розвивають «зелені» проекти, у той час як країнам, що розвиваються та найменш розвиненим країнам доводиться вирішувати більш нагальні проблеми;
- визначено, що основним інструментом «зелених» фінансових зобов'язань ББР є інвестиційні кредити, адже зазвичай «зелені» проекти передбачають оновлення, придбання, конструювання основного фонду, а як нам відомо, довгострокові цілі потребують довгострокових продуктів фінансування;
- розглянуто конкретні приклади «зеленого» кредитування ЄБРР в Україні;

- обґрунтовано привабливість енергетичного сектору в Україні для міжнародних «зелених» кредитів;
- здійснено оцінку привабливості українського бізнес-середовища на основі дослідження позиції держави у деяких міжнародних рейтингах, кредитних зокрема;
- проведено анкетування співробітників ПроКредит Банку з метою оцінки привабливості українського ринку для міжнародного зеленого кредитування, на основі якого було виявлено, що усі опитані респонденти вважають, що український ринок має значний потенціал у сфері міжнародного зеленого кредитування, проте лише 4 респонденти з 30 зазначають, що наявні економіко-правові умови є сприятливими для залучення міжнародних «зелених» кредитів;
- проведено SWOT-аналіз ринку «зеленого» кредитування в Україні, на основі якого було виявлено, що є ціла низка проблем, що уповільнюють використання фінансових ресурсів, зокрема не існує чітких «правил гри», відсутні фінансові стандарти, які дозволяють той чи інший фінансовий інструмент класифікувати як «зелений», відсутні міжурядові угоди, нині потенційних інвесторів відлякує як значний брак, так і фрагментарність інформаційних даних щодо специфіки впливу запропонованих до реалізації проєктів на стан довкілля, а також співвідношення витрат і економічних ефектів від їх реалізації у довгостроковому період.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ ЗРОСТАННЯ ОБСЯГУ МІЖНАРОДНИХ «ЗЕЛЕНИХ» КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ

3.1 Діагностика стану готовності банків з іноземним капіталом розвивати «зелене» кредитування в Україні

Розвитком «зеленого» фінансування займаються не лише Міжнародні Банки Багатостороннього Розвитку, а й комерційні банки, що діють в Україні. Серед них: АТ “Укресімбанк”, АТ “Укргазбанк”, АТ “Ощадбанк”, АТ , АТ “Райффайзен Банк Аваль”, АТ «ПроКредит Банк». Загалом інструменти “зеленого” інвестування знаходяться у стані розвитку та диверсифікації [15].

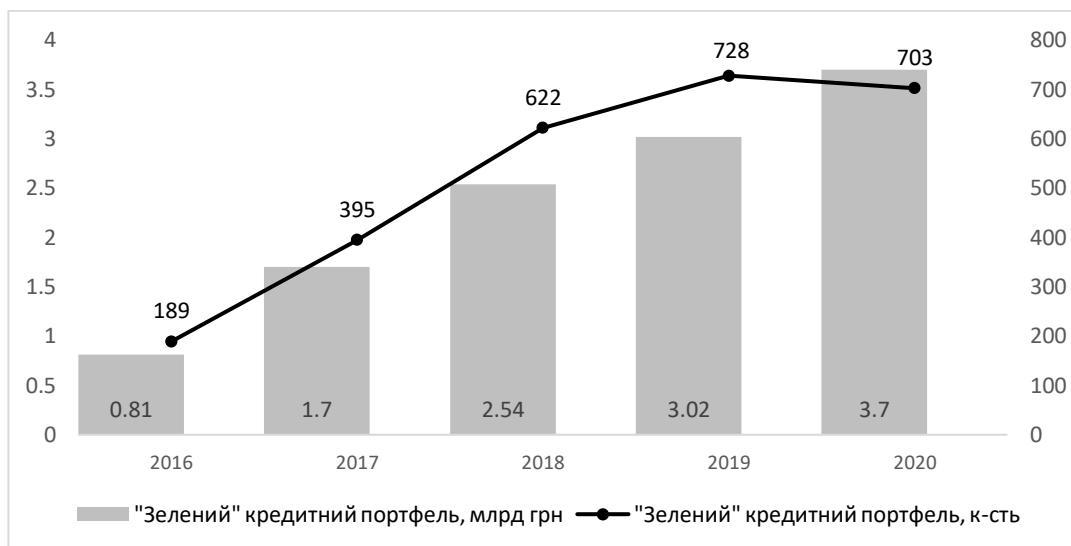
В межах даного дослідження ми детальніше розглянемо приклад банківської установи, що вже працює а еко-напрямку. АТ «ПроКредит Банк» (ПКБ) - це німецький банк, що функціонує на ринках країн, що розвивається і кредитує представників малого і середнього бізнесу (small and medium enterprises), так як саме цей сегмент є рушійною силою розвитку економіки. Слід зазначити, що банк не займається випуском «зелених» облігацій, а «зелене» кредитування, навпаки, є основою бізнес-моделі.

ПКБ має чітко виражений екологічний напрямок в діяльності. Він став першим банком в Україні, який сертифікував свою систему екологічного менеджменту і отримав сертифікат відповідності системи стандарту ISO 14001 : 2015 [20]. Банк прагне сприяти сталому розвитку в усіх його аспектах, а також прагне забезпечити, щоб економічний розвиток, якому він сприяє, по можливості не відбувався за рахунок навколишнього середовища та викидів вуглецю. Банк здійснює комплексний підхід до екологічного менеджменту (три основні принципи Системи екологічного управління Банку) [21].

Невід’ємною частиною цих зусиль є підвищення екологічної обізнаності серед підприємців, а також серед персоналу. Банк прагне надати своїм бізнес-клієнтам продукти зеленого фінансування для підвищення екологічної обізнаності та розуміння. На кінець 2021 року відбулося зростання частки

зелених кредитів в портфелі до 15,8% «зелених» кредитів в портфелі [21]. На рис. 3.1 представлений приріст портфеля зелених позик у 2016-2020 роках.

Загалом у банку є ціль – 20% кредитного портфелю повинні займати «зелені» показники. На рівні Групи (країни, де функціонує ПКБ) у 2022 р. цей показник було досягнуто. Тепер перед банками стоїть нова ціль – 25% кредитного портфелю повинні займати «зелені» показники [103].

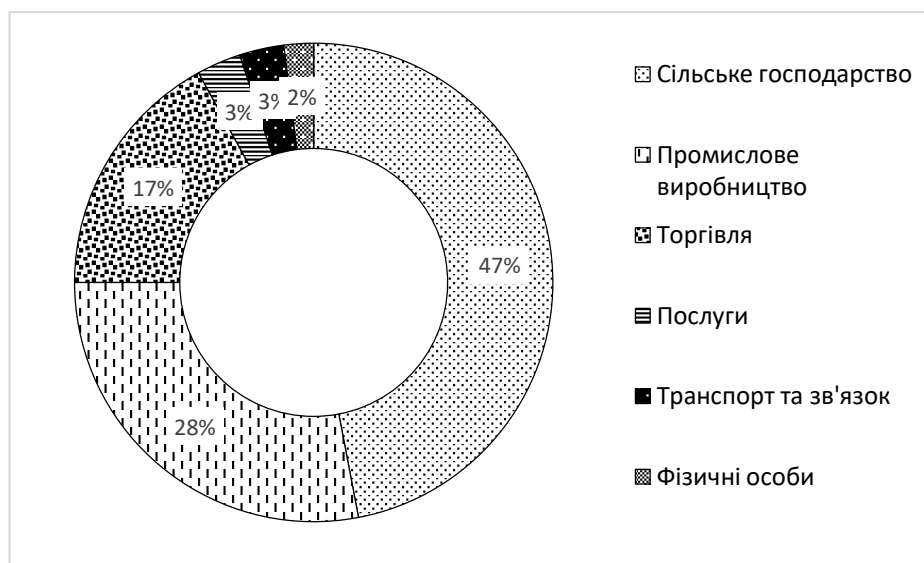
Рис 3.1. Динаміка «зеленого» кредитного портфелю АТ «ПроКредит Банк», 2016-2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [21]

Позики на енергоефективність і надалі будуть представляти найбільшу частку портфеля зелених позик, але їх частка поступово зменшується. Це результат постійних зусиль банку залучати інші види зелених інвестицій, а саме проекти з відновлювальної енергетики, стале сільське господарство, переробка відходів. Банк буде тримати свою увагу на збільшенні зеленого кредитного портфеля як частини своєї стратегії сприяння сталому фінансуванню (рис. 3.1).

Кредитний портфель АТ «ПроКредит Банк» у розрізі секторів економіки традиційно виглядає наступним чином: половина кредитного портфелю (47% у 2021 р.) зосереджено в аграрному секторі, ще третина (28% у 2021 р.) – у сфері виробництва. Порівняно незначну частину займають споживчі та інвестиційні кредити для фізичних осіб (2% у 2021 р.). Що в цілому не є притамманим для

українського банківського сектору, який значну частину ресурсів направляє на кредитування фізичних осіб (рис. 3.1).

Рис 3.2. Структура кредитного портфелю АТ «ПроКредит Банк» за секторами економіки, 2021 р.

Джерело: складено автором на основі [21]

Ми вважаємо, що для того, аби об'єктивніше оцінити поточний фінансовий стан АТ «ПроКредит Банк», варто провести так званий *peer analysis*.

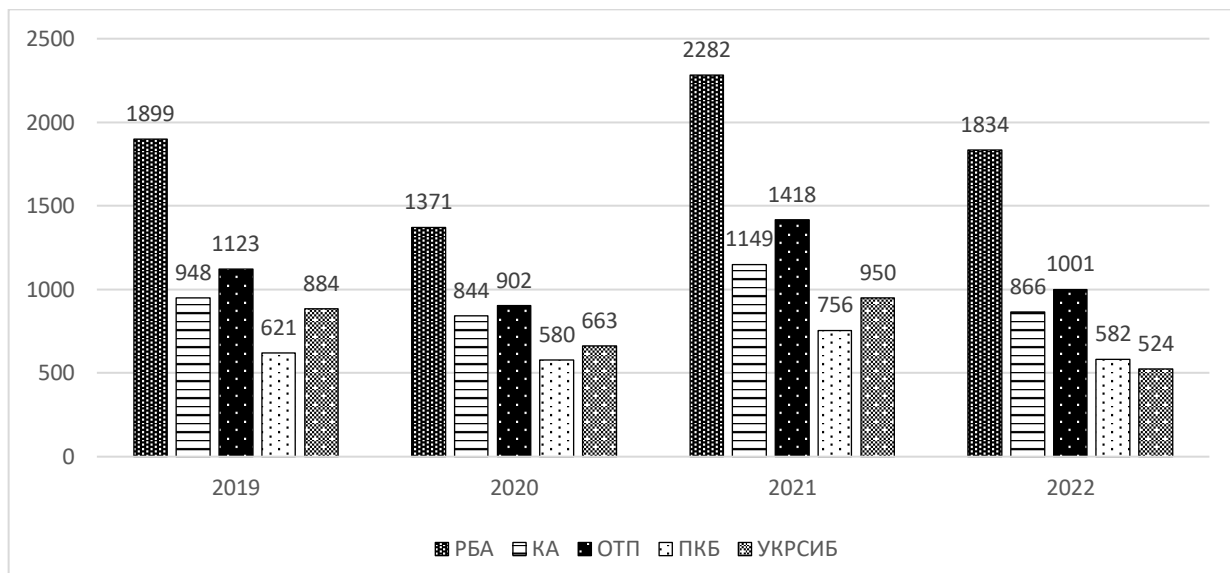
У якості реє-групи пропонуємо дослідити наступні банки:

- АТ «Райффайзен Банк» (РБА далі по тексті) – найбільший український банк з іноземним капіталом (власники австрійський Raiffeisen Bank International AG – 68,28%, ЄБРР – 30%, решта – фізичні особи);
- АТ «Креді Агріколь Банк» (КА далі по тексті) – банк з іноземним капіталом (французький Креді Агріколь Ес.А – 100%), спеціалізується на кредитування аграрного сектору, а також один з лідерів автокредитування на українському ринку;
- АТ «ОТП Банк» (ОТП далі по тексті) – банк з іноземним капіталом (угорський ОТП Банк Плс. – 100%);
- АТ «УкрСибБанк» (УкрСиб далі по тексті) - банк з іноземним капіталом (французька фінансова група BNP Paribas – 60%, ЄБРР – 40%).

Відповідно, реє-група представлена найбільшими банками з іноземним капіталом в Україні, адже ми вважаємо, що порівнювати АТ «ПроКредит Банк»

з державними банками недоречно.

Перше, з чого ми пропонуємо почати наш аналіз – це порівняння обсягів сукупного кредитного портфелю (фізичні та юридичні особи разом) (рис. 3.3). Відповідно, лідером за цим показником є РБА, сукупний кредитний портфель якого більше ніж втричі більший за кредитний портфель ПКБ.

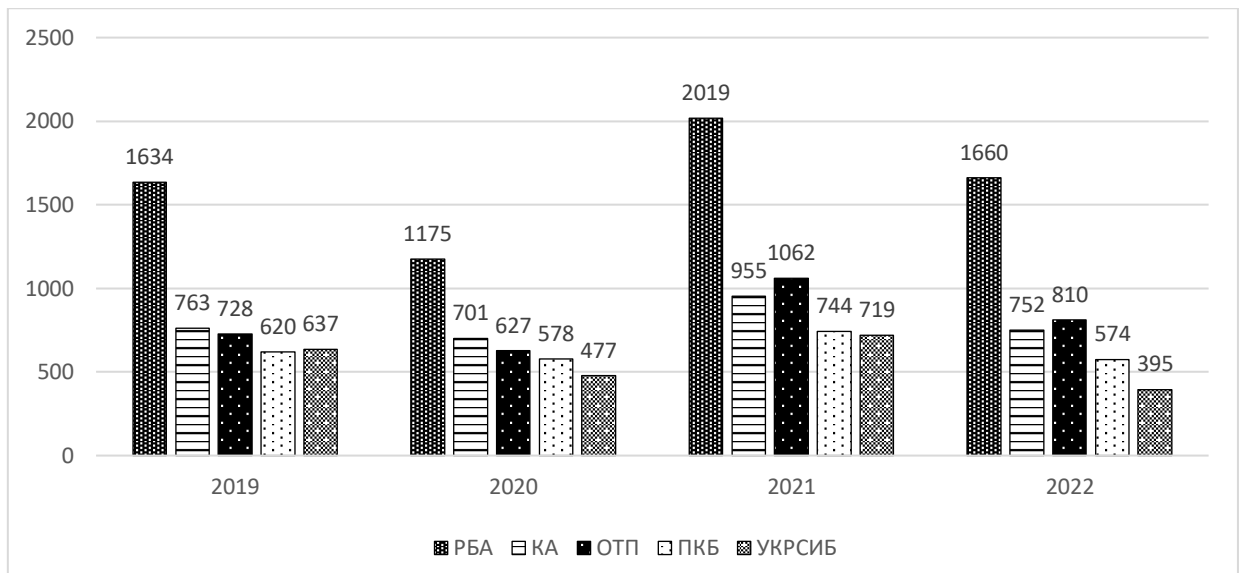

Рис 3.3. Динаміка обсягу кредитного портфелю, млн. євро, 2019-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [41;44;64;71;101]

Загалом, можна відмітити, що у 2020 р. відбулося зниження кредитного портфелю у всіх досліджуваних банків (РБА -28%, КА -11%, ОТП -20%, ПКБ -7%, УкрСиб -25%), що зв'язано з загальним сповільнення бізнес-активності в економіці через корона-кризу. У 2021 р., навпаки – значне зростання (РБА+66%, КА +36%, ОТП +57%, ПКБ +30%, УкрСиб +43%), що, звичайно ж, окрім адаптації бізнесу до нових умов роботи через Covid-19, пов'язане із початком роботи державної антикризової програми «5-7-9», що дозволило юридичним особам в прямому сенсі цього слова користуватися безкоштовними зайнятими ресурсами (за деякими продуктами компенсаційна ставка була 0%).

На нашу думку, також доцільно буде розглянути реєр-групу у розрізі обсягу кредитного портфелю юридичних осіб (рис.3.4)

Рис 3.4. Динаміка обсягу кредитного портфелю юридичних осіб, млн. євро, 2019-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [41;44;64;71;101]

Відповідно, ми бачимо підтвердження того, що обрали репрезентативну реєстр-групу, адже за цим показником 4 з 5 банків знаходяться приблизно на одному рівні. При чому, враховуючи те, що ПКБ не кредитує корпоративних клієнтів, можна стверджувати, що ПКБ є основним банком для представників малого та середнього бізнесу (МСБ).

Більш детальна інформація щодо частки кредитного портфелю юридичних осіб в сукупному представлена в табл. 3.1. Відповідно, як ми вже зазначали раніше, кредитування фізичних осіб займає незначну частку, що є не притаманним для українського банківського сектору.

Таблиця 3.1

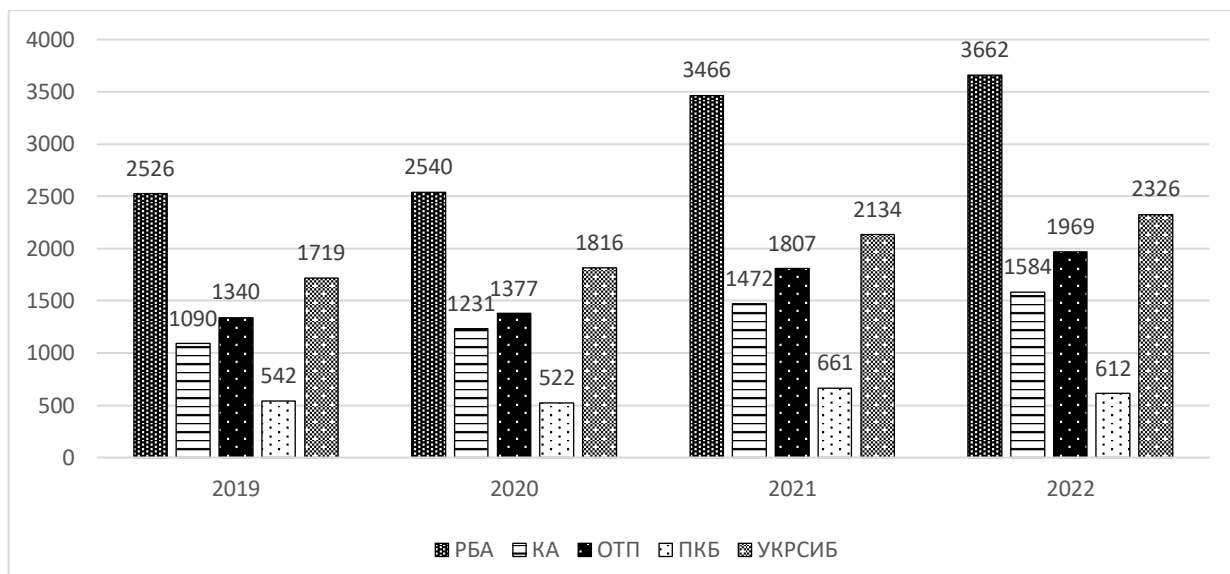
Частка кредитного кредитів юридичних осіб в загальному кредитному портфелі банків, 2019-2022 рр.

Рік/банк	РБА	КА	ОТП	ПКБ	УКРСИБ
2019	86,0%	80,5%	64,8%	99,8%	72,1%
2020	85,7%	83,1%	69,5%	99,7%	71,9%
2021	88,5%	83,1%	74,9%	98,4%	75,7%
2022	90,5%	86,8%	80,9%	98,6%	75,4 %

Джерело: складено автором на основі [41;44;64;71;101]

Можна зробити висновок, що кредитування фізичних осіб в ПкБ порівняно слабо розвинене.

Наступне, що ми пропонуємо порівняти – обсяг депозитного портфелю (рис.3.5) . Депозитний портфель банку є важливою складовою його активів. Банки використовують гроші з депозитів клієнтів для надання кредитів, інвестування у ринки капіталів та інші фінансові операції з метою заробітку прибутку.

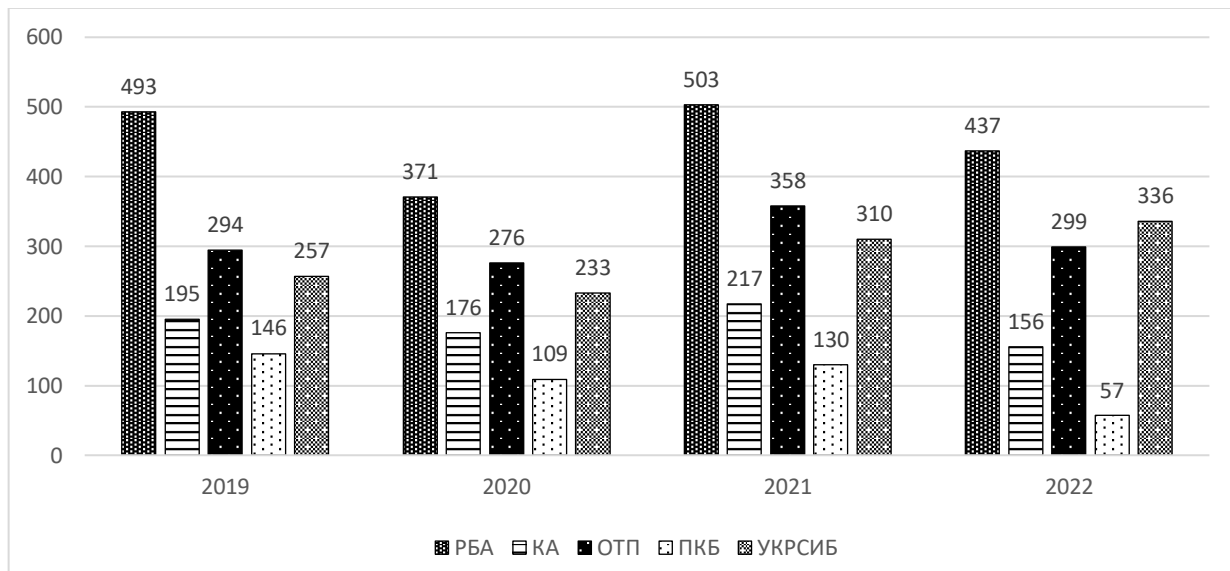
Рис 3.5. Динаміка обсягу депозитного портфелю, млн. євро, 2019-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [41;44;64;71;101]

Відповідно, за цим показником ПкБ значно позаду у порівнянні з реєр-групою. Малий депозитний портфель банку може свідчити про кілька різних речей в залежності від контексту. Ось деякі можливі причини:

- *низький рівень довіри клієнтів до банку:* якщо багато клієнтів не довіряють банку і не здають до нього свої гроші на зберігання, то депозитний портфель може бути малим;
- *конкуренція на ринку:* якщо на ринку багато конкуруючих банків, то клієнти можуть віддавати свої гроші на зберігання до інших банків з більш вигідними умовами;
- *низькі відсоткові ставки:* Якщо банк пропонує низькі відсоткові ставки на депозити, то це може зменшувати інтерес клієнтів до здачі грошей на зберігання.

Один із найважливіших показників у діяльності банку – його капіталізація. На основі цього НБУ запроваджує нормативи. В межах даного дослідження ми пропонуємо розглянути лише сукупний обсяг капіталу реєр-групи в динаміці (рис. 3.6).

Рис 3.6. Динаміка обсягу капіталу, млн. євро, 2019-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [41;44;64;71;101]

У 2022 р. серед всіх розглянутих банків відбулося скорочення капіталу – війна значно вплинула на прибутковість банківського сектору також. При чому в ПКБ можемо спостерігати найбільше зменшення капіталу за 3 квартали 2022 р. (-75%). Це відкриває значне поле для роботи ризик-менеджерів банку, що полягає в розробці можливих стрес-сценаріїв та способів їх мітигації.

Для підведення підсумків щодо аналізу фінансових результатів обраних банків, пропонуємо застосувати наступні показники:

1. *RoAE (Return on Average Equity)* – високий показник *RoAE* свідчить про те, що банк ефективно використовує свій власний капітал і генерує прибуток для своїх акціонерів. Розраховується за формулою:

$$RoAE = \frac{Net\ Income}{Equity} \quad (3.1)$$

де, *Net income* – фінансовий результат компанії за певний період;

Equity – обсяг капіталу компанії за такий же період.

2. LCR (liquidity coverage ratio)/коефіцієнт покриття ліквідністю - це показник, який використовується для вимірювання фінансової стійкості банку і його здатності виконувати свої зобов'язання в умовах кризи ліквідності. Високий рівень LCR є ознакою того, що банк має достатньо ліквідних активів для забезпечення своїх зобов'язань в разі кризи, тоді як низький рівень може вказувати на потенційні проблеми з ліквідністю банку в майбутньому. Розраховується за формулою:

$$LCR = \frac{ВЛА}{\text{чистий очікуваний відплив грошових коштів протягом 30 днів}} \times 100\% \quad (3.2)$$

де, ВЛА – високоякісні ліквідні активи.

3. *NPL ratio*(*Non-Performing Loans ratio*) - є показником, який відображає співвідношення між кредитами, що не були погашені вчасно, та загальним обсягом кредитного портфеля банку. Високий рівень *NPL ratio* може свідчити про неплатоспроможність боржників, а також про недостатню якість кредитного портфеля банку. Розраховується за формулою:

$$NPL \text{ ratio} = \frac{Non-Performing \text{ Loans}}{Total \text{ Portfolio}} \times 100\% \quad (3.3)$$

де, *Non-Performing Loans* – кредити, що не були погашені вчасно;

Total Portfolio – сукупний кредитний портфель.

4. *Deposits to loan ratio* - це показник, який вимірює співвідношення між залученими вкладами та виданими кредитами банку. Високий рівень *D/L ratio* означає, що банк залежить від залучених вкладів для фінансування свого кредитного портфеля, а низький рівень може свідчити про те, що банк має достатньо власних ресурсів для фінансування кредитів.

$$Deposits \text{ to loan ratio} = \frac{Total \text{ deposits}}{Total \text{ loans}} \times 100\% \quad (3.4)$$

де, *Total deposits*– сукупний депозитний портфель за певний період;

Total loans – сукупний кредитний портфель за цей же період.

Відповідні показники для реєр-групи представлені в табл. 3.2.

Результати аналізу фінансової звітності банків методом коефіцієнтів, 2019-
2022 рр.

Банк/показник		РБА	КА	ОТП	ПКБ	УКРСИБ
RoAE	2019	43%	39%	39%	26%	38%
	2020	31%	16%	20%	14%	17%
	2021	34%	25%	27%	20%	17%
	2022	9%	0%	5%	-56%	31%
LCR	2019	77%	129%	81%	61%	108%
	2020	111%	265%	89%	73%	106%
	2021	89%	219%	76%	147%	51%
	2022	88%	134%	126%	112%	133%
NPL ratio	2019	7%	6%	18%	5%	8%
	2020	4%	2%	13%	4%	8%
	2021	2%	2%	6%	2%	3%
	2022	15%	14%	18%	14%	15%
Deposits to loan ratio	2019	133%	115%	119%	87%	195%
	2020	185%	146%	153%	90%	274%
	2021	152%	128%	127%	87%	225%
	2022	200%	183%	197%	105%	444%

Джерело: складено автором на основі [41;44;64;71;101]

Відповідно, можна зробити наступні висновки:

- у 2022 р. серед усіх розглянутих банків відбулося зниження показника RoAE, навіть більшою мірою, ніж це відбулося у коронакризовому 2020 р., при чому в ПКБ цей показник від'ємний, що свідчить про отримання збитків у цей період;
- liquidity coverage ratio свідчить, що потенційно найближчим часом у серед групи розглянутих банків проблем з ліквідністю не виникне, однак тут цікавий інший аспект – високі показники ліквідності в КА, ОТП та УкрСибу свідчать, що ці банки мають вільну ліквідність, аби розміщувати в НБУ на overnight депозитні сертифікати (до квітня 2022 р. під 23%, з квітня – під 20%), що дає

можливість отримати додатковий прибуток, не несучи при цьому ніяких ризиків;

- зростання NPL ratio у 2022 р. є цілком очевидним, адже можна припустити, що банкам довелося як мінімум реструктуризувати/списати весь кредитний портфель клієнтів на окупованій території, при цьому можна припустити, що станом на кінець 2022 р. банки ще не визнали всі проблемні кредити і річний показник NPL ratio буде вищим;
- D/L ratio серед представників реєр-групи протягом всього досліджуваного періоду більше 1 (в УкрСибУ більше 4, що свідчить про неефективність використання ресурсів).

3.2 Розробка практичних рекомендації щодо зростання частки «зеленого» кредитного портфелю

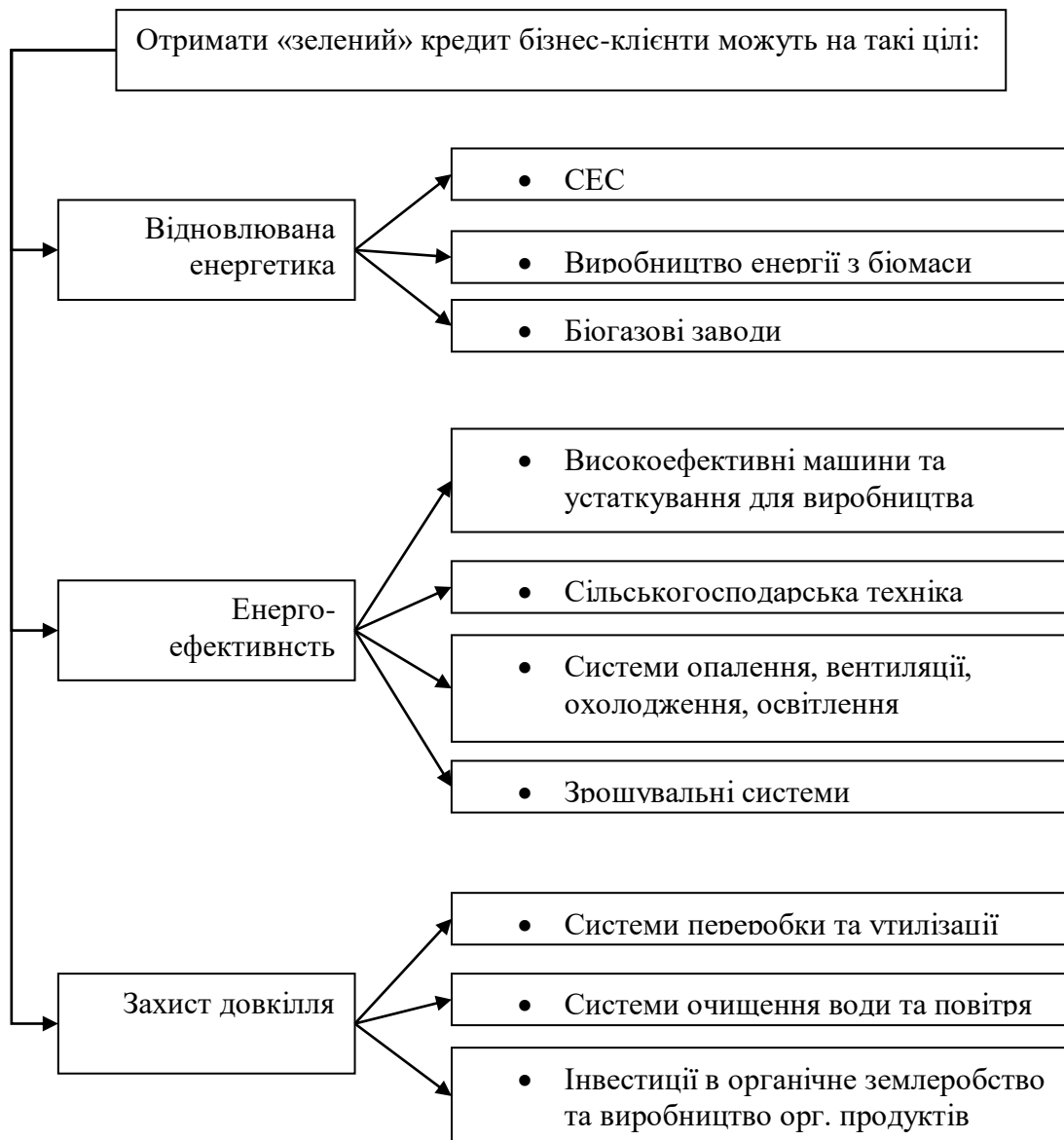
У попередніх розділах ми детально розглянули суть «зеленого» кредитування, його роль у сталому розвитку, фактори, що впливають на успішність здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні, регулятивні умови, світові тенденції, оцінили вплив поточного бізнес-середовища на інвестиційну діяльність, а також оцінили фінансовий стан АТ «ПроКредит Банк». Тому на основі всієї зібраної інформації можна розробити рекомендації щодо розвитку «зеленого» кредитного портфелю АТ «ПроКредит Банк».

Поточний «асортимент» «зелених» продуктів ПКБ представлений на рис. 3.7.

Кредитування «зелених» здійснюються на таких умовах:

- максимальний строк фінансування - 84 місяці;
- інвестиція клієнта - від 20% вартості проекту;

- забезпечення - корпоративні права на об'єкт відновлюваної енергетики, а також додаткова застава, не пов'язана з проектом (необхідний розмір застави визначається на кредитному комітеті);
- можливе відстрочення погашення капіталу до 12 місяців та адаптація графіка на весь термін кредиту згідно сезонності у виробітку електроенергії [23].

Рис. 3.7. «Зелений» банкінг АТ «ПроКредит Банк»

Джерело: складено автором на основі [40]

ПКБ реалізовує «зелені» проекти в тому числі і за допомогою ББР. Зокрема, ЄБРР надає фінансову підтримку ПКБ для розвитку його «зеленого» кредитного портфелю та видачі «зелених» кредитів під вигідні умови для

клієнтів, які реалізують зелені проекти. Крім того, ЄБРР надає консультативну підтримку ПроКредит Банку у розвитку «зелених» фінансових продуктів та вдосконаленні його «зеленої» стратегії.

Така співпраця дозволяє ПКБ прискорити свій розвиток у сфері зеленого фінансування та стати одним із лідерів в цій сфері в Україні, забезпечуючи зростання частки зелених кредитів та сприяючи сталому розвитку економіки країни.

Можливими рекомендаціями аби збільшити частку «зелених» кредитів в портфелі можуть бути:

1. Емісія «зелених» облігацій

«ПроКредит» Банк займається лише «зеленим» кредитуванням. "Зелені" облігації є популярним інструментом екологічного фінансування, який отримує все більшу популярність і в Україні. Ці облігації випускаються з метою фінансування проектів, спрямованих на збереження та охорону навколишнього середовища. Виручені кошти використовуються для реалізації проектів, що сприяють зеленій енергетиці, водоправлінню, сталому будівництву, енергоефективності, транспорті та іншим екологічним секторам. Таким чином особливість такого інструменту полягає в тому, що кошти, отримані від його розміщення, повинні обов'язково бути спрямовані на фінансування екологічно корисних проектів. Іншою його рисою є те, що емітенти повинні забезпечувати високий рівень прозорості та з цією метою публікувати дані щодо використання капіталу та процес добору проектів, що підходять під усі критерії.

2. «Озеленення» таких короткострокових продуктів як гарантії та акредитиви

У розділі 2 ми виявили, що ББР надають також банківські гарантії поширюються на відповідні проекти. Потенційно, ПКБ також міг би пропонувати своїм клієнтам такі послуги. Наприклад, гарантії та акредитиви можуть бути видані для проектів з будівництва сонячних електростанцій або інших відновлюваних джерел енергії.

Крім того, банки можуть встановлювати критерії «зеленого» відбору для видачі гарантій та акредитивів. Такі критерії можуть включати в себе вимоги до енергоефективності та використання відновлюваної енергії в проектах, для яких видається гарантія або акредитив.

Для того, щоб гарантії та акредитиви стали «зеленими», банки можуть проводити аудит проектів, для яких видається гарантія або акредитив, та оцінювати їхній вплив на навколишнє середовище та клімат. Це допоможе банкам забезпечити, що проекти, для яких вони надають гарантії та акредитиви, відповідають «зеленим» стандартам та критеріям.

3. Зниження кредитних ставок за «зеленими» продуктами

Банк пропонувати зниження ставок на зелені кредити, що стане стимулом для клієнтів приймати екологічно відповідальні рішення. Це може також допомогти залучити нових клієнтів. Однак, в поточних умовах, коли облікова ставка тримається на рівні 25%, а банк генерує збитки такий варіант найімовірніше не принесе комерційного успіху.

4. Запровадження матеріальної винагороди працівникам за видачу «зелених» кредитів

Матеріальна мотивація – досить ефективний спосіб підвищення продуктивності праці в Україні. Однак, на нашу думку, цей варіант комплексніший, ніж здається на перший погляд. Це викривлює справедливість у виплаті заробітної платні працівникам, адже такий бонус зможуть отримати лише працівники, що займаються безпосередньо залученням клієнтів.

Ми виявили, що в ПКБ недостатньо розвинене кредитування фізичних осіб. Ми пропонуємо збільшити сукупну частку «зелених» за допомогою надання «зелених» кредитів не лише юридичним, а й приватним особам.

Цільова аудиторія ПКБ - представники МСБ. Однак він також співпрацює з приватними клієнтами. Однак «зелені» кредити надавалися лише підприємствам. Екологічне фінансування індивідів дозволить значно розширити «зелений» кредитний портфель банку. Можливими прикладами

таких продуктів можуть бути кредити на встановлення сонячних панелей на будинку, купівля електрокару тощо.

Можна було би також розглянути варіант розміщення «зелених» облігацій, адже це був би новий продукт для ПКБ, однак ми вважаємо, що цей знаходиться поза межами нашого дослідження.

3.3 Визначення економічної ефективності міжнародного «зеленого» кредитування банками в Україні

Для визначення економічної ефективності запропонованих рекомендацій необхідно спершу визначити і підрахувати витрати задля розвитку «зеленого» кредитування фізичних осіб а також потенційний дохід, що ці ж рекомендації принесуть.

Фактично, витрати можна поділити на поточні та додаткові. До поточних можна віднести витрату на оплату заробітної платні, адміністративні загалом всі витрати, які банк і так нестиме, навіть за умови запровадження рекомендацій. Ці витрати включатимуть:

- аудиторські послуги;
- юридичні послуги;
- витрати на підготовку договорів;
- заробітню платню співробітників, що супроводжуватимуть фізичну особу (персональний кредитний менеджер);
- інші постійні витрати банку.

Також для ефективного залучення клієнтів, банку також доведеться понести додаткові витрати (табл. 3.3)

Таблиця 3.2

Стаття калькулювання	Орієнтовний діапазон витрат, дол. США
Технічний аудит сайту	2-5 тис. дол. США
Запуск контекстної реклами	5-7 тис. дол. США
SEO оптимізація	50-70 тис. дол. США
Модернізація мобільного	100-150 тис. дол. США

додатку для Android та IOS	
Всього (діапазон)	157-255 тис. дол. США

Джерело: складено автором самостійно

Таким чином, діапазон додаткових витрат становить 157-255 тис. дол. США або 5 809-9 435 тис. грн.(за курсом 37 грн/1 дол США).

Запропоновані додаткові витрати базуються на тому, що для клієнтів фізичних осіб окрім типових очікувань від банку (надійність, висока якість обслуговування) сьогодні є надзвичайно важливим зручність використання додатку, зрозумілість і доступність сайту. Окрім того, варто розвивати різні канали залучення клієнтів. Не лише пряме залучення (так звані «холодні» та «гарячі» дзвінки), а й створювати сприятливе інфополе, що нагадуватиме про банк, його продукти, а в даному випадку ще й наголошуватиме на соціально-екологічному спрямуванні його роботи.

Перш за все пропонуємо приділити увагу сайту. В інтернеті можна знайти багато відгуків про те, що сайт ПКБ не зовсім зрозумілий та зручний у використанні.

Наступним важливим кроком запуск контекстної реклами, що може бути ефективним інструментом для просування його послуг та залучення нових клієнтів. Відповідно, контекстна реклама базуватиметься на кількох важливих елементах:

- платформа: Google ads, Facebook та YouTube;
- ключові слова: кредит СЕС, «зелений» кредит, «зелене» фінансування тощо;
- цільова аудиторія: вважаємо, що банку не потрібно змінювати про файл свого клієнта (повнолітні чоловіки і жінки з рівнем доходу середній та вище середнього, соціально відповідальні, не ПЕП, активно користуються онлайн-багкінгом, уникають готівкових розрахунків віддаючи перевагу онлайн переказам та оплатам).

Слід зазначити, що зробити достовірний прогноз в контекстній рекламі до запуску і тестів неможливо. Сам «Google» це підтверджує.

SEO оптимізація для банку може мати дуже багато переваг. Ось кілька з них:

- *Збільшення кількості відвідувачів на сайті.* Якщо сайт банку оптимізований для пошукових систем, то його можна легше знайти в пошукових запитах користувачів. Це збільшить кількість відвідувачів, які знаходяться на сайті банку.
- *Покращення рейтингу сайту в пошукових системах.* Якщо сайт банку має високу позицію в пошукових системах, то більше користувачів будуть звертатися до нього, оскільки вони будуть довіряти його авторитетності.
- *Збільшення кількості клієнтів.* Чим більше користувачів знаходять сайт банку, тим більше можливостей для банку привернути нових клієнтів.
- *Збільшення продажів.* Клієнти, які знаходяться на сайті банку через пошукові системи, мають більшу схильність до здійснення операцій та покупок, тому SEO оптимізація може допомогти збільшити продажі банку.
- *Зменшення витрат на рекламу.* Якщо банк має високий рейтинг в пошукових системах, то не потрібно витратити багато коштів на рекламу. Це дозволяє банку економити кошти та збільшувати прибуток.

Отже, SEO оптимізація може допомогти банку збільшити кількість відвідувачів, клієнтів та продажів, а також зменшити витрати на рекламу. Це може стати дуже вигідним для банку та допомогти йому зайняти лідерські позиції відносно конкурентів.

Чи не найважливішим аспектом, на нашу думку, є модернізація мобільного додатку ПКБ. Ми можемо відмітити наступні недоліки, про які клієнти банку пишуть в мережі:

- через додаток не можна поповнити мобільний телефон або інтернет;
- немає бази національних переказів, по типу Приват24 або monobank (оплата комунальних послуг, навчання, тощо);
- при національних переказах не підтягується інформація про отримувача;

- не можна вказати призначення платежу, якщо це не національний переказ або ж переказ за номером телефону;
- перекази з карти на карту за номером телефону тривають довго.

Слід зазначити, що це лише базові речі, ми навіть не порівнюємо додаток ПКБ з додатком monobank, який наповнений різними «фішками».

Для розрахунку потенційного майбутнього доходу пропонуємо застосувати наступні базові припущення:

- сума видачі одного кредиту – 3 млн грн. (припустимо, що кредитується будівництво та купівля обладнання накришної СЕС потужністю 50 кВт, приблизно стільки коштують затрати на реалізацію цього проекту з урахуванням робіт та ПДВ);
- базова процентна ставка – 25%, плаваюча, з переглядом кожні 6 місяців (припускаємо, що відсоткова ставка для нашого розрахунку буде на рівні облікової ставки НБУ);
- термін кредиту – 10 років (120 місяців);
- кредитний продукт – строквий ануїтет з фіксованим розміром платежа, що складаються з платежу за капіталом та платежу за відсотками.

Відповідно до наведених вище базових припущень, за весь термін кредиту банк отримає дохід у вигляді отриманих відсотків у розмірі 5 189 746 грн (Додаток Ж). Або ж 802 408 грн за перший рік. Додатково клієнту доведеться сплатити комісію за видачу у розмірі 1% від суми видачі, що в даному випадку становить 30 000 грн.

Отже, залучивши лише 12 фізичних осіб, банк окупить понесені додаткові затрати на розвиток «зеленого» кредитування фізичних осіб протягом одного року.

Висновки до розділу 3

Підбиваючи підсумки третього розділу, варто відмітити наступне:

- розвитком «зеленого» фінансування займаються не лише Міжнародні Банки Багатостороннього Розвитку, а й комерційні банки, що діють в Україні ;
- через повномасштабну війну в Україні з лютого 2022 р. в цілому, активність банківського сектору значно сповільнилася, що відбувалося разом зі зростанням non-performing (проблемних) кредитів;
- незважаючи на труднощі, спостерігається популяризація концепції «зеленого» банкінгу, що супроводжується розвитком «зелених» продуктів, зростання частки «зеленого» кредитного портфелю;
- виявлено, що в ПКБ недостатньо розвинене кредитування фізичних осіб;
- запропоновано збільшити сукупну частку «зелених» за допомогою надання «зелених» кредитів не лише юридичним, а й приватним особам;
- було здійснено приблизний розрахунок потенційних затрат задля розвитку «зеленого» кредитування фізичних осіб а також потенційний дохід, що ці ж рекомендації принесуть;
- відповідно, припустивши, що процентна ставка триматиметься на рівні 25% ще хоча б рік, залучивши лише 12 фізичних осіб, банк окупить понесені додаткові затрати на розвиток «зеленого» кредитування фізичних осіб протягом одного року.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було досліджено перспективи розвитку міжнародного «зеленого» кредитування в Україні. Зокрема, підтверджено актуальність фінансування розвитку «зеленої» енергетики в умовах повномасштабної війни між росією та Україною.

Відповідно з поставленими завданнями, можна зробити такі висновки щодо досліджуваної проблеми:

1. «Зелене» фінансування пов'язано з об'єктивно-історичною необхідністю усвідомлення державою та окремими суб'єктами її ринкової системи, потреби структурувати частину ринкових ресурсів на заходи пов'язані з викликами збереження екологічно-кліматичних умов збалансованості у природному середовищі планети.
2. Було виявлено, що категорії «міжнародне «зелене» кредитування» не існує як такої, тому було сконструйовано власну категорію «зелене міжнародне кредитування», сформована авторська категорія має низку наступних переваг: включає в себе суть, зміст та результат явища; визначає «зелене» міжнародне кредитування рух позикового капіталу; визначає очікувану мету фінансування.
3. «Зелене» кредитування є гнучним інструментом, тому може сприяти досягненню практично будь-яких цілей сталого розвитку, цим само стимулюючи розвиток економіки таким чином, щоб потреби сучасного покоління задовольнялися без шкоди для майбутніх поколінь.
4. Визначено, що успішність здійснення міжнародного «зеленого» кредитування напряму залежить від ризиків, пов'язаних з цим процесом та способів їх мітигації. Зокрема, нами було виокремлено основні фактори, що впливають на успішність здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні. Вважаємо, що запропонований перелік факторів успішності здійснення міжнародного «зеленого» кредитування в Україні є досить універсальним і практичним і може бути використаним при оцінці потенційних ризиків, і, тим само, підвищити

ймовірність повернення «зеленого» кредиту.

5. Для подальшого дослідження перспективи розвитку міжнародного «зеленого» кредитування в Україні здійснено порівняльний аналіз національної законодавчої бази та бази ЄС, яка часто стає зразком для вдосконалення української, що дає змогу стверджувати, що ЄС має більш комплексне законодавство щодо «зеленого» кредитування порівняно з Україною, що відображає більший досвід та лідерство ЄС у просуванні «зеленого» фінансування.
6. В умовах обмеженості і недостатності статистичних даних щодо «зеленого» кредитування в світі та Україні зокрема, ми все ж виявили світові тенденції на ринку «зеленого» кредитування. До основних слід віднести: основні «зелені» кредитори в світі це багатосторонні банки розвитку, сукупний обсяг «зелених» фінансових зобов'язань зростає щороку; поява та розвиток «зеленого банкінгу» у світі: комерційні банки пропонують зелені продукти, а саме позики, депозити, фінансування інновацій; основна маса таких позик спрямована в країни з високим рівнем доходу, зокрема, ЄС, що свідчить про те, що розвинені країни активніше розвивають «зелені» проекти, у той час як країнам, що розвиваються та найменш розвиненим країнам доводиться вирішувати більш нагальні проблеми; основним інструментом «зелених» фінансових зобов'язань ББР є інвестиційні кредити, адже зазвичай «зелені» проекти передбачають оновлення, придбання, конструювання основного фонду, а як нам відомо, довгострокові цілі потребують довгострокових продуктів фінансування.
7. На розвиток міжнародного «зеленого» кредитування в Україні безпосередньо впливає її бізнес-середовище, що має як позитивні (перспективні сектори економіки для «зеленого» кредитування, «західний» напрямок розвитку економіки в цілому) так і негативні (висока невизначеність, що не дає змогу планувати на середньо- та довгострокові терміни (в умовах високої невизначеності в майбутньому,

ймовірності ракетного удару, рішення про довгострокове фінансування приймаються рідше) , підвищені ризики у зв'язку з війною, загальне зниження ділової та економічної активності, аспекти. Слід зазначити, що також було проведено питування, і 50% респондентів вважають що в Україні «скоріш несприятливе» інвестиційне середовище, однак 80% респондентів очікують значне його покращення протягом найближчих п'яти років.

8. Так як «зеленим» кредитуванням в Україні займаються не лише міжнародні багатосторонні банки розвитку, а й звичайні комерційні банки, то нами було так званий *peer analysis* найбільших банків з іноземним капіталом, що функціонують в Україні (РБА, КА, ОТП, УкрСиб, ПКБ). Можна відмітити, що через повномасштабну війну в Україні з лютого 2022 р. в цілому, активність банківського сектору значно сповільнилася, що відбувалося разом зі зростанням non-performing (проблемних) кредитів, погіршенням показників прибутковості та капіталізації. Однак, навіть в таких складних умовах, банки, ПКБ, зокрема, намагаються нарощувати частку «зеленого» кредитного портфелю.
9. Нами було розроблено практичні поради щодо зростання частки «зелених» кредитів у кредитному портфелі ПКБ, який має на меті досягнути частки «зелених» кредитів 20% у загальному кредитному портфелі. Зокрема, до рекомендацій слід віднести: випуск «зелених» облігацій, «озеленення» таких короткострокових продуктів як гарантії та акредитиви, пропозиція зниження ставок на зелені кредити, що стане стимулом для клієнтів приймати екологічно відповідальні рішення, матеріальна мотивація працівників щодо залучення «зелених» клієнтів, надання «зелених» кредитів не лише юридичним, а й приватним особам.
10. У зв'язку з тим, що на поточному етапі розвитку ПКБ надає «зелені» кредити лише юридичним особам, нами було виявлено, що в ПКБ недостатньо розвинене кредитування фізичних осіб, тому розрахунок ефективності і доцільності впровадження саме цієї рекомендації було

здійснено. Зокрема, залучивши лише 12 фізичних осіб, банк окупить понесені додаткові затрати на розвиток «зеленого» кредитування фізичних осіб протягом одного року (за умови кредитування під 25% - на рівні поточної облікової ставки).

Загалом, варто зазначити, що поживлення зацікавленості бізнесу, фінансових установ та уряду щодо розвитку та впровадження «зелених» проектів в Україні відбулося задовго до лютого 2022 р. і ніяким чином не є зумовленим виключно в потребі сприяння енергетичної незалежності і розвитку ВЕД. Навпаки, можемо стверджувати, що якби не війна, набагато більша кількість «зелених» ініціатив була завершена.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page#Text>
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії: Закон України від 17.10.2019 № 2210-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2712-19#Text>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 15.02.2022 № 2046-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>
4. Про встановлення "зелених" тарифів на електричну енергію, вироблену генеруючими установками приватних домогосподарств: Постанова від 30 червня 2020 р. № 1223. URL: <https://www.nerc.gov.ua/acts/pro-vstanovlennya-zelenikh-tarifiv-na-elektrichnu-energiyu-viroblenu-generuyuchimi-ustanovkami-privatnikh-domogospodarstv-6?id=52592>
5. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 2005 № 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>
6. Про енергетичну ефективність будівель: Закон України від 09.07.2022 № 2392-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-19#Text>
7. Про Національний план дій з енергоефективності на період до 2030 року: Розпорядження КМУ від 29.12.2021. № 1803-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1803-2021-%D1%80#Text>
8. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України №2059–VIII від 23.05.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
9. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України №16 від 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
10. Актуальна інформація щодо розрахунків в виробниками електроенергії. ДП Гарантований покупець. URL: https://www.gpee.com.ua/news_item/342

11. Андрєєва Н. М. Теоретичні основи екологізації інвестиційної діяльності в Україні /Н. М. Андрєєва // Наук. вісн.нац. лісотехніч. ун-ту України. – 2005. – Вип. 15. – С. 314-320.
12. Буравльов Є.П. Сталий (низькоентропійний) розвиток: український вимір. Вісник НАН України. 2010. № 9. С. 12–23.
13. Васильчук І.П. Фінанси сталого розвитку як відповідь на виклики постіндустріальної економіки. Проблеми економіки. 2015. № 2. С. 213–218.
14. Веклич О. «Зелений» банкінг: сутність, механізм та інструменти реалізації. У кн. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Київ: Центр Разумкова, 2019. С. 236–251.
15. Гацька Л. П. Тенденції екологізації фінансової системи, можливості для країн, що розвиваються URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJR&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=APmeta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=PSPE_prit_2017_5_30
16. Гацька Л. П. «Зелені» перспективи фінансового розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». № 6(6). 2017. С. 20-23*
17. Добровольська О. «Зелені» фінанси як складова парадигми сталого розвитку. *Бізнес-Інформ. Фінанси, грошовий обіг і кредит. 2018. С. 287-294.*
18. Доліновська О. Міжнародний кредит: економічна природа, сутність та види. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». 2009. № 128. С. 51-55.*
19. Дудченко М., Рубцова М. *Кредит міжнародний*. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К: Знання України, 2004 — Т.1 — 760с. ISBN 966-316-039-X
20. ЄБА індекс інвестиційної привабливості. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analitsya/>
21. Звіт керівництва (звіт про управління) 2021 р. ПроКредит Банк. URL: <https://www.procreditbank.com.ua/assets/Uploads/Management-Report-2021.pdf>

- 22.«Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Видавництво «Заповіт». 2019. С. 316. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
- 23.Індекс сприйняття корупції 2022. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>
- 24.Карлін М., Проць Н., Проблеми і необхідність зеленого фінансування у повоєнний період відбудови економіки України. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*, 2022. С. 29-36
- 25.Карлін М. Проблеми використання «зелених фінансів» в умовах війни росії проти України та шляхи їх вирішення. *Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції ВНУ ім. Лесі Українки.Луцьк. 2022. С. 45-47*
- 26.Клименко, К., Савостьяненко М. Сучасні вектори розвитку зеленого фінансування в рамках співробітництва України з міжнародними партнерами. В РАМКАХ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ПАРТНЕРАМИ." *ББК. 2021. С. 69.*
- 27.Князева Т. В. Розвиток системи екологічного менеджменту на підприємстві: основні теоретичні положення. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2014. Вип. 1. № 10. С. 391–396.*
- 28.Кожухова Т.В. Стратегії фінансування сталого розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки. 2014. Вип. 2. С. 218–221.*
- 29.Кожухова Т.В. Формування глобальної системи фінансування сталого розвитку : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.02 ; *Донецьк. нац. ун-т. Вінниця. 2017*
- 30.Концепція «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mepr.gov.ua/news/34424.html>
- 31.Кредитний рейтинг України. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/kreditnij-rejting-potochni-rejtingi-zagalna-informacija-istorichni-zmini>

32. Кучер Л., Кучер А., Тріпілець О. Зелений банкінг у системі екологічного менеджменту й ефективного фінансування екопроектів. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”*. № 2. 2020
33. Лозова Г.М., Чеберяко О. В.. Регіональна політика у сфері створення «зелених кластерів» // Інтелектуальна економіка в умовах суспільних трансформацій: перспективи публічно-приватного партнерства: матеріали III Міжнар. наук.-практ. форуму, 27 черв. 2017 р.: у 2-х ч. Житомир: ЖНАЕУ, 2017. Ч. 1. С. 128–136.
34. Мозговий О. Мусієць Т., Руденко-Сударєва Л., Фролова Т. та ін.. Міжнародні фінанси. Підручник. Київ: КНЕУ, 2016. С.520
35. Нагачевська Т.В. Міжнародний досвід формування та просування інвестиційного бренду держави. // Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку: тези доповідей Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. (м. Київ, 9 квітня 2020 р.): КНУТД, 2020. – 200 с.- с.52-55.
36. НКРЕКП встановила зелені тарифи для приватних домогосподарств. Українська асоціація відновлюваної енергетики. URL: <https://uare.com.ua/novyny/388-nkrekp-vstanovila-zeleni-tarifi-dlya-privatnikh-domogospodarstv.html>
37. Новак І. «Справедливий перехід» для сталого розвитку та гідної праці. *Дзеркало тижня*. 2018. С. 7.
38. Олійник Д. І. Євроінтеграційні наміри України в контексті активізації економічних, соціальних та екологічних процесів. *Strategic priorities, Київ 2016, № 3 (40)*. с. 197.
39. Пімоненко Т.В. Маркетинг і менеджмент зелених інвестицій: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Сум. держ. ун-т С., 2019. 36 с.
40. ПроКредит Банк. Зелене фінансування. URL: <https://www.procreditbank.com.ua/business-clients/loans/green-finance/>
41. ПроКредит Банк. Звітність. URL: <https://www.procreditbank.com.ua/about/otchetnost/>

42. Принципи зеленої післявоєнної відбудови України. URL: <https://ecoaction.org.ua/zelena-vidbudova-ua.html>
43. Прутська О. Сучасна політика НБУ щодо розвитку сталого фінансування. *Економіка та суспільство*. 2021. №34
44. Райффайзен Банк. Звіти Банку. URL: <https://raiffeisen.ua/documents/zviti-banku/kvartalna-zvitnist-banku>.
45. Сагайдак Ю., Харченко Т., Гацька Л. Розвиток системи екологічного менеджменту як засобу модернізації українських підприємств. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2021. № 216. С. 52-59.
46. Середа В.І., Баліоз Д.Б. Вплив діяльності ЕБРР на економічний розвиток України. *Наукові перспективи*. 2021. №8(11). С.205-221.
47. Сущенко О. М. Зелена економіка та зелені фінанси — больові точки для України. URL: <https://delo.ua/business/zelena-ekonomika-ta-zeleni-finansi-bolovi-tochki-346686/>
48. Сущенко О. М. Стратегія побудови ринку зелених фінансів в Україні / О. М. Сущенко . Center for BLENDED VALUE Studies. URL: <https://saee.gov.ua/sites/default/files/12.%20O.%20Suhchenko.pdf>
49. Решетник Н., Шульріна Н., Симончук В. Стратегія розширення ринку «зелених» фінансів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. №19. 2019. С. 62-67
50. Старостіна А. О. Сутність та практичне застосування методики конструювання категоріального апарату економічної науки / А. О. Старостіна, В. Кравченко. // *Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка*. – 2011. – №128. – С. 5–7.
51. Старостіна А.О., Каніщенко О.Л., Софіщенко І.Я. та ін. Міжнародна економіка : Практикум : Навч. посібник. За заг. ред. проф. А.О. Старостіної. Київ : НВІ «Інтерсервіс», 2015. 416 с.

52. Старостіна, А. О., Каніщенко О.Л., Кузьома О.Ю. та ін. Міжнародна економіка : термінологічний словник. За ред. А.О. Старостіної. Київ : «НВП «Інтерсервіс», 2017. 250 с.
53. Старостіна А.О., Кочкіна Н.Ю., Нагачевська Т.В., Журило В.В. Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи магістра для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг». Київ : «НВП «Інтерсервіс», 2020. 96с.
54. Старостіна А., Кравченко В. Сутність та практичне застосування методики конструювання категоріального апарату економічної науки. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». 2011. № 128. С. 5–10.
55. Українська громадськість запропонувала 2 моделі "зеленого" відновлення після війни. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/ukrainska-gromadskist-zaproponovala-2-modeli-zelenogo-vidnovlennya-pislya-vijni/>
56. Фролов А. "Зелені" облігації в Україні як механізм залучення інвестицій в проекти відновлюваної енергетики та URL: [https://saee.gov.ua/sites/default/files/8.%20A.%20 Frolov.pdf](https://saee.gov.ua/sites/default/files/8.%20A.%20Frolov.pdf) ;
57. Чала В.С. Інституціональна структура зеленого фінансування в розбудові глобальної зеленої економіки. Економіка та суспільство. Блок Міжнародні економічні відносини. Випуск №34. 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1025/983>
58. Чеберяко О.В., Медведкова Н.С. Міжнародні організації та їх програми підтримки у сфері «зелених» фінансів в Україні. [Електронний ресурс] // - Режим доступу: http://projects.dunehd.com/bitstream/handle/2010/36914/Smcf_17_1121.pdf?sequence=1&isAllowed=y
59. Шевченко В. ,Луценко Л. Особливості боргового фінансування економіки України. Теоретичні та прикладні питання економіки. Зб.наук. пр. Вип.2 (38). К.: Вид.полігр. центр „Київськ. універ.”, 2019. С.16-25

60. Шевченко В. Ю. Глобальні економічні процеси та еволюція міжнародної банківської конкуренції. Теоретичні та прикладні питання економіки. Зб.наук. пр. Вип. 1 (34). Київ: Вид. полігр. центр „Київськ. універ.”, 2017, С.93-102.
61. Шевченко В. Міжнародне залучення капіталу в посткризових умовах. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2011 С. 161-167
62. Шевченко В. Ю. Ризики та суперечливість міжнародного руху капіталу в банківському секторі. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка, серія „Економіка”, Вип. 3(156), 2014. С.26-30.
63. Шевченко В. Фактори банківської нестабільності і конкурентоспроможність підприємств. Теоретичні та прикладні питання економіки. Зб.наук. пр. Вип. 1 (30). Київ: Вид. полігр. центр „Київськ. універ.”, 2015, С. 174-184.
64. УКРСИББАНК. Фінансова звітність. URL: <https://ukrsibbank.com/about-bank/financial-documents/financial-reports/>
65. About the Principles. Creating the future of banking. United Nations. URL: <https://www.unepfi.org/banking/bankingprinciples/more-about-the-principles/>
66. Bahorka M. Formation of the ecological-economical management of ecologization of agrarian production. *Agricultural and Resource Economics*. 2019. Vol. 6. No. 1. P. 5–18.
67. Black J., Hashimzade N., Myles G.D. *A Dictionary of Economics* Oxford University Press, 2009. P. 505
68. Bulkot O. Sustainable investing: world practice and perspectives for national economy of Ukraine. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 2022 No. 1(218). P. 5-11
69. Cheberyako O.V., Varnalii Z. S., Borysenko O. A., Miedviedkova N. S. "Green" finance as a modern tool for social and environmental security. *Conf. Series: Earth and Environmental Science* 915, 2021. P. 1-7
70. *Climate Investment Opportunities in Emerging Markets (2016)*. An International Finance Corporation Analysis. Washington DC. 140 p. URL: <https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/59260145-ec2e-40de-97e6->

[3aa78b82b3c9/3503-IFC-Climate_Investment_Opportunity-Report-Dec-FINAL.pdf?MOD=AJPERES&CVID=1BLd6Xq](https://www.ifc.com/~/media/IFC/Climate-Investment-Opportunity-Report-December-2022-FINAL.pdf?MOD=AJPERES&CVID=1BLd6Xq)

71. Credit Agricole. Документи, звіти та реквізити. URL: <https://credit-agricole.ua/o-banke/dokumenti-ta-zviti>
72. EBRD Financial Role in Ukraine. URL: <https://www.ebrd.com/ebrd-ukraine-2023.pdf>
73. EBRD in Ukraine. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html>
74. EBRD projects in Ukraine. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html>
75. Finance Incentives in China, PWC. [Electronic resource]. Mode of access: http://www.pwchkcom/home/eng/green_finance
76. G20 Sustainable Finance Working Group (SFWG) 2022. URL: <https://g20sfgw.org/wp-content/uploads/2022/10/2022-G20-Sustainable-Finance-Report-2.pdf>
77. Gilchrist D. Yu J. Zhong R. The Limits of Green Finance: A Survey of Literature in the Context of Green Bonds and Green Loans. *Sustainability* 2021, 13, 478. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/2/478>
78. Giraudet L-G. Petronevich A. Differentiated green loans. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0301421520305784>
79. Green Growth in Practice Lessons from Country Experiences. Global Green Growth Institute June 2014. URL: https://d1bf23g64f8xve.cloudfront.net/sites/default/files/downloads/resource/Green-Growth-in-Practice-GGBP_0.pdf
80. Greening China's financial System. International Institute for Sustainable Development and the Development Research Center of the State Council Published by the International Institute for Sustainable Development. URL: <https://www.iisd.org/system/files/publications/greening-chinas-financial-system.pdf>
81. Green Finance for Developing Countries. Needs, Concerns and Innovations United Nations Environment. Programme. 2016. URL:

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/90682/1/Panait_mag_rob.pdf

82. Höhne N., Khosla S., Fekete H., Gilbert A. Mapping of Green Finance Delivered by IDFC Members in 2021, Ecofys. URL: https://web.archive.org/web/20180721183829id_/https://www.die-gdi.de/uploads/media/Lindenberg_Definition_green_finance.pdf
83. Index of economic freedom 2023. URL: <https://www.heritage.org/index/visualize>
84. International Chamber of Commerce. Glossary for industry terms. URL: <https://www.metafuro.com/glossary/international-chamber-of-commerce-icc/>
85. International Finance Corporation. Stepping up in a time of uncertainty 2022 Annual Report. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/corp_ext_content/ifc_external_corporate_site/annual+report/download
86. International Monetary Fund. Glossary. URL: <https://www.imf.org/en/About/Glossary>
87. International tax reforms and sustainable investment. World Investment Report. New York and Geneva. 2022. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2022_en.pdf
88. Investing in the SDGs: An Action Plan. World Investment Report. UNCTAD. New York and Geneva. 2014. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf
89. Investment report 2023 European Investment Bank. URL: https://www.eib.org/attachments/lucalli/20230024_economic_investment_report_2022_2023_key_findings_en.pdf
90. J.P. Morgan works with EBRD to increase and promote trade finance deals that use sustainable technology. URL: https://www.jpmorgan.com/content/dam/jpm/treasury-services/documents/EBRD_case_study_v3.pdf

91. Joint Report on Multilateral Development Banks' Climate Finance. – African Development Bank, Asian Development Bank, European Bank for Reconstruction and Development, European Investment Bank, Inter-American Development Bank Group, Islamic Development Bank, World Bank Group, 2018. URL: https://reliefweb.int/attachments/f172eb04-e0d3-38b8-a111-7275f7714167/2018_Joint_Report_on_Multilateral_Development_Banks_Climate_Finance_en_en.pdf
92. Joint Report on Multilateral Development Banks' Climate Finance. – African Development Bank, Asian Development Bank, European Bank for Reconstruction and Development, European Investment Bank, Inter-American Development Bank Group, Islamic Development Bank, World Bank Group, October 2022. URL: https://www.eib.org/attachments/lucalli/mdbs_joint_report_2021_en.pdf
93. Interim Report. EU High-Level Expert Group on Sustainable Finance. 2017. URL: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2017-07/170713-sustainable-finance-report_en.pdf
94. Kazlauskienė, A. Draksaite, L. Melnyk. Green Investment Financing Alternatives. – Proceedings of the 2017 International Conference “Economic Science for Rural Development”, №46, Jelgava, LLU ESAF, 27-28 April 2017, pp.250-257.
95. Kenton Will. What is Greenwash. URL: <https://www.investopedia.com/terms/g/greenwashing.asp>
96. Kucher A., Hełdak M., Kucher L., Raszka B. Factors forming the consumers' willingness to pay a price premium for ecological goods in Ukraine. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2019. Vol. 16. Is. 5. 859.
97. KPMG International Sustainable Insight Gearing up for green bonds. URL: <https://www.kpmg.com>
98. Nagachevska, T., Apostol, M., Fedun, I., Kuzioma, O., Prygara, O. Mechanisms for Attracting Foreign Investment in the Agrarian Sector of Ukraine (2021) Lecture Notes in Networks and Systems, 194, pp. 960-976. Conference Paper EID: 2-s2.0-85104426132 DOI: 10.1007/978-3-030-69221-6_74 CiteScore 2019 = 0.4

- International Conference on Business and Technology, ICBT 2020; Istanbul; Turkey; 14 November 2020 through 15 November 2020 Scopus
99. Nerişanu R. A., Cristescu M. P., Stoyanova M. Economic activity and pollution. A study on European Countries before and after Covid-19 outbreak. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 2022 No. 3 (216). P. 44-51
100. OECD. Energy Infrastructure in Ukraine. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/0eafbf43-en/index.html?itemId=/content/component/0eafbf43-en>
101. OTP Bank. Звітність Банку. URL: <https://www.otpbank.com.ua/about/informations/annual-reports/>
102. Pimonenko T. Ukrainian perspectives for developing of green investment market: EU experience. *Economics and national economy management*. 2018. 4 (71), P. 5-15
103. ProCredit Impact Report 2022. URL: https://www.procredit-holding.com/wp-content/uploads/2023/03/2022-Impact-Report_L.pdf?t=1680888095
104. Shevchenko V. . Global economic conditions for the banking systems stability. *Economy and society: modern foundation for human development*. Leipzig University. Leipzig. 2016. p.22-24.
105. Shevchenko V.. International banking evolution: systemic dimensions. – *National economic development and modernization: experience of Poland and prospects for Ukraine*. State University of Jan Kochanovski, Kielce. 2017, P.272-283
106. Sokolova T., Sushchenko O., Schwarze R. Roadmap for a Green Financial Policy in Ukraine under the EU Association Agreement UFZ Discussion Paper, No. 6/2019, Helmholtz-Zentrum für Umweltforschung (UFZ), Leipzig. URL: <https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:gbv:3:2-112993>
107. Sotnyk I., Shvets I., Momotiuk L., Chortok Y.. Management of renewable energy innovative development in Ukrainian households: problems of financial support. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 150-160. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.4-14>

108. The Global Risks Report 2023. World Economic Forum. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf?_gl=1*18qmigk*_up*MQ..&gclid=Cj0KCQjwt_qgBhDFARIsABcDjOePKn0KHjCwxj23L94s3cskBa00iaib8J_gfFQRZvkgZHwT4TLP8ZUaAIYIEALw_wcB
109. The Sustainable Development Goals Report 2022. URL: https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/SDG2022_Flipbook_final.pdf
110. The world of organic agriculture 2023. Research Institute of Organic Agriculture FiBL. IFOAM – Organics International. URL: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1254-organic-world-2023.pdf>
111. Transition report 2022-2023 EBRD. Country Assessment Ukraine. URL: <https://www.ebrd.com/publications/transition-report-202223-ukraine>
112. Trushkina N., Pahlevanzade A., Pahlevanzade A., Maslennikov Y. Conceptual provisions of the transformation of the national energy system of Ukraine in the context of the European Green Deal. *POLITYKA ENERGETYCZNA – ENERGY POLICY JOURNAL*. 2021. № 24 (4). P. 121-138. URL: <https://journals.pan.pl/Content/122124/PDF/09-TRUSHKINA-i-inni.pdf>
113. Trypolska G., Experience and prospects of financing renewable energy projects in Ukraine. *International Journal of Energy Economics and Policy (IJEPP)*, 2022.
114. Tverezovska O. Hrytsenko L. THE ROLE OF GREEN PROJECT FINANCING IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE. Financial and Credit activity: problems of theory and practice. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/download/3933/3709>
115. United Nations Environment Programme Annual Report 2022. URL: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/41679/Annual_Report_2022.pdf?sequence=3
116. World Bank. World Bank Open Data URL: <https://data.worldbank.org>
- World Bank. Metadata Glossary. URL: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/all/series>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Визначення категорії «зелене фінансування»

№	Автор	Визначення
1	Хойне Н., Клосла С., Фекете А., Гілберт А. [82]	це широкий термін, який може означати фінансові інвестиції, що надходять у проекти та ініціативи сталого розвитку, екологічні продукти та політики, які заохочують розвиток більш сталої економіки
2	Pricewaterhouse Coopers [75]	фінансові продукти і послуги з урахуванням екологічних факторів, в тому числі при прийнятті рішень про кредитування, постмоніторинг та управління ризиками, які можуть бути використані для сприяння екологічно відповідальним інвестиціям і стимулювання низьковуглецевих технологій, проектів, галузей і підприємств
3	ОЕСР [115]	кошти, що спрямовуються на досягнення економічного росту при одночасному скороченні викидів забруднюючих речовин, мінімізації відходів і підвищенні ефективності використання природних ресурсів
4	Гацька Л. [16]	це сукупність фінансових продуктів і послуг (таких як кредити, кредитні карти, страховки або зелені облігації), розробка, виробництво і використання яких спрямоване на зниження екологічних і кліматичних ризиків розвитку.
5	Чала В. [57]	це своєрідний міждисциплінарний синтез й органічна конвергенція механізмів розв'язання найбільш насущних глобальних, регіональних і національних природно-кліматичних й екологічних проблем з відповідним інструментарієм функціонування світових фінансових ринків, що є головним каналом «озеленення» світової економіки у контексті екологізації сфери глобальних фінансів і навколишнього середовища
6	Решетник Н., Шулпіна Н., Симочук В. [49]	це сукупність економічних відносин, пов'язаних з акумулюванням та витрачанням фінансових ресурсів для проектів у сфері зеленої економіки
7	Карлін М. [24]	це сукупність фінансових відносин між окремими країнами світу, а також усередині цих країн із приводу використання фінансових важелів, інструментів, норм і нормативів, які сприяють збереженню й покращенню кліматичних умов із метою належного відтворення факторів виробництва.
8	ЄС (High-Level Expert Group on Sustainable Finance) [93]	фінансова система, яка є стабільною і спрямованою на довгострокову освіту, вирішення економічних, соціальних, екологічних проблем, включаючи сталу зайнятість, пенсійне фінансування, технологічні інновації, інфраструктуру, будівництво та пом'якшення наслідків зміни клімату
9	Добровольська О. [17]	це сукупність економічних відносин між економічними агентами (державними інститутами, приватними інвесторами та фінансовими посередниками) на національному та наднаціональному рівнях, що виникають з приводу формування, використання та регулювання фінансових інструментів з метою забезпечення сталого розвитку економіки та отримання економічного, екологічного та соціального ефекту
10	ООН (Програма Довкілля ООН «Зелене фінансування для країн, що розвиваються. Потреби, проблеми та інновації») [81]	фінансові продукти і послуги, які можуть бути використані для сприяння екологічно відповідальним інвестиціям і стимулювання низьковуглецевих технологій, проектів, галузей і підприємств

Визначення категорії «міжнародне кредитування»

№	Автор	Визначення
1	Дудченко М., Рубцова М. [19]	це форма руху позикового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, де кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти різних країн
2	МВФ [86]	це надання фінансової допомоги країнам-членам МВФ для підтримки їх зусиль з підтримки макроекономічної стабільності та економічного зростання
3	СБ [1]	це надання коштів однієї країни іншій країні для фінансування різних видів діяльності, таких як інфраструктура, торгівля та інвестиції
4	Мозговий О.[34]	це рух позикового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, пов'язаний з наданням грошово-матеріальних ресурсів одних країн іншим у тимчасове користування на умовах повернення, строковості, забезпечення та сплати відсотків
5	Міжнародна торгівельна палата [83]	низка фінансових інструментів, таких як облігації, позики та кредитні лінії, які використовуються для фінансування проектів, підприємств та урядів за межами національних кордонів
6	ООН (ЮНЕП) [115]	інструмент сприяння глобальному економічному зростанню та скороченню бідності, особливо в країнах, що розвиваються
7	Блек Дж., Хашмізаде Н., Майлз Дж. Д. [67]	надання капіталу компаніям, урядам або іншим організаціям в іноземних країнах для ділових операцій або інших цілей.
8	МФК [85]	це передача коштів від кредиторів в одній країні до позичальників в іншій країні в обмін на виплату відсотків і погашення основної суми
9	Доліновська О.[18]	це надання позичкових капіталів одних країн іншим у тимчасове користування на засадах повернення, платності та строковості, а кошти для міжнародного кредиту мобілізуються на міжнародному та національних ринках позичкових капіталів.

Структура поняття «зелене фінансування» у різних підходах авторів

№	Автор/рік	Суть явища	Зміст явища	Результат явища
1.	Хойне Н., Клосла С., Фекете А., Гілберт А. [82], 2021 р.	фінансові інвестиції	що надходять у проекти та ініціативи сталого розвитку, екологічні продукти та політики	заохочують розвиток більш сталої економіки.
2.	Pricewaterhouse Coopers [75] , 2017 р.	фінансові продукти і послуги	з урахуванням екологічних факторів, в тому числі при прийнятті рішень про кредитування, пост- моніторинг та управління ризиками.	які можуть бути використані для сприяння екологічно відповідальним інвестиціям і стимулювання низьковуглецевих технологій, проектів, галузей і підприємств
3.	ОЕСР [115]	кошти,	-	що спрямовуються на досягнення економічного росту при одночасному скороченні викидів забруднюючих речовин, мінімізації відходів і підвищенні ефективності використання природних ресурсів
4.	Гацька Л. [16], 2017 р.	сукупність фінансових продуктів і послуг (таких як кредити, кредитні карти, страховки або зелені облігації),	-	розробка, виробництво і використання яких спрямоване на зниження екологічних і кліматичних ризиків розвитку.
5.	Чала В. [57], 2021 р.	своєрідний міждисципліна рний синтез й органічна конвергенція механізмів	розв'язання найбільш насущних глобальних, регіональних і національних природно- кліматичних й екологічних проблем з відповідним інструментарієм функціонування	що є головним каналом «озеленення» світової економіки у контексті екологізації сфери глобальних фінансів і навколишнього середовища.

			світових фінансових ринків,	
6.	Решетник Н., Шульпіна Н., Симочук В. [49], 2019 р.	сукупність економічних відносин	пов'язаних з акумулюванням та витрачанням фінансових ресурсів	для проектів у сфері зеленої економіки.
7.	Карлін М. [24], 2022 р.	сукупність фінансових відносин між окремими країнами світу, а також усередині цих країн	із приводу використання фінансових важелів, інструментів, норм і нормативів,	які сприяють збереженню й покращенню кліматичних умов із метою належного відтворення факторів виробництва.
8.	ЕС (High-Level Expert Group on Sustainable Finance) [93]	фінансова система,	-	яка є стабільною і спрямованою на довгострокову освіту, вирішення економічних, соціальних, екологічних проблем, включаючи сталу зайнятість, пенсійне фінансування, технологічні інновації, інфраструктуру, будівництво та пом'якшення наслідків зміни клімату.
9.	Добровольська О. [17], 2018 р.	це сукупність економічних відносин	між економічними агентами (державними інститутами, приватними інвесторами та фінансовими посередниками) на національному та наднаціональному рівнях що виникають з приводу формування, використання та регулювання фінансових інструментів	з метою забезпечення сталого розвитку економіки та отримання економічного, екологічного та соціального ефекту

10.	ООН (Програма Довкілля ООН «Зелене фінансування для країн, що розвиваються. Потреби, проблеми та інновації») [81]	фінансові продукти і послуги,	-	які можуть бути використані для сприяння екологічно відповідальним інвестиціям і стимулювання низьковуглецевих технологій, проєктів, галузей і підприємств
-----	---	-------------------------------------	---	--

Джерело: розроблено автором відповідно до методики проф. Старостіної А.О. [50]

Структура поняття «міжнародне кредитування» у різних підходах авторів

№	Автор/рік	Суть явища	Зміст явища	Результат явища
1.	Дудченко М., Рубцова М. [19], 2004 р.	форма руху позикового капіталу	у сфері міжнародних економічних відносин, де кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти різних країн	-
2.	МВФ [86]	надання фінансової допомоги країнам-членам МВФ	-	для підтримки їх зусиль з підтримки макроекономічної стабільності та економічного зростання
3.	СБ [1]	надання коштів однієї країни іншій країні	для фінансування різних видів діяльності, таких як інфраструктура, торгівля та інвестиції	-
4.	Мозговий О.[34], 2020 р.	рух позикового капіталу	у сфері міжнародних економічних відносин, пов'язаний з наданням грошово-матеріальних ресурсів одних країн іншим у тимчасове користування на умовах повернення, строковості, забезпечення та сплати відсотків.	-
5.	Міжнародна торгівельна палата [83]	низка фінансових інструментів, таких як облігації, позики та кредитні лінії,	які використовуються для фінансування проектів, підприємств та урядів за межами національних кордонів	-
6.	ООН (ЮНЕП) [115]	інструмент	-	сприяння глобальному економічному зростанню та скороченню бідності, особливо в країнах, що розвиваються.
7.	Блек Дж., Хашмізаде Н., Майлз Дж. Д. [67], 2009 р.	Надання капіталу	компаніям, урядам або іншим організаціям в іноземних країнах	для ділових операцій або інших цілей.

8.	МФК [85]	передача коштів	від кредиторів в одній країні до позичальників в іншій країні в обмін на виплату відсотків і погашення основної суми.	-
9.	Доліновська О.[18], 2009 р.	надання позичкових капіталів	одних країн іншим у тимчасове користування на засадах повернення, платності та строковості, а кошти для міжнародного кредиту мобілізуються на міжнародному та національних ринках позичкових капіталів.	-

Джерело: розроблено автором відповідно до методики проф. Старостіної А.О. [50]

Пошукові питання та джерела інформації

Пошукові питання	Гіпотези	Джерела інформації
Чи має український ринок потенціал у сфері «зеленого» фінансування?	а) Так б) Ні	Первинна
Чи сприяє розвитку економіки залучення міжнародних «зелених» кредитів?	а) Так б) Ні	Первинна
Чи сприяє поточний інвестиційний клімат розвитку міжнародного «зеленого» кредитування в Україні?	а) Так б) Ні	Первинна
Як можна охарактеризувати інвестиційний клімат України?	а) сприятливий; б) скоріш сприятливий; в) нейтральний; г) скоріш несприятливий; д) несприятливий.	Первинна
Чи можливе покращення інвестиційного клімату України в найближчі 5 років?	а) Так б) Ні	Первинна
Які основні перешкоди наявні на українському ринку для розвитку «зеленого» кредитування?	а) низька обізнаність населення б) недосконалість законодавчої бази в) поступове зниження зеленого тарифу г) «грінвошинг" (greenwashing) д) додаткова E&S оцінка проектів е) відсутність економічного ефекту від зелених інвестицій у короткостроковій перспективі є) інше	Первинна
Які сфери є найбільш привабливими для «зеленого» інвестування?	а) енергетика б) післявоєнне містобудування в) сільське господарство г) переробка відходів д) інше	Первинна
Які основні переваги існують на ринку «зелених» фінансів України?	Розгорнута відповідь	Первинна

Джерело: складено автором

Анкета

Шановний працівнику компанії АТ «ПроКредит Банк» !

Запрошуємо Вас взяти участь у дослідженні привабливості українського ринку для залучення міжнародного «зеленого» кредитування у якості експерта.

Дане дослідження проводить студентка 2 курсу магістерського рівня освітньої програми «Міжнародна економіка» КНУ імені Тараса Шевченка Христюк Юлія Миколаївна.
Дослідження проводиться у рамках написання кваліфікаційної роботи магістра.

Ваша думка є дуже важливою і враховуватиметься при наданні рекомендацій щодорозвитку ринку зеленого кредитування в Україні. Уся отримана інформація є конфіденційною і використовуватиметься лише у загальному вигляді.

Заздалегідь Вам вдячні і просимо висловити думку з таких питань: (Відповідь, яку Ви вважаєте правильною, позначте — ✓)

1. Чи бачите Ви потенціал українського ринку сфері міжнародного «зеленого» кредитування?

- Так
- Ні

2. Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що залучення міжнародних «зелених» кредитів створює нові можливості для розвитку економіки?

- Так
- Ні

3. Чи вважаєте Ви, що наявні економіко-правові умови є сприятливими для залучення міжнародних «зелених» кредитів?

- Так
- Ні

4. Як би Ви оцінили інвестиційний клімат в Україні?

- a) сприятливий;
- b) скоріш сприятливий;
- c) нейтральний;
- d) скоріш несприятливий;
- e) несприятливий.

5. Чи очікуєте Ви, що інвестиційна привабливість України покращиться в найближчі 5 років?

- Так
- Ні

6. Оцініть, які з зазначених умов мають найбільш негативний вплив на розвиток зеленого кредитування в Україні (де 1 – найменший вплив, 6 – найбільший вплив, оцінки не повинні повторюватись):

Фактор	1	2	3	4	5	6
Низький рівень інформованості серед населення про "зелені" фінанси						

Поступове зниження «зеленого» тарифу						
Незавершена правничо-законодавча база у сфері зеленого кредитування						
«Грінвошинг" (greenwashing)						
Відсутність економічного ефекту від «зелених» інвестицій у короткостроковій перспективі						
Необхідність додаткової оцінки E&S ризиків						

7. Якщо Ви вважаєте, що є інші перепони (окрім зазначених у питанні № 3), що заважають розвиватися міжнародному «зеленому» кредитуванню в Україні, перелічіть їх нижче:

---

8. Оцініть, які зі сфери економічної діяльності є найбільш привабливими для залучення «зелених» кредитів (де 1 – найменш привабливо, 5 – найбільш привабливо, оцінки не повинні повторюватись):

	1	2	3	4	5
Відновлювані джерела енергетики					
Післявоєнна відбудова міст*					
Переробка відходів					
Сільське господарство					
Інше (свій варіант)					

*створення екологічного міського та міжміського транспорту, відновлення та будівництво нових виробництв за принципами сталості тощо

9. На Вашу думку, які основні переваги ринку зеленого фінансування в Україні?

---

10. Вкажіть, будь ласка, повну назву Вашої посади:

---

11. Вкажіть, будь ласка, Ваш стаж роботи на даній посаді:

---

12. Чи доводилося вам безпосередньо мати справу з «зеленим» кредитуванням?

- Так
- Ні

Щиро дякуємо за проходження анкети!

Приклади «зелених» кредитів від ЄБРР в Україні

№	Дата	Сума	Індустрія	Реципієнт	Проект	Екологічні аспекти
1.	24.02.2023	10,6 млн. євро	транспорт	КП "Елетротранс"	придбання нових тролейбусів разом з необхідним ремонтно-діагностичним обладнанням	підвищення доступності та мобільності для всіх груп користувачів, а також покращення якості повітря в місті та загальної якості, безпеки та ефективності міського транспорту
2.	24.11.2022	24,5 млн. дол. США	нерухомість	ТОВ "ІН ПАРК ЛЬВІВ ЦЕНТРАЛЬНИЙ"	розширення логістичного центру на околиці Львова	реципієнт бере на себе зобов'язання отримати сертифікацію екологічного будівництва для проекту та
3.	29.11.2021	15 млн. євро	АПК	ТОВ "АГРОКОМПЛЕКС "ЗЕЛЕНА ДОЛИНА"	будівництво ферми ВРХ, що відповідає вимогам ЄС, розширення земельного банку, розширення наявних потужностей зернового силосу та придбання с/г техніки	проект відповідає цілям Паризької угоди
4.	11.11.2021	75 млн. євро	енергетика	ПАТ "НЕК "Укренерго""	придбання "зелених" облигацій	Укренерго акумулює надходження до ДП «Гарантований покупець» для погашення заборгованості перед виробниками ВЕД, накопиченої протягом 2020-2021 рр.
5.	09.11.2021	17,8 млн. євро	АПК	ГК "Агроф'южн"	будівництво четвертого заводу з переробки томатів та нових теплиць, закупівля обладнання для переробки томатних паст, нової сільськогосподарської техніки та екопластикових контейнерів для томатної пасты	проект відповідає цілям Паризької угоди

Продовження Додатку Є

6.	14.08.2021	16 млн. євро	АПК, переробка	Укролія	основна мета проекту полягає в підтримці планів зростання компанії та її стратегії подальшого розширення в більш прибуткових підсегментах соняшникової олії преміум-класу (органічної та з високим вмістом олеїнової кислоти) і з доданою вартістю (розлита та рафінована)	проект сприятиме модернізації виробничих потужностей, включаючи встановлення котла на біомасі та процесів для зменшення вмісту олії у відходах і переробки матеріалів для фільтрації, а також збільшення виробництва органічної рослинної олії та закупівлі органічних олійних культур, сприяючи стійкому розвитку землі
7.	09.04.2020	28,5 млн. євро	транспорт	КП "Спецкомунтранс"	фінансування відновлення та модернізації інфраструктури ТПВ у м. Хмельницькому. Проект є частиною	проект є частиною програми Green Cities Framework, щоб слугувати каталізатором у всьому секторі для вирішення екологічних проблем на рівні міста
8.	10.10.2019	15 млн. євро	муніципальна та екологічна інфраструктура	КП "Львівводоканал"	фінансування критичної реконструкції та модернізації двох діючих очисних споруд	проект є частиною програми Green Cities Framework, щоб слугувати каталізатором у всьому секторі для вирішення екологічних проблем на рівні міста
9.	15.05.2019	19,7 млн. євро	енергетика	ТОВ "Грінтеко СЕС"	будівництво СЕС потужністю 55.4MW в Черкаській області	проект збільшить внутрішні потужності відновлюваної енергетики
10.	13.12.2017	25 млн. євро	АПК, переробка	ПРАТ "МХП"	будівництво біогазового заводу потужністю 10 MW у Вінницькій області	проект збільшить внутрішні потужності відновлюваної енергетики

Джерело: складено автором на основі [74]

Графік платежів за кредитним договором, грн

Процентна ставка	25%			
Термін	120			
Кредитний продукт	Instalment loan			
Платіж	Сплата капіталу	Сплата відсотків	Залишок	Дата
			3 000 000	01.09.2023
68 248	5 748	62 500	2 994 252	01.10.2023
68 248	5 868	62 380	2 988 384	01.11.2023
68 248	5 990	62 258	2 982 395	01.12.2023
68 248	6 115	62 133	2 976 280	01.01.2024
68 248	6 242	62 006	2 970 038	01.02.2024
68 248	6 372	61 876	2 963 666	01.03.2024
68 248	6 505	61 743	2 957 161	01.04.2024
68 248	6 640	61 608	2 950 521	01.05.2024
68 248	6 779	61 469	2 943 742	01.06.2024
68 248	6 920	61 328	2 936 822	01.07.2024
68 248	7 064	61 184	2 929 758	01.08.2024
68 248	7 211	61 037	2 922 547	01.09.2024
68 248	7 361	60 886	2 915 185	01.10.2024
68 248	7 515	60 733	2 907 670	01.11.2024
68 248	7 671	60 576	2 899 999	01.12.2024
68 248	7 831	60 417	2 892 168	01.01.2025
68 248	7 994	60 253	2 884 173	01.02.2025
68 248	8 161	60 087	2 876 012	01.03.2025
68 248	8 331	59 917	2 867 681	01.04.2025
68 248	8 505	59 743	2 859 177	01.05.2025
68 248	8 682	59 566	2 850 495	01.06.2025
68 248	8 863	59 385	2 841 632	01.07.2025
68 248	9 047	59 201	2 832 585	01.08.2025
68 248	9 236	59 012	2 823 350	01.09.2025
68 248	9 428	58 820	2 813 921	01.10.2025
68 248	9 625	58 623	2 804 297	01.11.2025
68 248	9 825	58 423	2 794 472	01.12.2025
68 248	10 030	58 218	2 784 442	01.01.2026
68 248	10 239	58 009	2 774 204	01.02.2026
68 248	10 452	57 796	2 763 752	01.03.2026
68 248	10 670	57 578	2 753 082	01.04.2026
68 248	10 892	57 356	2 742 190	01.05.2026
68 248	11 119	57 129	2 731 071	01.06.2026
68 248	11 351	56 897	2 719 720	01.07.2026
68 248	11 587	56 661	2 708 133	01.08.2026
68 248	11 828	56 419	2 696 305	01.09.2026
68 248	12 075	56 173	2 684 230	01.10.2026
68 248	12 326	55 921	2 671 903	01.11.2026
68 248	12 583	55 665	2 659 320	01.12.2026
68 248	12 845	55 403	2 646 475	01.01.2027
68 248	13 113	55 135	2 633 362	01.02.2027
68 248	13 386	54 862	2 619 976	01.03.2027
68 248	13 665	54 583	2 606 311	01.04.2027
68 248	13 950	54 298	2 592 361	01.05.2027
68 248	14 240	54 008	2 578 121	01.06.2027
68 248	14 537	53 711	2 563 584	01.07.2027
68 248	14 840	53 408	2 548 744	01.08.2027
68 248	15 149	53 099	2 533 595	01.09.2027
68 248	15 465	52 783	2 518 130	01.10.2027
68 248	15 787	52 461	2 502 343	01.11.2027
68 248	16 116	52 132	2 486 227	01.12.2027
68 248	16 451	51 796	2 469 776	01.01.2028
68 248	16 794	51 454	2 452 982	01.02.2028
68 248	17 144	51 104	2 435 837	01.03.2028
68 248	17 501	50 747	2 418 336	01.04.2028
68 248	17 866	50 382	2 400 470	01.05.2028
68 248	18 238	50 010	2 382 232	01.06.2028

Продовження Додатку Ж

68 248	18 618	49 630	2 363 614	01.07.2028
68 248	19 006	49 242	2 344 608	01.08.2028
68 248	19 402	48 846	2 325 206	01.09.2028
68 248	19 806	48 442	2 305 400	01.10.2028
68 248	20 219	48 029	2 285 182	01.11.2028
68 248	20 640	47 608	2 264 542	01.12.2028
68 248	21 070	47 178	2 243 472	01.01.2029
68 248	21 509	46 739	2 221 963	01.02.2029
68 248	21 957	46 291	2 200 006	01.03.2029
68 248	22 414	45 833	2 177 591	01.04.2029
68 248	22 881	45 366	2 154 710	01.05.2029
68 248	23 358	44 890	2 131 352	01.06.2029
68 248	23 845	44 403	2 107 507	01.07.2029
68 248	24 341	43 906	2 083 166	01.08.2029
68 248	24 849	43 399	2 058 317	01.09.2029
68 248	25 366	42 882	2 032 951	01.10.2029
68 248	25 895	42 353	2 007 056	01.11.2029
68 248	26 434	41 814	1 980 622	01.12.2029
68 248	26 985	41 263	1 953 637	01.01.2030
68 248	27 547	40 701	1 926 090	01.02.2030
68 248	28 121	40 127	1 897 969	01.03.2030
68 248	28 707	39 541	1 869 262	01.04.2030
68 248	29 305	38 943	1 839 957	01.05.2030
68 248	29 915	38 332	1 810 042	01.06.2030
68 248	30 539	37 709	1 779 503	01.07.2030
68 248	31 175	37 073	1 748 328	01.08.2030
68 248	31 824	36 424	1 716 504	01.09.2030
68 248	32 487	35 760	1 684 016	01.10.2030
68 248	33 164	35 084	1 650 852	01.11.2030
68 248	33 855	34 393	1 616 997	01.12.2030
68 248	34 560	33 687	1 582 436	01.01.2031
68 248	35 280	32 967	1 547 156	01.02.2031
68 248	36 015	32 232	1 511 141	01.03.2031
68 248	36 766	31 482	1 474 375	01.04.2031
68 248	37 532	30 716	1 436 843	01.05.2031
68 248	38 314	29 934	1 398 529	01.06.2031
68 248	39 112	29 136	1 359 417	01.07.2031
68 248	39 927	28 321	1 319 491	01.08.2031
68 248	40 758	27 489	1 278 732	01.09.2031
68 248	41 608	26 640	1 237 125	01.10.2031
68 248	42 474	25 773	1 194 650	01.11.2031
68 248	43 359	24 889	1 151 291	01.12.2031
68 248	44 263	23 985	1 107 028	01.01.2032
68 248	45 185	23 063	1 061 843	01.02.2032
68 248	46 126	22 122	1 015 717	01.03.2032
68 248	47 087	21 161	968 630	01.04.2032
68 248	48 068	20 180	920 562	01.05.2032
68 248	49 070	19 178	871 493	01.06.2032
68 248	50 092	18 156	821 401	01.07.2032
68 248	51 135	17 113	770 265	01.08.2032
68 248	52 201	16 047	718 065	01.09.2032
68 248	53 288	14 960	664 776	01.10.2032
68 248	54 398	13 850	610 378	01.11.2032
68 248	55 532	12 716	554 846	01.12.2032
68 248	56 689	11 559	498 158	01.01.2033
68 248	57 870	10 378	440 288	01.02.2033
68 248	59 075	9 173	381 213	01.03.2033
68 248	60 306	7 942	320 907	01.04.2033
68 248	61 562	6 686	259 345	01.05.2033
68 248	62 845	5 403	196 500	01.06.2033
68 248	64 154	4 094	132 346	01.07.2033
68 248	65 491	2 757	66 855	01.08.2033
68 248	66 855	1 393	0	01.09.2033

Джерело: складено автором самостійно